

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- MANJŠE DAJATVE ZA ŠOLE, str. 2
- IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH IN EVROPA 92, str. 2
- MERILA JE TREBA POSODOBITI, str. 3
- PROTI PONOVNEMU EKSPERIMENTIRANJU Z VSO GENERACIJO, str. 3
- ODPIRAJO SE VRATA ZA NOVO ŠOLO, str. 4
- DRUŽINSKO ŽIVLJENJE NI LE »CVETOČ VRT«, str. 7

MARJAN GOJKOVIČ

Samostojnemu sindikatu več zaupanja

Samostojen, neodvisen in svoboden – to so besede, ki si jih danes dosledno dodajajo vsi, ki so bili še do včeraj v službi partije in države. Z njimi se venčajo tisti, ki se v tem razcvetu slovenske demokratične pomladi šele pojavljajo, si iščejo svoje mesto in s takšnimi pridevniki privabljajo ljudi v svoje vrste. Sindikat kot temeljna delavska institucija, ki je bil doslej v Zvezi sindikatov Slovenije, po petinštiridesetih letih enotnosti in samozadostnosti spoznava kruto resnico, da v tem malem slovenskem prostoru ni več tisti, ki je od boga dan, in da ne bo več sam po sebi postal njegov član vsak zaposleni, ki bo edno plačeval članarino v višini, potrebni za delovanje sindikalnega aparata. Ta aparat deluje po poklicno zaposlenih sindikalistih v občinskih svetih, medobčinskih svetih do republiškega sveta, vsi ti pa oblikujejo sindikalno politiko po svojih pogledih na svet. Nekje ob robu te politike so bili republiški odbori posameznih panog in dejavnosti, organizirani po enotnem vzorcu in bolj ali manj v službi republiškega sveta in njegovega predsedstva. Delovali so v imenu delavcev in delavskega razreda kot politična ali pa interesna organizacija, kakor je pač naneslo in kot je bilo potrebno, pri tem pa je taisti delavec in tako ves delavski razred postajal čedalje bolj nezadovoljen. Njegov gmotni položaj se je kar naprej slabšal, sindikalne fraze mu niso več pomagale. Čedalje bolj se je krepila zavest, da delavec ne pripada več nekemu splošnemu delavskemu razredu, ampak natančno določeni skupini delavcev in da bodo ti svoj položaj hitreje in uspešneje zavarovali s sindikatom, v katerem bodo samostojno sklepali o akcijah, ki jih bodo vodile k ciljem. V nekaterih dejavnostih tega še niso spoznali, nekaterim je bilo to jasno že pred splošno evforijo novih gibanj, strank in sindikatov.

Republiški odbor sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti je še kot sestavni del Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije že ob prvih korakih reforme uradnega sindikata postavil samostojnost sindikata delavcev ene dejavnosti kot edino sprejemljivo tezo in Zvezo sindikatov – zvezo samostojnih sindikatov kot edino logično pot razvoja.

Ustavna dopolnila, sprejeta lani, so takšne zamisli še bolj podprla, skratka, odprla sindikalni prostor za vse zamisli in oblike organiziranosti. Deveto dopolnilo ustave je zagotovilo: »Sindikati so neodvisne delavske organizacije, ki jih delavci svobodno ustanovljajo in se vanje prostovoljno združujejo, da bi varovali in izboljšali svoj družbeno-ekonomski in socialni položaj, pravice na podlagi dela in iz dela ter iz delovnega razmerja. Sindi-

kati delujejo v skladu s svojimi statuti in programskimi listinami. Delovanja sindikatov ni mogoče omejiti z zakonom in statutom organizacij in skupnosti.« S tem je bil uradni sindikat postavljen v položaj, ko bi moral pritegniti pod svojo streho čim več samostojnih sindikatov dejavnosti s svojim članstvom.

1. marca 1990 je skupščina delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti postavila temelje samostojnega sindikata delavcev, za-

poslenih v vrtcih, osnovnih šolah, glasbenih šolah, srednjih šolah, dijaških domovih, delavskih univerzah, znanstvenih delavcev z univerz in iz zavodov za usposabljanje mladine. Ti temelji so programske usmeritve in statut. V programske usmeritve smo zapisali, da smo prostovoljna interesna organizacija, v katero se organiziramo zato, da bi varovali in izboljšali svoj družbeni, ekonomski in socialni položaj, pra-

vice na podlagi dela iz dela ter iz delovnega razmerja. Vplivati želimo na družbeni položaj vzgoje, izobraževanja in znanosti ter s tem na položaj delavcev teh dejavnosti, tako da bomo pogoje, ki jih za organiziranje, upravljanje in financiranje dejavnosti postavlja država, poskušali spreminjati v korist naših članov. Ekonomski položaj članov bomo opredeljevali in uveljavili s kolektivno pogodbo, s postavitvijo cene dela, ki ustreza našemu

znanju in nam zagotavlja ustrezen položaj v družbi. S kolektivno pogodbo bomo uveljavljali tudi pravice iz delovnih razmerij, zagotavljali normalno učno obremenitev ter čim manjšo psihofizično obremenitev z administrativnimi deli. V statutu smo zapisali, da se član včlani v sindikat, ko podpiše pristopno izjavo in da ob tem prejme člansko izkaznico. Osnovna celica sindikata je osnovna organizacija na ravni šole, zavoda, ustanove, inštituta ali delovne organizacije; le-ta se povezuje po občinskem odboru, mestnem odboru, v republiški odbor. V sklopu tega bodo kot stalne oblike dela delovne sindikalne konference v vzgoji in vstvu otrok, v osnovnih in glasbenih šolah, v srednjih šolah in domovih za učence, sindikalna Konferenca raziskovalnih organizacij ter Konferenca višjega in visokega šolstva in študentskih domov, pa še Odbor sindikata zavodov za usposabljanje mladine in Odbor sindikata delavskih univerz in organizacij za izobraževanje odraslih. Povezovali se bomo s sindikati delavcev v vzgoji izobraževanju in znanosti v drugih jugoslovanskih republikah ter z njimi ustanovili koordinacijski odbor samostojnih sindikatov; v njem bodo oblikovali skupno politiko do posameznih vprašanj, ki se urejajo na zvezni ravni.

Pobirali bomo članarino v višini, ki jo bo na podlagi programa dela določil republiški odbor v odstotku od čistega osebnega dohodka. Članarino bo pobirala osnovna organizacija in dogovorjeni del oddeljevala na žiro račun republiškega odbora sindikata.

Ker izhajamo iz Zveze sindikatov Slovenije, ki se bo preimenovala v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije, ostaja nerešeno vprašanje, kako bo s sodelovanjem v tej zvezi. Želimo, da bi se svobodni sindikati organizirali kot Zveza posameznih sindikatov, v kateri bodo ti lahko oblikovali skupna stališča do vprašanj družbenega razvoja, skupnih vprašanj zagotavljanja socialne varnosti, vprašanj invalidsko-pokojninskega zavarovanja, ter do medrepubliških in mednarodnih razmer. V takšni zvezi, v kateri bi lahko organizirali skupno obveščanje, pravno službo in skupne strokovne službe, bi lahko sindikati postali resnično samostojni subjekt, ki bi financirali delovanje zveze na podlagi dela in zagotavljali medsebojno solidarnost.

Nekateri zdajšnji predlogi pa kažejo, da se zveza še zmeraj ni otresla konservativnosti, saj želi ohraniti zdajšnje stanje, tako da bi razpolagala s sindikalnim denarjem in sestavila organe zveze po večinskem regijskem načelu. Na vsa ta vprašanja in tudi na to, ali bo Zveza svobodnih sindika-

tov najnaprednejše sindikalno gibanje, ali bo to morda Zveza neodvisnih sindikatov ali pa morda kar Neodvisni sindikati Slovenije, ustanovljeni na Ptuj, bo odgovoril kongres, ki bo 6. in 7. aprila v Ljubljani. In kaj bo prva naloga samostojnega sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti?

Povprašati vse dozdašnje domnevne člane – in teh je 55.000 – ali želijo res postati naši člani, ali podpišejo pristopno izjavo in plačajo članarino na žiro račun sindikata. Vse, kar jim za ta podpis lahko obljubimo danes, smo zapisali v program in statut, zdaj pa smo dodali še kolektivno pogodbo, ki nam bo zagotavljala delovno-pravni položaj, ki bo določila natančno ceno našega dela oziroma zagotovila članom osebni dohodek, ki ne bo več odvisen od samoupravnih aktov šole in od gospodarske moči občine, v kateri živijo, bo pa zagotavljal našim članom primerno življenje.

Vem, da tega ne bo lahko izpeljati, da bo sistem v kolektivni pogodbi nekaj novega, za samoupravno mislečega člana pretrgana vez z zdajšnjo miselnostjo, da bodo v družbi potrebna nova medsebojna razmerja in da bo vse to vplivalo na število članov v tem samostojnem sindikatu.

K uspešnosti dela bo pripomogla tudi spremenjena sindikalna miselnost, predvsem o delu v tem sindikatu, ki se mora otresti delegatske sestave in začeti graditi na sindikalnem zaupniku. Ta je član, ki mu delavci zaupajo, da bo zastopal njihove interese na višji ravni. S te stopnice bomo izbrali zaupnika za naslednjo stopnico do sindikalnih konferenc, republiškega odbora in izvršnega odbora. Tako bomo dosegli, da se bodo problemi prenesli iz baze, zagotovili bomo njihovo reševanje, krog sindikalnih zaupnikov in dejavnost bo razširjena po vsej Sloveniji. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da bodo del povezovanja in reševanja morali prevzeti sindikalni profesionalci, ki pa morajo poznati probleme vzgoje, izobraževanja in znanosti. Iz teh dejavnosti morajo izhajati in biti spodbujevalna sila v sindikatu; njihovo delo bo nenehno ocenjevano in tudi zamenjano poklicnih sindikalnih delavcev ne bi smela biti več prihranjena samo za kongresne in skupščine.

Cilji, ki sem jih predstavil, so dosegljivi, moram pa reči, da bo sindikat za svoje člane storil še celo vrsto stvari, ki jih ne omenjam, bodo pa odločale o številu članov. Člani bodo tisti, ki bodo neposredno določali delo v sindikatu. V takšnem ali drugačnem. V tem, ki je zrasel iz rezijskega, ali pa v kakšnem drugem, novem, mogoče bolj neodvisnem, svobodnejšem in samostojnejšem sindikatu.

Piran – Panorama zaliva 1986

SLIKARSKI SVET IGORJA PLEŠKA

Svet obmorskega življenja je že dolga leta motiv slikarja Igorja Pleška, ki je že s ciklusi morske favne izpričal svojo ljubezen do življenja v morju in ob njem, do sveta Talesa in Odisejevih potovanj.

Odriniti na morje – to je bila za človeka zmeraj usodna odločitev: odmik od sveta, zaverovanega vase, ustaljenega z navadami in običaji, ki so mu jih namenile rojenice in sojenice za popotnico, vse do nepopisanih strani želja po neznanem. Ali ni ta svet umetnosti prav tako nepredvidljiv? Sprva mu zadoščata mladostna vihravost in zvedavost, kasneje strokovna dognanost in še pozneje spoznanje, da je ta pot lahko tudi uspešna. Ko začetniku zmanjka poguma in odločnosti ali ko starejšim pojenzata avanturizem in iskanje sreče v zunanjem svetu, takrat se ustali človek na obali. Na njej se zbira naplavljen, toda obogateno z izkušnjami potovanja, in se staplja na robu neznanega s svetom, polnim domačnosti, običajev in navad.

Motivi priloženih risb kažejo podobo tega varnega obmorskega zavetja: Čoln ob obali, Sprehajalca, Pogled na Portorož, Piran, obmorske vedute, Figovo drevo, Panorama. Vse to izraža tudi potrebo po sreči, ki je ni mogoče najti v vihravih iskanjih, temveč v postankih, v presledkih, v premorih, na postajah človekove življenjske poti.

dogodki novosti

Izobraževanje odraslih in Evropa '92

Takšna je bila tema strokovnega posvetovanja v Škofji Loki, ki ga je med 21. in 23. marcem letos pripravilo Andragoško društvo Slovenije, da bi opozorilo na pomembne naloge izobraževanja odraslih v prihodnje. Posvetovanja pod pokroviteljstvom Izvršnega sveta republiškega društva slovenskih strokovnjakov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, sodelovali pa so tudi gostje iz Avstrije, Nemčije in Danske.

Spoznavali so vzgojno-izobraževalno politiko različnih držav in primerjali doseženi razvoji ter raven izobraževanja odraslih pri nas s stanjem v drugih evropskih državah. Skušali so spodbuditi spremembe v družbi, razmišljanja in dejavnosti za takšno oblikovanje našega izobraževanja odraslih, ki nas bo čimprej povežalo z Evropo.

V pogovoru za omizjem o izobraževanju odraslih med osebnim interesom, podjetništvom in nacionalno strategijo in v delovnih skupinah (teme so bile: Izobraževanje in gospodarska preobrazba Slovenije, Izobraževanje in podjetništvo, Tradicionalno in netradicionalno izobraževanje odraslih in Izobraževanje odraslih za bolj kakovostno življenje) so ugotavljali, da se žal še ne moremo pohvaliti z izobraževalno sestavo zaposlenih v slovenskem gospodarstvu: ni primerna, pa tudi sicer je pri nas obseg znanja preskromen. V prihodnje mo-

ramo bolj razvijati podjetniško kulturo in se prilagajati tržnim zakonitostim. Zdajšnja slika ni obetavna: podjetniki, ki so na začetku svoje poti, se ukvarjajo predvsem s tem, kako v najkrajšem času čimveč zaslužiti; za izobraževanje v njihovih razmišljanjih ni prostora. Ugotavljali so, da je zelo razvita ponudba za izobraževanje vodilnih in vodstvenih delavcev (le povpraševanja je premalo), veliko manj možnosti za izobraževanje pa imajo drugi (npr. srednji vodstveni delavci).

Več bi morali ponuditi tudi strokovnim delavcem, ki potrebujejo predvsem zelo specializirano znanje. Strinjali so se, da moramo temeljno znanje za spodbujanje podjetništva opredeliti kot javne nacionalne programe in jih ločiti od pridobitniških programov. Ugotavljali so še, da se sodobnejše metode pri izobraževanju na različnih ravneh spodbudno razvijajo, še zmeraj pa primanjkuje učnega gradiva. Končno naj bi že tudi uskladili normative in financiranje izobraževanja za mladino in odrasle, bolj kot doslej pa razvijali izobraževanje na daljavo. Kakšna bo tema prihodnjega strokovnega srečanja, se slovenski andragogi še niso natančno dogovorili, najbrž pa ga bodo namenili neformalnemu izobraževanju - to je bil eden od predlogov -, ki si tudi pri nas vse bolj utira pot.

L. L.

Zveza pedagoških društev Jugoslavije

VII. KONGRES PEDAGOGOV JUGOSLAVIJE NOVI SAD, 10.-12. maj 1990 (2. obvestilo)

Tema kongresa: **VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE V ZNANSTVENO-TEHNIČNEM RAZVOJU JUGOSLAVIJE**

Temeljna problemska področja:

1. Znanstveno-tehniški razvoj in spremembe v teoretično-metodoloških prijemih preučevanja pojava vzgoje in izobraževanja
2. Vzgoja in izobraževanje za XXI. stoletje
3. Znanstveno-tehniški razvoj in spremembe v sistemu vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji
4. Spremembe v vsebini in organizaciji vzgoje in izobraževanja
5. Vodenje vzgojno-izobraževalnega procesa, tehnološke inovacije in vrednotenje delovnih uspehov

Navodila udeležencem kongresa:

Prijave za kongres (če to že niste naredili) pošljite najkasneje do **15. aprila 1990 na naslov: Savez pedagoških društev Jugoslavije, Beograd, Moše Pijade 12/V.**

Za sodelovanje na kongresu je treba plačati prispevek v višini 280 din na ŽR, št. 60806-678-12227. Savez pedagoških društev Jugoslavije, Beograd, Moše Pijade 12/V, z oznako »Za kongres«.

Ce se iz iste organizacije prijavi več udeležencev, se za prvega plača 280 din, za druge pa po 180 din. Udeleženci kongresa, ki bodo plačali prispevek, bodo pred začetkom kongresa dobili delovno gradivo.

Rezervacija bivanja:

Prijave za rezervacijo bivanja pošljite na naslov: Hotel PARK, 21000 Novi Sad, Novosadskog sajma 35, najkasneje do 15. aprila 1990.
Tel. hotela Park: (021) 28-250 in 623-147

Manjše dajatve - za šolo Večkulturnost edini izhod

Slovenska republiška skupščina je v četrtek, 29. marca, med drugim sprejela zakon, s katerim se do konca leta za 10,9 odstotka zmanjšajo prispevne stopnje iz bruto OD, prav tako pa tudi prispevna stopnja iz dohodka za gospodarsko infrastrukturo. V aprilu in maju (to je za dva meseca) pa bodo prispevne stopnje iz bruto OD zmanjšane za več - za 15 odstotkov. V aprilu, na primer, bo obremenitev gospodarstva tako dodatno manjša za 55 milijonov dinarjev.

Če bodo za 15 odstotkov nižje prispevne stopnje v aprilu in maju nekoliko zmanjšale pretežka davčna bremena gospodarstva, pa za družbene dejavnosti to ne more pomeniti drugega kot manj denarja za njihove letošnje programe. Kako bo sprememba vplivala na šolstvo?

Niko Žibret, predsednik Sveta za program vzgoje in izobraževanja pri republiškem Izvršnem svetu, je v ponedeljek po komaj sprejeti omejitvi prispevnih stopenj, razmišljal tako, da je bila razbremenitev gospodarstva nujna, najbrž pa zadeva spet ni bila ustrezno opravljena. Koristno, nujno je prisiliti državo h gospodarski porabi denarja. To pa ne pomeni, da je mogoče zmanjšati finance za življenjsko najpomembnejše javne naloge, med katerimi šolstvo zagotovo je. Šolstvo je ranljiva družbena točka, ta strošek je potreben za razvoj družbe, na sploh pa ni prav gledati na družbene dejavnosti kot na neko rezervno varčevalno možnost. Občutno dražje so za gospodarstvo druge stvari, na primer velike bančne obresti, skrivnostne dvomljive terjatve in še kaj.

V integriranem republiškem proračunu, iz katerega se financira šolstvo, bo po Žibretovem mnenju lahko kmalu vidno, da

denarja zmanjkuje ne za enega porabnika, marveč za vse, ki se financirajo iz proračuna. Med njimi bodo kmalu nastale zadrege in pritiski. Lahko da se bo financiranje posameznih nalog postopno zadrževalo in da zastavljeni cilj v šolstvu znova ne bo uresničen. - Skratka, na vidiku bodo prizadevanja za 5 odstotkov denarja, odmerjenega za šolstvo v družbenem proizvodu. Zato si bo Svet s svojimi pobudami prizadeval, da se ne omejuje začete spremembe v srednjem šolstvu (gimnazije, prenova strokovnih tehniških šol in poklicnega šolstva). Dodelati bi bilo treba šolski sistem, vpeljati sistemizacijo, odpraviti nekatere zakonske ovire, pripraviti podlage za nemoteno delo nove vlade in za pripravo načrta za novo petletno obdobje (1991/95). Niko Žibret opominja, da se ob menjavah vlad in drugih forumov rado dogaja, da delo na posameznih področjih začasno zastane. Misli, da taki postanki lahko precej škodijo šolstvu in da bi jih bilo dobro čim bolj zmanjšati. Opominja na varljivo soglasje sindikatov k pobudi gospodarstva za linearno znižanje prispevkov za 15 odstotkov, saj sindikati tvegajo nova nezadovoljstva delavcev v šolstvu in drugih javnih dejavnostih. Za šolstvo je nevarno, če se bo udeležil pritisk gospodarstva, da se zmanjšajo prispevne stopnje tudi v občinskih proračunih, iz katerih se pomemben delež denarja daje osnovnemu šolstvu.

Naj omenimo še informacije iz dnevnega tiska o skupščinski odločitvi o zmanjšanju prispevnih stopenj in o razbremenitvi gospodarstva: omenjeno je, naj bi aprila nova vlada odločala o morebitni spremembi prispevnih stopenj in nemara sočasno preverjala pravice in programe.

J. S.

Svet je za prakso

Kako kar najuspešneje izobraževati in usposablja učitelje? To je eno od vprašanj, ki si ga čedalje pogosteje postavljamo; nanj pa so skušali odgovoriti tudi člani Evropskega združenja za izobraževanje učiteljev, ki se ukvarjajo predvsem z njihovim stalnim izobraževanjem, na tridnevnem delovnem sestanku v Predvoru med 28. in 30. marcem letos.

ATEE (Association for Teacher Education in Europe - Evropsko združenje za izobraževanje učiteljev) je mednarodni strokovni zbor, ki pospešuje sodelovanje v raziskovalno-razvojnih projektih in razpravljanje o praktičnih problemih. Ustanovljeno je bilo leta 1976, da bi tesneje, bolj neposredno povežalo organizacije za izobraževanje učiteljev in evropske strokovnjake, odgovorne za tovrstno izobraževanje in vseh ravneh. V sklopu ATEE deluje dvanajst delovnih skupin, ena od teh je INSET, ki se ukvarja predvsem s stalnim izobraževanjem učiteljev. Ta skupina se je lotila zanimive naloge: na zgledih posameznih dežel preučujejo, kako deluje tisti del stalnega izobraževanja učiteljev, ki ima korenine v šolah. Ugotavljajo, da žal marsikje učitelji še zmeraj odhajajo na priljubljeno predavanje in seminarje z vnaprej določeno vsebino in se pogosto vračajo zagrenjeni, ko spoznajo, da v praksi ne morejo skoraj nič na novo pridobljenega znanja uporabiti

ali z njim celo kaj spremeniti. Zato naj bi vpeljali več izobraževanja, kakršnega si sami želijo in ga potrebujejo, takšnega, ki jim ga primanjkuje pri njihovem delu v šoli. Le tako zasnovano stalno izobraževanje učiteljev pomaga spreminjati in posodablja šolo in pouk.

Zadnji dan srečanja se je šestnajst strokovnjakov iz enajstih evropskih dežel skupaj z našimi predstavniki organizacij, ki se največ ukvarjajo z izobraževanjem in spopolnjevanjem učiteljev (žal jih je bilo zelo malo s Filozofske fakultete iz Ljubljane in nikogar s Pedagoškega inštituta) zbralo na lokovju, kjer so izmenjali izkušnje o različnih poteh dodiplomskega študija in nadaljnega izobraževanja učiteljev. Znova se je izkazalo, kako pomemben in nenadomestljiv del študija prihodnjih učiteljev je praksa. V svetu ji namenijo čedalje več pozornosti in časa že v začetku študija, da se študentje sploh seznanijo s poklicem in med študijem, da naučeno preskušajo v praksi. Več kot doslej pa se ukvarjajo tudi s pripravništvom: to naj bi leto ali dve potekalo tako, da bi mlad učitelj štiri dni v tednu poučeval v razredu, peti dan pa namenil študiju.

Ali bomo pri nas prisluhnil evropskim težnjam po čim več urah prakse v izobraževanju učiteljev? Jih bomo sprejeli in jim bomo celo sledili?

L. L.

Letošnji posvet mentorjev Gašperjeve bralne značke v Ljubljani na deseto obletnico smrti Karla Prušnika-Gašperja in spominu na Pavleta Žaucerja-Matjaža, pobudnika te družboslovne bralne značke, je bil priložnost za podelitev Matjaževih plaket številnim mentorjem, pa tudi za obogatitev njihovega dela z bralci. Dušan Janež z Inštituta za narodnostna vprašanja je osvetlil odnos matične domovine do slovenskega zamejstva in perspektive narodov in narodnostnih manjšin v združeni Evropi. Omenil je njeno zavzemanje za pravice zamejskih Slovencev kot stalnice naše politike. Podrobneje je orisal razmere na avstrijskem Koroškem, odkar velja Zakon o dvojezičnem šolstvu, ki je v popolnem nasprotju z avstrijsko državno pogodbo in deluje kot premissiljen asimilacijski model. Tudi slovenska manjšina v Italiji in na Madžarskem se ubada s perečimi problemi. Ker so maloštevilni Slovenci na Madžarskem glede materinščine še najbolj obubožali, jim je treba nameniti večjo skrb, kot so je bili deležni v preteklosti. Vprašanje, kako varovati identiteto jezika v Združeni Evropi in odnosu do večinskega prebivalstva, manjšin in doseljencev, narekuje edini zadovoljivi odgovor v tako imenovani večkulturnosti: spoznavanju, razumevanju, ohranjanju in razvijanju kultur vseh narodov prihodnje združene Evrope.

To misel je razvijal tudi koroški rojak dr. Marjan Šturm. Osvetlil je predvsem politične razmere v Avstriji med spomladanskimi in jesenskimi volitvami. Osrednji živec teh razmer je zdajšnji koroški deželni glavar, izraziti desni skrajnež, pa tudi politično razhajanje znotraj

NOVA SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM V LJUBLJANI

Ponosno do znanja

Pred dnevi (15. marca) so slovesno odprli novo Srednjo šolo za gostinstvo in turizem v Ljubljani - na Fužinah, eno najsoodobnejših ta čas pri nas: je enonadstropna, delno podkletena, ima osemnajst splošnih učilnic in tri specializirane s kabineti in spremljajočimi prostori, večjo amfiteatralno predavalnico, knjižnico s čitalnico, mladinsko sobo, telovadnico, jedilnico in kuhinjo. Skupna površina šolskih prostorov znaša več kot šest tisoč kvadratnih metrov, ob šoli pa so še zunanja športna igrišča in površine za lahkoatletске discipline ter parkirišča.

Gostinsko šolstvo ima na Slovenskem že dolgoletno tradicijo. Že 1922 je bila ustanovljena Gostilničarska strokovno nadaljevalna šola, 1934 so slovenski gostinski podjetniki in gostilničarji zgradili Gostilničarski dom v Ljubljani (tam je danes restavracija Urška), kjer je domovala tudi šola, leto kasneje so ustanovili Gospodinsko šolo za gostilničarske gospodinje. Po vojni sta se šoli združili v Srednjo šolo za turizem in gostinstvo. Odtlej se je gostinsko srednje šolstvo v Ljubljani in kasneje tudi po drugih središčih Slovenije čedalje bolj razvijalo. Gostinci so imeli nazadnje svoje prostore na Poljanski cesti, skupaj s tistimi učenci, ki so se šolali za trgovce. Že dalj časa je gostincem primanjkovalo prostora za nemoten pouk: ni bilo dovolj splošnih učilnic, specializiranih sploh ni bilo, niso imeli kabinetov in večnamenskega prostora, ne pri-

slovenske narodne skupnosti. Kot etnocentrist se Haider zavzema za razvoj narodne skupnosti po načelu vzporednosti, ne po načelu sodelovanja vedoč, da manjšina v getu ne more preživeti. Narodnostno ločevanje je torej za manjšino nesprejemljivo. V sožitju za novo kulturno bi se morali tudi pripadniki večinskega naroda učiti jezik manjšine. Kot ključno vprašanje, kako reševati nakopičene težave, je poudaril kulturni načelnik razpravljanja o vseh stvareh in dejstvu, da ob koncu 20. stoletja problemov ni mogoče zgladi z metodami iz 19. stoletja, zamisel o večkulturnosti v Evropi pa že zdavnaj ni več prazen zvok.

Skrajno resno, vendar zgovorno in anekdotično, je okoliščine, značilne za Slovence v Avstriji, opisal ravnatelj osnovne šole v Žitari vasi Franc Kukočnik, eden najbolj dejavnih članov dunajske komisije za manjšinska vprašanja. Povezal jih je z vsakodnevno prakso, ki me na tragedijo zaradi grozeče asimilacije ob premissiljeni politični igri Haiderjevega kova.

Beseda je bila namenjena metodam dela z učenci, ki berejo za družboslovno značko, ob koncu veliko več kot zgolj informativnega posveta pa so mentorji Gašperjeve bralne značke in organizatorji posveta naslovili na Predsedstvo Republike Slovenije protestno pismo zaradi nameravane razširitve obmejnega pasu v izključni pristojnosti vojaštva. Posvetovanje je izšlo nelo v optimistično videnje naših skupne usode, ki jo bodo s trezno presojo jutri znali ureničevati tudi današnji bralci z Gašperjevo bralno značko.

BERTA GOLOB

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije - izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec, predsednik, Milica Antič-Gaber, Just Kavšek, Zdenko Kodolja, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Iztok Villič, Jože Zlahtič.

Direktor: Stanko Šimenc.

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka - urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Akontacija naročnine za leto 1990 znaša 100 din za posameznike in 200 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 50 din na leto. Posamezna številka stane 10 din. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

KTP Ljudska pravica, ISSN 0033-1643. Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).

L. L.

ODBORU ZA PODELJEVANJE ŽAGARJEVIH NAGRAD IN PRIZNANJ

Merila je treba posodobiti

Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije tokrat (za leto 1989) ni oblikovala svojega predloga za podelitev Žagarjeve nagrade. To seveda ne pomeni, da ni izbirala ali bila pripravljena kandidirati zaslužnih prosvetnih delavcev. Želeli smo predlagati dva kandidata, oba nedvomno človeka, ki bi si zaradi svojega strokovno-teoretičnega in praktičnega prispevka v vzgajanju in izobraževanju to nagrado zaslužila. V preliminarnih pogovorih s kandidatom, ki smo jih zmeraj imeli iz čisto praktičnih razlogov, pa sta se kandidata že vnaprej odrekla tej nagradi. Razlogi, zaradi katerih sta zavrnila nagrado, se nanašajo na merila in prakso podeljevanja nagrad, ki se je preveč spolitizirala oziroma je (bila) preveč pod vplivom dnevne politike.

V zgodovini podeljevanja teh nagrad res niso bila upoštevana prvotna merila; nagrad niso zmeraj dobivali pravi ljudje, čeprav so bili po našem mnenju predlagani. Zlasti je to opazno v sedemdesetih letih in v začetku osemdesetih (do leta 1986). Ob izbiranju nagradencev so postajala politična in ideološka merila čedalje pomembnejša; prevladala so nad strokovnimi; zato se je nagrada pogosteje dodeljevala bolj za posredno kot neposredno vzgojno-izobraževalno delo in dosežke, za korektnost in lojalnost (partiji in državi) pri upravljanju v šolstvu ter za oblikovanje in vodenje šolske politike, ki se je navezadnje izkazala kot zabloda. To pa je bilo po našem mnenju tudi odstopanje od avtentičnosti zamisli nagrade. Kot je namreč videti iz arhiva dokumentov, je bil Stane Žagar kot učitelj (ne glede na svoje idejno prepričanje) strokovno (pedagoško) usmerjen v predvojna napredna gibanja v Evropi in je za našo vzgojno-izobraževalno prakso pomenil svežetv šolskega duha takratnega časa. Njegovo pedagoško delo naj bi bilo torej zgled in razlog za podeljevanje nagrad.

Da ne bo pomote: s tem seveda ne trdimo, da so doslej dobivali nagrade prosvetni delavci le za svoje politično delo. Nasprotno, menimo, da je velika večina delavcev, ki so doslej nagrade dobili, te zaslužila zaradi svojega strokovnega dela in prispevka k vzgoji in izobraževanju. Sumimo le, da jih zaradi vpletanja politike in političnih vidikov niso zmeraj dobivali pravi ljudje.

Kako je politični in idejni vidiki zmagoval nad strokovnim (pedagoškim) vidikom, je mogoče ugotovljati, če razčlenimo nekatera vprašanja:

- kakšna so bila v posameznem obdobju merila podeljevanja posameznih nagrad in kako so se razvrščali po pomembnosti;
- kdo vse je lahko predlagal kandidate;
- sestav komisije in metoda (način) izbiranja;
- kdo je navezadnje nagrado dobil (struktura nagradencev).

Na tem mestu nimamo namena podrobno razčlenjevati teh vprašanj, pač pa le opozoriti na nekatera dejstva in značilnosti, ki jih je mogoče opaziti že po približni analizi dokumentov.

- **Strokovna merila pri izbiri kandidatov so od leta 1957 ali 1966 postajala čedalje bolj ohlapna. Splošna formulacija »posebni uspehi na področju vzgojno-izobraževalnega dela«, ki se je kot edino strokovno opredeljeno merilo ohranilo prav do danes, pa je tako prožno, da ga ni mogoče preizkusiti kar precej širokemu krogu ljudi in ne samo resnično zaslužnim prosvetnim delavcem.**

- Čeprav v nobenem primeru nagradenca ni mogoče najti in očitati nobene formalne nepravilnosti, pa je danes, gledano retrospektivno, videti tako, kot da se je v posameznih primerih politika želela oddolžiti nekaterim svojim ljudem »za življenjsko delo« preden jih je umaknila iz javnosti. Zelo redka so leta, da

ob kakšnem kandidatu ne bi bilo tega dvoma.

- **Dokaz, kako močan je bil politični in idejni vidik, je tudi ta, da je bilo treba za kandidata zmeraj iskati tudi mnenje družbenopolitičnih organizacij, šolsko upavnih organov (ZPPS, ZZŠ) in ni bilo nepomembno naštevaje njegovih družbenopolitičnih funkcij.**

Če tega mnenja ni bilo, je bil kandidat, ne glede na bogastvo svojega strokovnega dela, izločen iz ožjega seznama kandidatov za nagrade. Zaradi tega dejstva bi lahko dejali, da sta bila SZDL kot politična organizacija in Zavod za šolstvo kot upravni organ (služba) nekakšen filter kandidatov.

Moč politike in spolitiziranosti ali odmik od strokovnih meril dokazuje tudi to, da so nagrade lahko predlagale krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične skupnosti in organizacije ter šolsko upravni organi. V prvih razpisih so bila poleg vzgojno izobraževalnih organizacij med predlagatelji omenjena posebej pedagoška društva kot strokovna združenja, v zadnjih razpisih pa je to nekako umaknjeno v ozadje, bolj proti koncu seznama možnih predlagateljev in postavljeno v položaj kot katera koli »društva in družbene organizacije«.

- **Nazadnje je eden od kazalnikov politike podeljevanja Žagarjevih nagrad lahko tudi struktura dozdajšnjih nagradencev. Od leta 1966 so posamične Žagarjeve nagrade dobili ljudje, ki so opravljali te funkcije (če so bili upokojeni, smo šteli njihovo zadnje delovno mesto):**

- 65 učiteljev, vzgojiteljev, profesorjev vseh šolskih stopenj in področij dela. Vsi ti so nagrado dobili za neposredno vzgojno-izobraževalno delo in dosežke.

- 56 nagrad so dobili ravnatelji ali direktorji, pomočniki in rektorji.

- delavci upravnih služb ZPPS ali ZZŠ (svetovalci, inšpektorji) so dobili 21 nagrad.

- 18 nagrad so dobili funkcionarji OIS, PIS, sindikalist, funkcionar ZKS.

- uredniki in uredništva so dobili štiri nagrade.

- po eno nagrado pa so v teh letih dobili še svetniki pri SAZU, višja medicinska sestra, skladatelj, svetovalec pri Polikemu.

Napačno bi bilo seveda sklepati, da so si nagrade zaslužili le tisti, ki so jih dobili za neposredno vzgojno izobraževalno delo. Ne dvomimo, da so si nagrade resnično zaslužili tudi delavci drugih struktur (npr. ravnatelji ali svetovalci). Bolj objektivno sliko bi dobili, če bi razčlenili utemeljitve nagrade za posameznega nagradjenca.

Ob analizi dokumentov iz zgodovine podeljevanja nagrad je mogoče ugotoviti še nekatere druge značilnosti, ki pa seveda niso samo pomanjkljivosti. Izvršilni odbor zveze društev pedagoških delavcev Slovenije zato Odboru za podeljevanje Žagarjevih nagrad daje nekaj pobud za spremembo meril ter organizacijo izbiranja in podeljevanja nagrad.

- Če se bodo Žagarjeve nagrade podeljevale tudi v prihodnje, potem se je spolitiziranosti nagrad mogoče izogniti le tako, da se na pravo mesto kot merilo postavijo le strokovni dosežki in prispevki na področju vzgajanja in izobraževanja. Temu bi morala biti podrejena (le kot pomožna) nekatera druga merila.

- Iz meril za izbiranje nagradencev in podeljevanje nagrad bi morali črtati »družbenopolitično aktivnost« kandidatov. Črtati se mora tudi možnost, da kandidata za nagrade predlagajo krajevne skupnosti ter družbenopolitične skupnosti in organizacije (glej razpis za letošnje nagrade!). Menimo, da iz določljivih razlogov med predlagatelji

ne bi smeli biti tudi šolski državno-upravni organi. Predlagatelji kandidatov za nagrade bi morale biti le vzgojno-izobraževalne ustanove ter strokovna društva in združenja učiteljev in vzgojiteljev, ki navezadnje za nagrado lahko predlagajo tudi druge pedagoške (prosvetne) delavce (npr. svetovalce ZZŠ).

- Nagrade ne bi smele biti rezervirane »za življenjsko delo« ljudem, ki odhajajo v pokoj, čeprav se seveda tudi ta možnost ne izključuje. Nagrada bi morala biti podeljena tudi za inovativna in izvirna dela na področju vzgajanja in izobraževanja, ki imajo širši (slovenski znanstveni) odmev in pomen.

- Poseben problem postaja danes podeljevanje nagrad ravnateljem, saj se je ravnateljeva funkcija od začetka podeljevanja pa do danes bistveno spremenila. Dokler je ravnatelj bolj manager (upravni vodja) kot pa pedagoški vodja, toliko časa je seveda problematično ocenjevanje njihovega strokovnega deleža, čeprav imajo lahko nedvomno velike zasluge za delo in razvoj šole.

Nekaj nalog v šolstvu za novo zakonodajo

Aprila bomo prvič po vojni svobodno, tajno in neposredno volili svoje predstavnike - delegate v občinske skupščine in republiško skupščino. Verjetno bomo izbirali kandidate programov, ki zagotavljajo uspeh in v katerih se najbolj prepoznavamo.

Na Obali, na Koprskem, se je tudi v šolstvu, nabralo nekaj problemov, ki jih bo treba reševati v skupščinah nove zakonodajne dobe. Mogoče bi posamezne stranke vvrstile v svoje volilne programe tudi te naloge s področja šolstva:

1. Takoj naj se odpravijo vse celodnevne šole, ker so ideološki produkt in ker so organizirane le za določen odstotek učencev in vnašajo diskriminacijo med osnovnošolce. Denar, določen za to dejavnost, se nameni za kakovostno podaljšano bivanje, ki obsega potrebno varstvo za učence do 5. razreda ter dopolnilni in dodatni pouk.

V srednjeročnem obdobju naj ponovno začno delovati opuščene podružnične šole (Gradina, Rižana, Krkavče, Boršt, Osp idr.). V njih naj se organizirata mala šola in 1. razred, če se ugotovi, da je v kraju in bližnji okolici v petletnem povprečju vsaj 15 šoloobveznih otrok. Krajem bomo vrnilo učitelja, pobudnika in organizatorja kulturnega življenja, sedem - in osemletnim otrokom pa krajsali pot v šolo.

V šoli naj se opustijo vse dejavnosti, ki niso neposredno povezane s poukom in življenjem v njej, ter se poglobi intelektualno delo. Znotraj šole delujejo le humanitarne organizacije, zato se odpravijo, če se še niso, pionirska in mladinska organizacija. V šoli se praznuje le spominski dnevi, ki so pomembni mejniki v zgodovini slovenskega naroda. Poimenovanje šol: le po znanih osebnostih iz slovenske zgodovine (kulturne in politične). Pri tem naj odločata racionalnost in argument, zato je povsem nesmiselno, da se v istem kraju uporablja eno ime za poimenovanje dveh ali treh ustanov. Tako bi za začetek kazalo, da ob 170-letnici slovenske ljudske šole v Oslu, ki smo jo pravkar slavili, poimenujemo osnovno šolo Dekani (tankovsko) po Antonu Paherju, prvem ljudskem učitelju na prvi slovenski ljudski šoli v Istri, tank pa bi odstopili vojnemu muzeju.

2. Znano je, da bomo jeseni znova začeli izvajati prenovljeni gimnazijski program, srednja pedagoška in naravoslovno-matematična šola - gimnazija Koper bo vpisovala novince v osem oddelkov. Glede na to, da se vračamo na začetek osemdesetih let, predlagam, da Piranu vrnemo gimnazijo, ki so jo 1980 nasilno premestili v Koper, in v šolskem letu 1990/91 tu odpremo dva dislocirana oddelka koprške gimnazije, ki naj se pozneje, čez dve leti, preoblikujejo v samostojno šolo.

3. Odkar so se tudi piranski bolnišnični oddelki preselili v osrednjo bolnišnico, bi bilo prav, da bi zdravstveno šolo Piran približali bolnišnici. Predlagam, da se v doglednem času ob izolski bolnišnici sezida ustrezno poslopje za šolo; tu bi lahko potekal tudi študij ob delu, ki ga namerava organizirati Višja zdravstvena šola v Ljubljani.

4. Učitelji naj ponovno postanejo državni uslužbenci, ki jih na podlagi razpisa namešča osnovnošolske ustrezni organ skupščine občine, srednješolske pa Mištrstvo za šolstvo. Po pravniškem stažu in državnem (zdaj strokovnem) izpitu se razvrstijo v ustrezne razrede, v katerih napredujejo glede na uspeh in delovne izkušnje. Odpravijo se vsi šolski pravilniki, ki razporejajo ljudi, dohodek in osebni dohodek.

5. Ravnateljem se omogoči, da postanejo resnični upravni in pedagoški vodje šole. Vpelje naj se razpis za zasedbo ravnateljskih mest. Ravnatelj imenuje in razrešuje: osnovnošolskega skupščina občine, srednješolskega pa Ministrstvo za šolstvo.

6. Predlagamo, da se ustanovi posebna komisija, ki bi poleg novega zakona in pravilnika o podeljevanju Žagarjevih nagrad izdelala enoten in urejen sistem nagradjevanja učiteljev in vzgojiteljev za njihove strokovne dosežke od občinskih oziroma regionalnih do republiških nagrad. Upoštevati bi bilo treba, da imajo v nekaterih okoljih (občinah) to že urejeno, da so občinske nagrade za prosvetne delavce že tradicija, ponekod pa tega še ni.

Izvršilni odbor tudi meni, da podeljevanje nagrad ne bi smel biti le formalni akt in praznik za nagradence, temveč praznik za vse prosvetne delavce v Sloveniji. Po našem mnenju bi to moral biti dan prosvetnih delavcev, ki bi bil tudi vsebinsko zapolnjen s proslavami, srečanji, posvetovanji in drugimi dejavnostmi. Tak urejen način in sistem bi bil lahko pomemben prispevek k rehabilitaciji, identifikaciji in motivaciji učiteljev in vzgojiteljev oziroma prosvetnih delavcev za pedagoški poklic in stan.

Predsednik IO ZDPDS:
METOD RESMAN

aktualno

ODGOVORNIM ZA NAŠE ŠOLSTVO

Proti ponovnemu eksperimentiranju z vso generacijo

Reforma v letu 1981 je v naših šolah povzročila veliko škode, še posebno za ukinitvijo gimnazij. Vendar pa se je vsaj v naravoslovnih šolah v času usmerjenega izobraževanja razvilo tudi marsikaj koristnega, predvsem laboratorijski izbirni predmeti. Čeprav so ti predmeti veliko pripomogli k učenčevi ustvarjalnosti in samostojnosti, jih je vsak nadaljnji popravek reforme krčil. Z vračanjem na gimnazijo oziroma na splošni program je spet prevladalo kopičenje faktografskega znanja. Skratka, pri ponovnem reformiranju se trudimo, da bi podrli vse, kar je medtem zraslo, dobro in slabo.

Zdaj na moč hitimo, da bi učencem in njihovim staršem vrnilo gimnazije. Ta beseda je trenutno tako čarobna, da se niti ne opazi, da različnim načrtovalcem pomeni različne stvari. Nekateri si želijo vrnitve nekdanjega gimnazijskega programa, drugi bi se radi zgledovali po sodobnih srednjih šolah, v katerih ima učenec več možnosti za samostojno in ustvarjalno delo. Različni pogledi gotovo ne škodijo, vendar pa v hitenju po odpravljanju napak usmerjenega izobraževanja današnji reformatorji ravna jo še bolj prenašajo kot vpeljevalci usmerjenega izobraževanja. Ko so se namreč učenci vpisovali v 1. letnik razpite usmerjene srednje šole, so vsaj vedeli za vsa štiri leta, katere predmete bodo imeli in po koliko ur na teden. Zdaj tega ne vedo niti za 1. letnik. Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje je sicer sklenil, naj se vpelje gimnazija v naše šole za letošnjo jesen, vendar še nikomur ni jasno, kateri pogled na srednjo šolo bo prevladal, kako bo z izbirnimi predmeti, ali bo njihovo število zaradi denarnih možnosti omejeno le na toliko, kolikor bo oddelkov na šoli (to je farsa izbirnosti za učenca), v katerem letniku se bodo začeli ipd. In vendar se učenci zdaj že odločajo za vpis v srednje šole.

Republiški strokovni svet je pripravo gimnazije naložil Zavodu za šolstvo. Izdelava spreminjenih predmetnikov v trenutku, ko se učenci že vpisujejo, in pisanje ali »razbremenjevanje« učnih načrtov za pisalo mizo je še manj strokovno in bolj administrativno delo, kakor ga je zavod opravljal pri vpeljevanju usmerjenega izobraževanja. Če je zavod odgovorna strokovna služba, mora v tem trenutku odločno zagovarjati stališče, da se spremembe vpeljejo šele, ko so preskušene, in se dokončno odredi eksperimentiranje z rodovi mladih ljudi. Nič hudega ni, če šole obdržijo zdajšnje programe in si nadejajo staro ime gimnazija, saj splošni programi dovolj dobro ustrezajo gimnazijskim. Vse drugo bi pomenilo norčevati se iz učencev, staršev, predvsem pa iz učiteljev. Če bodo učitelji za prve letnike šele kasneje zvedeli, koliko ur na teden in kaj naj bi učili, kako bo z izbirnimi predmeti in ali bo vsi sploh še dovolj za njihovo zaposlitev - ali ne bodo vsi količkaj pametni ljudje, ki hočejo smiselno in smotno opravljati svoje delo, ušli iz šol zdaj, če niso že prej? In kdo bo za to odgovoren?

Šolske reforme se pripravljajo v svetu čisto drugače. Ko se učenci vpišejo v šolo, niso znani le učni cilji, ampak učitelji lahko izbirajo med različnimi tečajji za posamezne predmete, pri čemer ima vsak tečaj učbenike, učila, priložnice za učitelja, delovne liste za eksperimentalno delo učencev, priložnice za ocenjevanje ipd. Vse to je bilo že preskušeno na manjšem številu šol in

učencev, tako da so avtorji svoje zamisli lahko preverili in prilagodili.

Pri nas pa si oboji, reformatorji in antireformatorji, pod reformo predstavljajo samo sestavljanje novih predmetnikov in pisanje učnih načrtov. Ali je kdo od njih pogledal po svetu in ugotovil, da je spreminjanje učnih načrtov garaško delo, ki ga morajo več let opravljati učitelji skupaj z didaktiki na univerzah in ki ga je treba sproti preverjati? Ali se zaveda, koliko sistematičnega dela terja kakršnakoli sprememba v šolstvu? Učni načrt je samo papir, ki ponavadi obleži v ravnateljevi, kvečjemu v učiteljevi miznici. Za dober pouk so potrebni najprej jasni učni cilji, potem izčrpno gradivo za učitelja, opredeljene dejavnosti za učence, opremljenost šole, skrbno načrtovano preverjanje znanja in. Takšno delo v državi, ki se zavedajo pomena šolstva, opravljajo načrtno in sistematično, po dobro premišljeni strategiji. Notranjo reformo šole usmerjajo strokovnjaki za specialno didaktiko na univerzah, ki skrbijo, da je strokovno neoporečno, glavino dela pa opravljajo samo učitelji, ki najbolje poznajo problematiko pouka.

Poleg tega se je treba v bistvu dogovoriti, ali kaže šolam še naprej togo predpisovati učne načrte, ocenjevanje pa jim v celoti prepustimo in se sprijaznimo s tem, da so ocene popolnoma odvisne od učitelja in šole - ali pa je bolj smiselno, da natančno opredelimo znanje in vpeljeemo zunanje ocenjevanje, kot je na primer enotna matura, in v tem primeru šolam prepustimo, kako bodo učencem čim uspešneje prenašale potrebno znanje. Dokler nam to ni jasno, lahko z vpeljevanjem »gimnazije«, ki jo najprej kar razpišemo in šele potem začnemo ustvarjati ali celo prepustimo ustvarjanje šolam, dosežemo samo popolno anarhijo.

Že nekaj časa načrtno poskušamo izboljšati pouk fizike in smo na svoji koži skusili, kako garaško delo je notranja prenova pouka. Zato ostro protestiramo proti ponovnemu eksperimentiranju z vso generacijo mladih ljudi, predvsem pa proti neodgovornemu odnosu do učiteljev in proti podcenjevanju njihovega dela in njihove ustvarjalnosti.

Sodelavci projekta za posodobitev pouka fizike: mag. Z. Bradač, Pedagoška fakulteta Maribor; mag. J. Dolenc, Srednja tehniška šola Celje; dr. J. Ferbar, S. Kocijančič, Pedagoška akademija Ljubljana; Z. Kos, Državna založba Slovenije; dr. A. Likar, Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo Ljubljana; A. Lobnik, C. Dominko, F. Žigon, Srednja naravoslovna šola Ljubljana; mag. S. Oblak, N. Razpet, Zavod RS za šolstvo; B. Pajk, Naravoslovna srednja šola Trbovlje; V. Petruna, Srednja šola Črnomelj; B. Roblek, Srednja družboslovna šola Škofja Loka; F. Tomažič, Srednja šola Ajdovščina; M. Trampuš, Center srednjih šol Titovo Velenje.

strokovno spopolnjevanje

TOKRAT DRUGAČE

Ravnatelj spet v pedagoški vlogi

Zavod Republike Slovenije za šolstvo že drugo leto nadaljuje 1987. leta začeto strokovno spopolnjevanje ravnateljev in vodilnih pedagoških delavcev. Skupin 22 ravnateljev koroške enote zavoda smo se pridružili še trije pedagoški svetovalci in pričujoči zapis je nastal po načelu iz prakse za prakso po takšnem decembrskem seminarju v Dobrni.

Na seminar smo povabili ravnatelje vseh šol (ne pa tudi vrtec, saj imajo ti poseben program strokovnega spopolnjevanja; to pa seveda ne pomeni, da obravnavani seminar zanje ni primeren). Tako so se seminarja udeležili vsi naši ravnatelji osnovnih šol in osnovnih šol s prilagojenim programom, manjkali pa so ravnatelji dveh srednjih šol in ene glasbene šole. V večjih enotah so seminarji ponavadi namenjeni šolam iste ravni, prednost manjših pa je ravno v njihovi drugačni celostnosti in raznolikosti.

Naš statistični vzorec seminarja je pokazal, kakšno izobrazbo imajo ravnatelji: od 15 ravnateljev osnovnih šol imata 2 visoko izobrazbo, 10 jih ima višjo in trije srednjo. Eden od treh ravnateljev v osnovnih šolah s prilagojenim programom ima visoko izobrazbo, 2 pa višjo. V glasbenih šolah sta dva ravnatelja in oba imata višjo izobrazbo. Tudi oba ravnatelja srednjih šol sta visokošolsko izobrazena.

Ker je bil program zelo zahteven, smo se odločili za 'nevtralen teren' zunaj enote – zdravilišče v bližnji Dobrni, ki že kot kraj deluje odmaknjeno in umirjeno ter s tem spodbuja k študiju. Po neogibnih začetnih težavah z opremljenostjo prostora sta avtorica seminarja prof. dr. Ana Tomičeva in vodja mag. Marija Velikonja brez hujše zamude začeli z delom, in to tako, da smo vsi takoj lahko sodelovali.

Celotno vsebino seminarja lahko opredelimo s pojmom spremljanje pouka kot najpomembnejša sestavina ravnateljevega pedagoškega in vodstvenega dela. Toda to vsebino, ki bi jo ustaljeno lahko obravnavali predvsem teoretično, smo tokrat obdelali izrecno praktično. Če je na vseh dozdajšnjih ravnateljskih seminarjih – veliko jih tako ni bilo – prevladovala klasično frontalno predavanje, še zmeraj tako značilno za veliko večino našega šolskega dela, je bila poglobljena značilnost tega seminarja, da nima niti enega takšnega predavanja. Vse 'delo v pravi učni delavnici tako rekoč ves čas pritegne k sodelovanju vse ali vsaj veliko večino udeležencev. Nekatere je to presenetilo, toda prav zaradi takšnega dela smo se z naraščajočo odzivnostjo vpletali v tok dogajanja v manjših ali večjih skupinah, v katerih so ravnatelji dobesedno doživljali svoje delo ali pa ga vsaj zavzeto igrali.

V dnevni in pol smo opravili 18 seminarjskih ur (12 + 6). Problem spremljanja učiteljevega dela in seminarjska pričakovanja smo oblikovali v štirih skupinah, ki so opozorile zlasti na pomanjkljivo ravnateljevo usposobljenost za takšno delo, pa tudi na splošno pomanjkanje časa za uresničevanje te pedagoške naloge ravnatelja, s katero bi na šoli nenehno moral nastopati na treh ravneh: kot svetovalec začetniku ali učitelju s težavami pri pouku, kot preučevalec učne ure ob izkušenem učitelju – mentorju in kot nadzorovalec skladno z zakonskimi pooblastili. Zatem smo se z video posnetkom preselili v 5. r. Osnovne šole A. T. Linhartarja v Radovljici in prisostvovali zelo dinamičnemu pouku slovensčine. V splošni razpravi, ki je sledila tej 'hospitaciji', so prevladovala ocene okrog štirice, ki pa je nujno nekoliko zbledela, ko smo isto učno uro razčlenjevali s pomočjo prvih za opazovanje posameznih sestavnih delov učne ure. Enako bistveno je bilo spoznanje, da je tudi takšna, sicer uspešna učna ura, le še dokaz več o prezahetnosti naših učnih načrtov.

Povečerni del je bil namenjen razpravljanju za omizjem o zdajšnjih pripravah na drugačno organiziranost in vsebinsko celotnega šolstva. Naš gost Stane Čehovin je skladno z vsebinskim okvirjem seminarja predstavil prav takšen šolski sistem, ki mora omogočiti dosledno uveljavitev ravnatelja kot pedagoškega vodje šole in ga torej razbremeniti zdaj še prevladujočega organizacijskega in upravno-finančnega dela. Svojo pe-

dagoško vlogo bo lahko uresničeval v mnogo tesnejšem sodelovanju z učiteljskim zborom in šolskimi svetovalnimi delavci, pa tudi v sodelovanju s starši in s pedagoškimi svetovalci, predvsem pa s tem, da pri svojem imenovanju ne bo več odvisen od svoje zbornice, ki jo bo moral vrednotiti in voditi.

Naslednji dopoldan smo s pomočjo svojega video snemalca dvakrat doživljali ravnateljev pogovor s hospitiranim učiteljem, v nadaljevanju pa še enako konferenco učiteljskega zbora, ki smo jo v dveh skupinah sestavljali vsi. Seminar smo sklenili z običajnim vrednotenjem opravljenega dela, ki ga lahko strnem predvsem v dragoceno spoznanje, da so ravnatelji pridobili potrebne osebne izkušnje za ustreznejše sodobnejše delo z učiteljskim zborom. Prikazani seminar je vendarle dokaz spodbudnejših premikov pri strokovnem usposabljanju ravnateljev, ki je bilo vse predolgo na stranskem tiru. Izkušnje, ki jih imajo s tem drugje, pa kažejo, da bi morali najbrž tudi mi imeti poseben npr. štiriletni krog – kolikor pač traja mandat – usposabljanja ravnateljev s kakšnimi osemdeset do sto seminarjskimi urami. Glede na tri temeljne ravni ravnateljevega pedagoške – vodstvenega dela (svetovalec, preučevalec, nadzorovalec) bi jih bilo treba nameniti teoretičnemu in praktičnemu spoznavanju novosti s področja pedagogike in psihologije ter spoznavanja opravljenih in načrtovanih razvojno preučevalnih nalog, omogočiti pa bi mu morali tudi, da metodične novosti spremlja predvsem z vidika stroke, ki je poslednje bi smel zanemarjati noben ravnatelj. Organizacijske in pravne novosti ter ispolnjevanje v informatiki pa je gotovo stalna naloga.

Posebna, že prav tako stalna oblika strokovnega ispolnjevanja v naši enoti pa je vsakoletna ravnateljska ekskurzija. Doslej smo jih izpeljali v sodelovanju z izbrano enoto ZS – letos, ko smo se na ekskurzijo podali petič zapovrstjo, na primer z novogoriško. Strokovni del dvodnevne ekskurzije smo začeli v spominski sobi Srečka Kosovelca v Sežani in ga končali v Gregorčičevi hiši na Vrtnem. Vmes je bil skupinski obisk ustreznih šol v Novi Gorici, preostali čas pa je bil namenjen kulturno-zgodovinskemu in zemljepisnemu spoznavanju Krasa in Goriških Brd.

FRANČEK LAŠBAHER

Odpirajo se vrata za novo šolo

Od 21. do 23. marca je potekal v Opatiji prvi republiški seminar Osnovna šola na Slovenskem. Namenjen je bil ravnateljem osnovnih šol. Pripravila ga je Didakta iz Radovljice, nastopilo pa je 16 strokovnjakov iz Svetovalnega centra v Ljubljani, Pedagoškega inštituta, Pedagoške akademije Ljubljana, Zavoda RS za šolstvo, Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo in iz drugih ustanov.

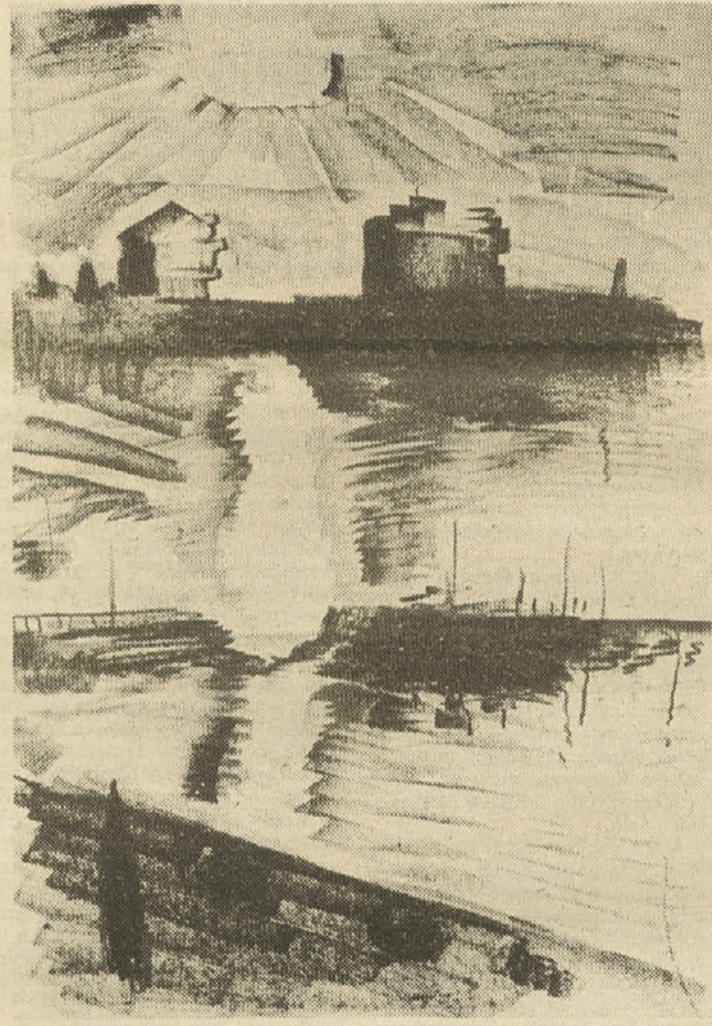
Namen seminarja je bil kritično ovrednotiti zdajšnje šole, se pogovoriti, kakšno osnovno šolo želimo, hočemo in zmoremo narediti na Slovenskem ter predstaviti nekaj vizij nove šole in strategije, s katerimi bi jih lahko uresnili.

To srečanje naj bi spodbudilo zanimanje za razvoj šole z boljšimi oblikami in vsebinami, pa tudi izmenjavo mnenj ter medsebojno sodelovanje učiteljev in šol.

Organizatorji so svoje delo opravili odgovorno. Vodje omizij in delavnic so vodili pogovore o ustvarjalnosti, vlogi, izobrazbi ravnatelja in učitelja, novih oblikah pouka, uspehih alternativnih šol po svetu, poleg tega pa so skušali razčleniti in reševati probleme, ki so jih navedli ravnatelji kot najpogostejše v šolskem življenju.

Odpirajo se vrata v čas, ko bo otrok zaživel kot osebnost, ko ne bo kaznovan za svojo drugačnost, ko usmeritev v intelektualno storilnost, v nasilno tekmovalnost ne bo grenila njegovega otroštva. Ne želimo mirnega otroka, želimo živahnega učenca,

ki se bo z estetsko in etično vzgojo razvijal v zdravo osebnost, z mnogo več telesnih spretnosti kot do zdaj pa se sproščal in si nabiral moči za psihično delo. Naloga spomina bo precej prevel računalnik, učenca pa bomo naučili, da bo med številnimi in-

Portorož 1990

Polemično ob novostih

Učitelji filozofije o učbeniku, učnem načrtu in mednarodni maturi

Vse izredno je prav tako težko kot redko.
Baruch Spinoza

Na seminarju za profesorje filozofije na slovenskih srednjih šolah, ki ga je pripravil Zavod za šolstvo letošnjega marca, so udeleženci razpravljali o strokovnih problemih, ki jih prinašajo: učbenik Filozofija za srednje šole Frana Jermana, novi učni načrt in mednarodna matura. Vse to je pomenilo dovolj velik izziv. V razpravi so razkrili številne nerešene probleme našega strokovnega šolstva, zaostajajoče pedagogike in še marsikaj. Naj navedem le delček spoznanj, ki bodo prej ali slej povzročila pomembnejše spremembe v našem odnosu do filozofije na Slovenskem.

Prav na tem predmetnem področju je doslej vladal institucionalizem par excellence – pa naj gre za načrte, prevodno literaturo, sklope predavanj, usmeritev ipd. Zgodilo pa se je nekaj

nesljive, tedaj je najboljša, da si ogledamo posamezne probleme. Učbenik, ki ga je izdala Državna založba Slovenije, po mnenju večine komaj ustreza aktualnim prizadevanjem in je edini v slovenskimi napisani zgodovinski pregled kopice nakazanih problemov, kakor so se oblikovali skozi čas. Morda pa je sploh zadnji takšne vrste. Ta knjiga, ki je po avtorjevem mnenju zgolj priročnik, gotovo ne prinaša nekaj revolucionarnega, pomeni pa potrebno informacijo, brez katere o filozofiji na srednji šoli sploh govoriti ne bi bilo mogoče: je torej nepogrešljiva podlaga, kljub številnim drugačnim prijemom, s katerimi je mogoče obravnavati to težko snov.

Razprava o učnem načrtu pa je odkrila vso trenutno nemoč, da bi bila edukativna shema že sama po sebi lahko primernejša za podajanje filozofije na srednji stopnji. Razlagalci novega so nekako izsiljevali obsodbo historičnosti, ki da jim pomeni glavno oviro za možnost sodobnih informacij o filozofiji. Niso se strinjali s tem, kaj historičnost pomeni, saj je še zmeraj bolje vedeti in

formacijami znal izbirati najpomembnejše, namesto učenja na pamet pa razmišljati. O vsem tem so na seminarju govorili Dora Gobec, Janez Svetina, Darja Piziga in drugi.

V učiteljski poklic naj bi vstopali ljudje, ki bi bili prežeti z vedenjem, da za otroka ni nič dovolj dobro. Zavedati bi se morali, da zahteva ta poklic radoživega človeka, ki ima otroke sicer rad, mora pa biti dovolj močan, da ne bo postal žrtev učenca, katerega ne more motivirati. V tem poklicu ne zmaguješ s strogostjo, ampak z veliko, vsestransko razgledanostjo.

O učitelju, posebno o njegovi izobrazbi in ustvarjalnosti so razmišljali Janez Bečaj, Barica Marentič Požarnikova in Norbert Jaušovec.

Več predavateljev je menilo, da mora biti ravnatelj človek z najširšim znanjem in s pedagoškim žarom, ki si bo zasnoval vizijo dobre šole in poiskal načine, da jo uresniči. Seveda pa se mora najprej osvoboditi administrativne tlake, v katero so ga prisilili.

V pogovorih z ravnatelji se je porodilo tudi vprašanje: Do kdaj bodo v šolah lahko vedrili ljudje, ki zaradi pomanjkljivega strokovnega znanja in neupoštevanja temeljnih pedagoških spoznanj, pač pa z žilavo vztrajnostjo

in vase zagledanostjo škodujejo otroku, kolektivu in ugledu šole?

Po drugi strani pa – kolikokrat zagretili, inovativnih učiteljev med nami! Koliko veselih šolskih ur, koliko navdušenja zaradi skupnih ustvarjalnih uspehov! Koliko pristranih prijateljskih uspehov, koliko pristranih prijateljskih vezi med učenci in učitelji skrivajo nenapisani šolski arhivi?

Prav take ljudi je treba združiti, da se ne razprši dragocena moč. Ob koncu seminarja smo lahko videli plakat z mrežo šol okoli sto učiteljev – inovatorjev.

Za uspešno vzgojo je nujen dober stik med šolo in starši. Zato se v Klubu staršev za boljšo šolo trudi Marija Strojnova.

Tako je iz drobcev nastajala vizija nove šole, ki je dobivala jasnejšo podobo ob besedah Dore Gobčeve, Ludvika Horvata, Vladimira Milekšiča in drugih.

Govorimo o novostih. Pravijo prav so to vrednote, ki so nekdo že plemenitile človeško skupnost pa so bile v svinčenih časih zavžene in pozabljene, a smo spet zahrepeneli po njih. Oziramo in pričakujemo. Kaj pa če bi nehali spraševati, kje se bo začel prerod: med narodom, v vladavini kadrovskih šol?

Oglasiti se mora klic k poštenju, poiskati je treba tihe, modre ljudi, da spregovore, saj so grli ki preglasno pejejo, utrujena.

DANICA CEDILNIK

Vse, kar je mogoče

Gradivo z opatijskega seminarja – tako teoretični del kot poročila delavnic in sinteza – bo na željo udeležencev objavljeno v posebnem zborniku. Kljub temu pa bi vendarle radi predstavili nekaj misli iz raziskave Janeza Bečaja, ker se nam zdi, da bi morali o njej in njenih ugotovitvah razmišljati učitelji, ravnatelji in svetovalni delavci že zdaj.

Raziskava o tem, »kako se med seboj vidijo učitelji, šolski svetovalni delavci in vodstveni delavci na šoli«, daje zelo zanimive ugotovitve. Učitelji, ki so kot skupina nosilci vsega dela v osnovni šoli, niso enotni, v svoji skupini se ne počutijo dobro in ob prvi priliki uidejo iz nje. Za šolsko svetovalno službo učitelji menijo, da je potrebna, vendar zdajšnja ni učinkovita. Šolski svetovalni delavci pa so med seboj enotni in imajo negativen odnos do šole kot sistema (togost, neučinkovitost, povzročanje problemov pri otrocih).

Skupina vodstvenih delavcev se enači s šolskimi svetovalnimi delavci, zdi se ji, da je v primerjavi z učitelji pomembno dru-

gačna, čeprav so ravnatelji pravzaprav po večini učitelji. Ta sklopina verjetno še nima jasne identifikacije.

Zelo pomembno je, da vse skupine enako odločno sprejmejo nekatere trditve. Med njimi je ta, da je vsakega otroka mogoče primerno motivirati za delo, pri tem pa je treba upoštevati njegovo individualnost. Tako je tudi mogoče doseči disciplino za konstruktivno delo – Te trditve so nestvarne in ne dosegljive. Zaradi njih se povečujejo medsebojni pritiski vseh treh skupin, stopnjujeta se nezadovoljstvo in nevrotičnost vseh sodelujočih – torej šole, otrok in staršev.

Če želimo stvari spremeniti, moramo miselnost »vse je mogoče« zamenjati z bolj stvarno »vse, kar je mogoče«.

In spet Bečaj poudarja, naj učitelj strokovnjak, ne pa žrtev, če si hoče ustvariti dobro samo podobo.

Ravnatelj mora imeti najširše znanje, saj je le tak človek lahko strokovni vodja šole.

poznati pot, kot prepustiti praktikom, da bi ad hoc interpretirali pot do pojmov Platonovih in Aristotelovih razsežnosti brez ustrezne kritične anamneze. Gesla v predvidenem načrtu, kot so: človek, družba, spoznanje, religija, država, so se že doslej kot deduktivno obravnavane kategorije z avreolo vseomogočnosti znašala v nepreglednem močvirju veliko manj blestečih, kot so osebnost, stroka, življenje, preživetje. Z rešitvijo blestečih shem in nadnaslovov pa ne bi zadostili zahtevnejšemu smotru. Razlagalci novega učnega načrta priznavajo: »Ničesar nismo pojasnili, ker smo vedeli, da se tako sploh ničesar pojasniti ne da.«

Tako usmerjeni razpravi na seminarju, ki je segla že čez rob kritike dela na fakulteti, pa je seveda izbila sodu dno še mednarodna matura. Očitno je, da jo vehementni razlagalci prikazujejo enostrano, pozabljajo omenjati tudi težave, ki se pojavljajo. Ob tem se nehoti vsiljuje primerjava tega tujka z nemško-slovensko šolo v času avstro-ogrske monarhije, kjer je bila slovenska beseda v šolah samo še tuji jezik.

Nosilec teh novih predlogov pa ni navdušila primerjava, da je posploševanje upanje, da lahko dosežejo posebne uspehe vsi podobno vsiljevanju lipičanskega športnega koraka in tujskih pravil vsem. Vemo pa, da zmore takšne korake le tisti, ki je primerno negovan, nadzorovan in vzgojen. Treba je torej presojeti po strogih merilih in pri tem upoštevati povsem določene namene in poklice tisočinke slovenskih srednješolcev. Pred časna odtujitev od domačega okolja bi kasneje prej pomenila zavoro kot spodbudo. Tako šole nje stane v tujini desetkrat več od navadnega, toda poteka po zasebnih šolah. Dodatek strogosti, enotnosti, samozavesti, večpomembnosti pa je tudi kasnejše morda dobrodošlo za tiste, ki doma ne najdejo stika z okoljem in z dosežki na domačih tleh. Kot smo zvedeli, pa filozof nismo bili edina skupina, ki je o tem spregovorila kritično.

Že dolgo ni bilo trideset filozofov iz vse Slovenije tako zgodovinskih in zavzetih za napredno strokovno ravni kot na tem seminarju.

IGOR PLEŠKO

Novi koraki na razvojni poti srednjega šolstva

Pod tem naslovom je predsednik Strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje dne 17. 1. 1990 v Delu nakazal odpravljanje številnih nepravilnosti, ki nam jih je leta 1981 prinesel Zakon o usmerjenem izobraževanju. Praksa je očitno dokazala, da smo do tedaj veljavni in še kar zadovoljivi šolski sistem razformirali na silo, namesto da bi ga dopolnili in prilagodili razvojnim potrebam družbe. Še več – nismo podrl zgradbe dobrega šolskega sistema, pač pa smo na ruševinah začeli graditi nove 'programe in smeri' pod skonstruiranimi nazivi novih 'šol', vsem 'udeležencem izobraževanja' (namesto učencev!) pa namenili prezahtevne učne vsebine, ne da bi upoštevali zmogljivosti učencev in še manj potrebe družbe in gospodarstva.

Čas je dokazal, da v učnem programu ni združljivo izobraževanje za nadaljnji študij in hkrati usposabljanje za neposredno delo. Zbrislasi smo preproste poklicne šole, jih unificirali z vsemi drugimi šolami, zato danes nimamo na voljo dovolj primerno usposobljenih delavcev s srednjo izobrazbo v obrti, trgovini, gostinstvu in še v drugih dejavnostih. Vzporedno pa so se razbohotile štiriletne šole za izobraževanje tehnikov tudi tam, kjer jih nismo potrebovali. Seveda so se s tem odprla široka vrata za nadaljnji višje- in visokošolski študij mnogim 'tehnikom', ki pa jim nekateri šole niso zmogle dati ustreznega znanja, ker so bile hkrati tič in miš: za delo in za študij. Mnogi 'tehniki' bi se že s pridom lahko zaposlili – prav te zelo potrebujejo – a so izbrali možnost in priložnost za nadaljnji študij. Na višji stopnji izobraževanja pa je večina teh absolventov srednjih šol prej ali slej omagala. Tudi to je precejšen vzrok, da imamo danes takšne višje in visoke šole, ki dajo zelo malo uspešnih diplomantov. Ali ni to res?

O ceni tako 'usmerjenega' izobraževanja nismo razmišljali. Mnogi, in tudi jaz, smo javno (v časopisju) večkrat opozarjali, da je vzgojno-izobraževalni sistem treba urediti bolj smotno, saj se je gnotni položaj vseh šol nenehno slabšal. Kritike niso zadevale le denarno plat sistema, temveč tudi vse večje pomanjkanje za delo usposobljenih delavcev s končno srednjo šolo, opozarjali pa smo tudi na moralno škodo mnogih razočaranih učencev, ki niso bili kos prezahtevnim programom.

Kot učitelj srednje šole sem dobro poznal staro in novo šolo, nekdanje in zdajšnje zasnove, možnosti in dosežke našega dela in tudi kritiko uporabnikov (gospodarstva!) naših nekdanjih učencev. Utemeljeno lahko trdim, da je bila 'stara'

šola bistveno ustrežnejša od 'nove', ki je v mnogocem sprta z logiko. Da je to res, lahko razberemo iz članka, ki ga omenjam v uvodu. Nekaj pripomem k temu:

Spet bomo dobili gimnazije! Pravi greh je bil ta naziv zadnje desetletje. Vpeljevanje gimnazij zasluži vse priznanje. In vendar: te pripravljavnice za nadaljnji študij morajo obstajati na vsem slovenskem območju, da se bodo v njih lahko šolali prav vsi učenci, ki bodo že pred vpisom dokazali ustrezne umske sposobnosti. Zato bo morala biti gimnazija v vsakem večjem slovenskem kraju. Gimnazija pa ne sme postati 'elitna' šola, temveč izenačena z vsemi drugimi srednjimi šolami glede družbene obravnave.

Spet so predvidene triletne poklicne šole. Odlično. Premišljeno je treba določiti nujne učne vsebine za teoretični pouk in zagotoviti veliko praktičnega pouka in dela v neposredni proizvodnji. Brez tovrstnega dela učencev ni mogoče usposobiti za delo. Kakšno bo razmerje med teoretičnim in praktičnim poukom, še ni znano; mislim pa, da je razmerje 60:40 odstotkov v korist teoretičnega pouka najnižja meja. Vendar je treba obnem z delovanjem poklicnih šol že sistemsko zagotoviti možnost za nadaljevanje šolanja tudi tem absolventom, ki jim je veliko do tega, ali bodo podjetja želela, da bodo njihovi delavci napredovali. Taka 'vmesna' šola pa naj dopolni tisto teoretično znanje, da bo kandidat dosegel vsaj stopnjo tehnika in tudi uspešno nadaljeval študij.

Dobro se še spomnimo, katere odlične štiriletne tehniške, ekonomske in druge šole smo že imeli, a jih je usmerjeno izobraževanje še najmanj skazilo. Nekdanje predmetnike in učne načrte kaže le posodobiti z vsebinami, ki jih terjata čas in perspektiva razvoja stroke. Vrnimo

jih torej v življenje z vsemi njihovimi posebnostmi.

Prav ničesar še ne vemo o izobraževanju odraslih v srednjih šolah. Zanimanje izobraževanja te kategorije učencev je nevdržno in prav to mora biti včlenjeno v celostni sistem vzgoje in izobraževanja. Bodo ti učenci še naprej pastorki, bo izobraževanje odraslih še naprej vezano na plačevanje (tudi nerasno visokih!) šolnin? Če že koračimo v 'novo' srednjo šolo, potem je treba sistemsko določiti pogoje in spodbude za nadaljnje, permanentno izobraževanje že zaposlenih. Se ne znamo ozreti po svetu? Se zavedamo, da je izobraževanje zaposlenih najdragocenejša naložba in pogoj za napredek?

Preobrazba samo srednje šole je strel v prazno. Reformo terja že vse osnovno šolstvo, ki ga je treba temeljito preveriti in sneti pretežke torbe s hrbtov naših osnovnošolcev! Mislim, da bi moral otrok v prvih štirih razredih osnovne šole nabirati pravo znanje igranje, brez strahu pred ocenami, pa tudi učitelj se ne bi smel bati, da ni obdelal vsega, kar zahteva od njega prezahtevni učni načrt. Če bomo spreminili to, bomo imeli sproščeno in duhovno bolj zdravo mladino! Šele v višjih razredih osnovne šole naj se vpelje sistematično učenje temeljnega znanja potrebnih učnih vsebin, a ne po količini, temveč po kakovosti znanja. Srednja šola bo dobila vedrejša otroka, že pridobljeno znanje pa bogatila po svojih programih. In če bo tudi sistem srednjih šol prilagojen delu te

mladine kot pripravljavnica za študij, tudi višjim in visokim šolam ne bo treba krpati 'lukenj' iz srednje šole. In – neuspešnih bo manj! Če pa se še zamislimo v travme mnogih, ki po šestnajstih ali še več letih niso uspeli končati šolanja, ker jim celotni šolski sistem tega ni zagotovil, je zahteva po celostni reformi od tal do vrha več kot utemeljena. Naj dodam še tole:

– znebimo se vsega odvečnega na vseh stopnjah šol, ki se kaže v preštevilnih učnih predmetih in preobsežnih učnih načrtih;

– skrajšajmo tedensko število ur pouka z zdajšnjih 30 in več ur na največ 26 ur (mislim na srednje šole!);

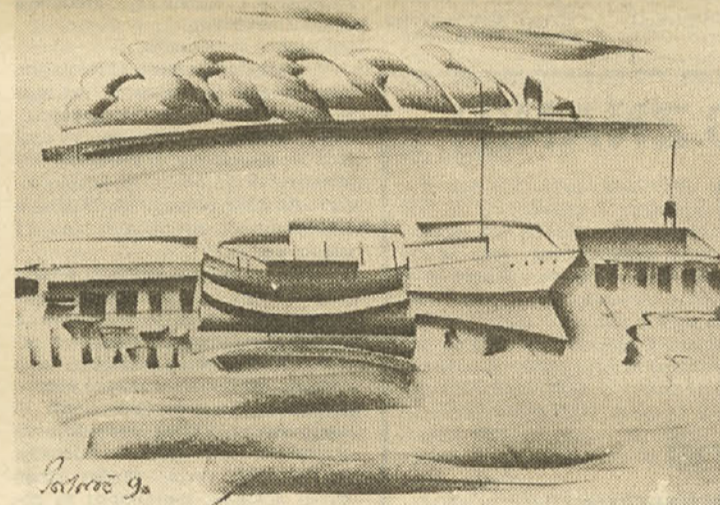
– skrcimo količino, zahtevajmo pa kakovostno pridobljeno znanje;

– zagotovimo bistveno več svobode in ustvarjalnosti učiteljev ob večji moralni in gnotni spodbudi;

– ne zanemarimo izobraževanja odraslih!

Tudi naš vzgojno-izobraževalni sistem se mora včleniti v družbene in gospodarske reforme. Učne vsebine se morajo prilagoditi pluralistični družbi in težnjam pod geslom »Evropa zdaj!« Brez sposobnih delavcev je to geslo le iluzija. Z vsestransko racionalizacijo lahko razbremenimo gospodarstvo. Tudi v šolstvu je veliko rezerv – tudi materialnih. In končno: mar si ne želimo vsi vrhovi otrok? Če bodo odpadle marsikateri spona dozdejšnjega šolskega sistema, bo jutrišnji dan lepši za vse.

MILAN DETELA

Portorož – Zatišje 1990

Proti ukinitvi obrambne vzgoje

Res ne bi rad obremenjeval tega čedalje bolj cenjenega časopisa samo zato, da bi utrajil bralce z utemeljitvami, zakaj sem proti predlogu o ukinitvi obrambne vzgoje, ki ga je za prejšnjo številko tako »lahkotno skiciral« prof. dr. Silvo Kristan. Zato upam, da mi bo obenem s tem ugotovom lahko na kratko opisal, kaj nameravam z dozdašnjjo obrambo in zaščito.

Veseli me, da ob siceršnjem pritisku imperializma raznih strok pisec spet razmišlja o večstranski koristnosti taborjenj, pohodov, zimovanj in podobnih dejavnosti, ki smo jih poznali že v prejšnji gimnaziji. Večina teh prvin je v 'usmerjenji' dobi neupravičeno pridobila predvsem obrambni predznak; mogoče zato, ker smo se čedalje bolj zavzeto ukvarjali tudi s temi področji ali morda zaradi preveč očitne korelacije s 'partizanstvom' ali pa zaradi česa drugega. Skratka, o tem bo treba presoditi na podlagi strokovne razenitve, vendar bodo tudi strokovnjaki iz telesnokulturnih logov morali odgovoriti, zakaj že do zdaj v šolah ni bilo več dejavnosti, v katerih bi se predvsem praktično povezovali športno z naravoslovnim, obrambno-zaščitnim ter podobnim, čeprav je bilo nekaj denarja, šolskega časa, tudi znanja, zunanje mentorske in aktivistične podpore in še česa. V zdajšnji Evropi, ki jo tako zelo

občudujemo, se to odlično uresničuje in razvija tako pri obveznih kot tudi interesnih dejavnostih – primerno njihovi zasnovi in ciljem ter posebnostim, značilnim zanjo. Povedano drugače: posreči se jim usklajevati doseženo razvojno raven, miselnost, splošno civilizacijsko raven in kulturo, tradicijo in potrebe. Ne skrivajo, da imajo pri tem svoje interese tudi drugi socializatorji in družbeni (državni) servisi, kot so cerkev, vojska, poklicno usmerjevalne in selekcijske službe, čeprav se povsod sklicujejo na interese in potrebe otrok. Skratka, institucionalizacija v usmerjanju je popolna in nasilna.

Kristanov predlog je, kar zadeva povezovalne vrline med človekom in naravo seveda nadvse zaželen, vendar je za takšno resnično celostno dejavnost potrebna kar zajetna priprava in tudi veliko teoretičnega znanja – to pa smo prav s pripravljanim predlogom novega in interdisciplinarno zasnovanega predmeta (delovni naslov kultura miru in nenasilja) že ponudili. Zato želim opozoriti na to, da je prej 'čisto sveti predmet' obrambe in zaščite vseboval le del 'čistih' obrambnih vsebin, ki naj bi jih v spremenjenih družbenih in zgodovinskih okoliščinah spet prevzela armada. Prav tako me moti profesorjev rokohitrski prijem (mogoče je zadaj spet že omenjeni imperializem stroke, boj za ure...), ki ob omejitvi

na 'obrambno vzgojo' predmet elegantno 'razkupčka', na mojo žalost le med telesnovzgojno področje, in tako dobi velik presežek mednarodnega standarda za pohode, taborjenje in zimovanje kot dejavnost, obvezno za vse učence (!) Razmišljam: tudi če zanemarim infrastrukturno in gnotno stran obsežnosti takega zaloga, naši naravi potem lahko le še Bog pomaga.

Smo za spremembe

Spremembo zdajšnjega predmeta obramba in zaščita v predmet z delovnim naslovom Kultura miru in nenasilja pripravljamo v delovni skupini pri Zavodu Republike Slovenije za šolstvo in je sestavljena iz zastopnikov učiteljev, profesorjev Katedre za obramboslovje in predstavnika mirovnega gibanja. K oblikovanju vsebin smo povabili tudi več drugih ustanov, društev in posameznikov, ki so že prej sodelovali pri posodabljanju vsebin obrambe in zaščite. 'Spreobrnjene' vsebine so nekateri učitelji, ki so dovolj resno dojeli enostranost zdajšnjega predmeta, že tudi z uspehom v zadnjih dveh letih, 'testirali' med učenci.

Obramba in zaščita je postala predmet enostrane in neutemeljene kritike pa tudi dobranarnih in konstruktivnih predlogov za izboljšanje, zato smo se odločili za korenito spremembo predvsem iz strokovnih razlogov. Dozdašnja vloga obrambe in zaščite je ostala kljub našim delnim poskusom posodabljanja vsebinsko in funkcionalno enostranska, zato tudi v krogih, ki so jo normalno umeščali v srednjo šolo (zvezni dogovor, zakon) razmišljajo o po-

manjkljivosti Predmet je kljub čedalje večji ogroženosti miru in raznim vrstam nasilja ter strahu za preživetje – torej kljub vprašanjem, ki so hudo pereča in usodna za življenje vsakega posameznika, zastal na polovici poti. Njegova vsebina se je zoževala le na usposabljanje za obrambno-varnostno pripravljenost. Ob izhodišču, da se v predmetu oblikuje predvsem model obrambe organiziranosti naše družbe (ustava, zakoni in operativna plat), se ni bilo mogoče na strokovni ravni ukvarjati z vprašanji o izvoru in možnostih za odpravljanje družbenih vzrokov, ki sicer zahtevajo današnjo in državno krepitve obrambnih priprav. Zato v predlogu novega predmeta izhajamo iz načina mišljenja, ki postavlja kot nujnost za človekov obstoj sožitje različnosti, medsebojno zaupanje in sodelovanje, ponuja možnosti za nenasilno reševanje konfliktov in poudarja soodgovornost za ohranjanje miru. Učencu je torej treba ponuditi podlago, da bo razmišljal o nasilju in konfliktih s filozofskega, sociološkega, politološkega in še kakšnega izhodišča, ter mu nakazati, da je obstoj mogoč le v zasnovi integralne varnosti. S takšnim prijemom se pridružujemo že dolgoletnim prizadevanjem Unesca, Sveta Evrope in drugih mednarodnih organizacij, ki ob siceršnjem leporečju pri sprejemanju raznih deklaracij, priporočil in drugih aktov ugotavljajo hude pomanjkljivosti v šolskih sistemih na tej interdisciplinarno zahtevni ravni vzgoje in izobraževanja. Čeprav je v svetu že uveljavljenih več različnih modelov predmetnega in zunajpredmetnega podajanja tovrstnih vsebin,

Polemik naj bi...

S člankom Zakaj zvonim po toči (PD, št. 2) sem želel odgovorne in zadolžene spodbuditi, da bi čimprej odpravili tiste pomanjkljivosti na novo vpeljanega gimnazijskega programa, ki prinašajo zmedo med tiste letošnje osmošolce in njihove starše, ki ob odločanju za srednje izobraževanje in poklicni razvoj razmišljajo o splošnoizobraževalni srednji šoli in univerzitetnem študiju.

Na to moj prispevek se je v 5. številki PD oglasil tovariš (upam, da sva še tovariša) Franc Lazarini, predsednik Strokovnega sveta republike Slovenije za vzgojo in izobraževanje, ki je sprejel sklep o takojšnji vpeljavi gimnazijskega programa. Za v odgovoru ni zagotovil, kako bodo odgovorni in tisti, ki jim je to naloženo, še pravočasno (pa četudi po toči) odpravili pomanjkljivosti v zvezi z gimnazijskim programom.

Tudi jaz iskreno verjamem v dobronamernost Lazarinijevih prizadevanj v šolstvu (kdaj pa kdaj sem pri tem z njim sodeloval); a žal vem, in ne samo verjamem, da so se nam ti dobri nameni marsikdaj spridili, po svoji krivdi ali po krivdi drugih. Verjamem tudi, da sem slabo zapisal to, kar sem želel povedati, in da je zato tovariš Lazarini razumel, da se sprašujem Zakaj gimnazija? in Zakaj zdaj? Naj še enkrat zapišem: ves čas sem bil in sem še za takšen splošnoizobraževalni program, kot je gimnazija, in za to, da se vanj vpiše čim več sposobnih in motiviranih mladih Slovencev. In če bi se že spraševal, zakaj gimnazija zdaj, bi se spraševal zakaj ne takrat, ko so jo ukinjali, in ne zakaj že prihodnje leto. Res pa se v članku ves čas sprašujem: kakšna gimnazija – čeprav sem prebral vse članke, ki jih omenja tovariš Lazarini, verjetno sem preslišal le kakšno radijsko oddajo. In sprašujem se tudi po tem, ko sem prebral Lazarinijev odgovor. Pravzaprav sem še bolj zaskrbljen. Tovariš Lazarini pojasni, da pripravljajo ponovno vpeljavo gimnazije že devet let. Ko pa naprej opisuje to gimnazijo, je v opisih malo trditvev in mnogo besednih zvez na ravni »naj bi«: jedro nove gimnazije je lahko..., da bi bil program sprejemljivi za učence, je smiselno pripraviti vsebine nekaterih predmetov na dveh ravneh zahtevnosti..., učenec bi vpisoval le manj predmetov na višji ravni..., tako bi lahko tudi zmanjšali število predmetov..., učencem ne bi vsiljevali togih izbirnih sklopov..., med izbirnimi predmeti bi šole ponudile..., gimnazijski program naj bi razpisale šole..., v razpisu pa naj ponudijo le tiste izbirne predmete... V tem opisovanju sem našel le troje trdno zapisanih zagotovil: »Tako ne bomo posegali

razpravljamo

v mukoma zgrajeno (dogovorjeno) mrežo šol (v Ljubljani so razpisane tri nove lokacije op. pisca)..., zato jeseni ne bodo potrebne kadrovske in materialne spremembe v šolah. Seveda bodo izbirni predmeti v manjšem obsegu že v prvem letniku...« (resničnost slednjih dveh trditvev bomo lahko preverjali jeseni).

Ob vsem tem pa se tovarišu Lazariniju zdi še najbolj nepotrebna skrb, kako bo univerza vključevala gimnazije glede na izbirne skupine predmetov. Takole pravi: »Saj vendar postavlja prenovljeni Zakon o usmerjenem izobraževanju maturo kot kvalifikacijski izpit za vpis v visokošolske programe. Matura pa je enotna v vseh štiriletnih srednješolskih programih. Vertikal iz usmerjenega izobraževanja ni več. Verjamem, da se univerzi ne bosta odločili za ureditev s togimi vertikalami, ki sta jo doslej kritizirali.«

Tudi jaz verjamem (čeprav čedalje manj rad verjamem), da univerzi ne bosta za togo vertikalo. A kaj, ko lahko tudi manj toga vertikala marsikateremu »izbirnemu« gimnazijcu pošteno zagreni življenje. Mislim pa, da bi moral tovariš Lazarini tudi upoštevati, da bo po Zakonu matura kot kvalifikacijski izpit veljala šele od leta 1995, torej ne za generacijo, ki se bo jeseni vpisala v gimnazijo. In kot sledi iz Končnega poročila delovne skupine Zaključni izpit in matura, je ostalo še kar nekaj vprašanj brez odgovora – med njimi tudi vpisni pogoji obeh univerz. V tem poročilu je delovna skupina med bistvene pogoje za izvedbo prve mature v letu 1995 dala tudi pogoj: »Univerzi pripravita nove vpisne pogoje z veljavnostjo od študijskega leta 1995/96 naprej – rok februar 1991.« (Novosti CRU, september 1989). Če bi hoteli kvalifikacijsko maturo leto prej, bi morali ta pogoj univerzi izpolniti v že preteklem letošnjem februarju.

Ne želim nadaljevati »naj bi« polemike. Ne želim, da bi se izčrpavali v prepričevanju, katere trditve so bolj pravilne in kateri strahovi manj upravičeni. Želim, da vsi skupaj čimprej dodelamo tiste dele gimnazijskega programa, ki so najpomembnejše za oblikovanje posameznikove izobraževalne in poklicne poti. Da je to potrebno, me prepričuje tudi zmedenost osnovnošolcev in njihovih staršev, ki o gimnazijskem programu tudi po informativnem dnevu ni majhna. Znanci mi zaradi tega telefonirajo na dom ali me obiskujejo, neznanci pa me sprašujejo v službo in v radijskih kontaktnih oddajah.

Hvala za odziv in na svidenje pri delu.

JANEZ ZALAZNIK

vrednostno nevtralni šoli smo v predlogu poudarili humani vidik; učenca spodbujamo k poglobljenemu razmišljanju o odnosu do sočloveka. Posameznik mora biti tudi pripravljen na izredne razmere, na okoliščine, v katerih družba ne more več normalno delovati. V takšnih razmerah lahko človek zaradi zbežanosti in nevednosti povzroči še hujšo škodo, je življenjsko ogrožen, hkrati pa ne sme biti prepričan samemu sebi.

Če torej primerno usposabljam na zaščitnem in samozaščitnem področju, se lahko tudi nemudoma in učinkovito odzovem na nepredvidljive in škodljive pojave. To pa pomeni, da je treba vsebine podajati na primerni strokovni ravni.

Ob zdajšnjih že kar evforičnih zahtevah po ukinitvi predmeta, delovna skupina zahteva, da se argumentirano odgovori na že prej izpostavljena izhodišča. Na vprašanje, kako bodo v srednjem šolstvu pri nas uresničena prizadevanja za humano in varnostno vzgojo, da bo učenec lahko razumel, zakaj je po empiričnih podatkih lahko 33-krat bolj nevarno, da postane žrtev mirmodobnih družbenih protislovij, kot pa žrtev vojnih spopadov. Če se vzgoja in izobraževanje v sodobnem svetu usmerjata k seznanjanju in odpravljanju dejavnosti, ki otežujejo reševanje problemov človekovega obstoja – kateremu času je potem namenjena naša šola? In končno: kako bo mogoče zasnovati celostno nacionalno-varnostno politiko, ne da bi šola skušala učence seznanjati s socialnimi konflikti, patološkimi pojavi, naravnimi in drugimi nesrečami?

JANKO HAMLER

Učitelji spet tm v peti gospodarstva

Predvolilni boji so na vrhuncu in vse nove ter stare stranke predstavljajo svoje programe, kjer se zavzemajo za boljši jutri, najsibo v gospodarstvu, kulturi, kmetijstvu, pa tudi v vzgoji in izobraževanju. Zahtevajo boljše delovne razmere, boljše delo, več strokovnjakov, vse skupaj pa pomeni dobre in zanesljive delavce. Zavedati se moramo, da se vse začne prav z vzgojo predšolske in nato osnovno-ter srednješolske mladine, t. j. prihodnjih delavcev. Pri tem je potrebno veliko truda, vzgojiteljev, pa tudi osnovno-ter srednješolskih učiteljev. Zakaj potem toliko nasprotij glede dela in zahtev učiteljev, ki smo si v svojem sindikatu izbojevali pravilnejši odnos do našega dela, do višjih osebnih dohodkov pa tudi do izboljšanja razmer za poučevanje na šolah.

Na današnji dan, ko pišem tale sestavek, bi morali učitelji stavkati, a nismo, saj smo opravljali svoje delo enako kot vse dni. Ugodeno je bilo zahtevam strokovnega odbora, ki je deloval tiste dni v imenu nas vseh učiteljev. Ob tem se postavlja nešteto vprašanj, med njimi tudi to, ali smo upravičeni v tem kriznem času do povečanja OD ali pomenjenja v vseh slovenskih šolah. Nekateri delavci v gospodarstvu še zmeraj štejejo učiteljevo delo za manj vredno, lahko in preprosto, takšno, pri katerem se učitelji med učenci pošteno odpočijemo. Vse skupaj se presoja skozi 20-urno učno obveznost in se primerja z 42-urnim delovnim tednom delavcev v proizvodnji; vsakdo, ki je kolikor toliko seznanjen z našim delom, vé, da je število ur dejavnega dela v zvezi s šolo in učenci skupaj mnogo večje od obveznosti 20 ur na teden. Nerad naštevam stvari, ki so marsikomu bolj ali manj znane, a nikakor ne morem mimo tega. 20-urna tedenska učna obveznost je samo delo z učenci v razredu. Semkaj niso vštete priprave na delo z učenci, roditeljski in drugi sestanki na

šoli in zunaj nje, poprava izdelkov, skrb za nenehno izobraževanje otrok, pa tudi skrb za njihovo varnost v šoli in zunaj nje. Kot učitelj sem prepričan, da se starši zavedajo odgovornosti učiteljev v zvezi z njihovimi otroki v šoli in da marsikdaj sami nimajo doma skoraj nobenega nadzora nad svojimi otroki - učenci, češ da je to delo učiteljev, ker so za to tudi plačani. Seveda se pri tem zelo motijo. Starši pozabljajo, da so šolska vrata odprta tudi zanje, in da morajo tudi oni ob delu učiteljev skrbeti za svoje otroke. Verjemite, učitelji imamo v šoli veliko odgovornosti, skrb, in to vse za vaše - naše otroke. Marsikateri učitelj se trudi in pomaga učencem, se razdaja zanje tudi po pouku, jim poskuša pomagati; marsikdo tudi ponoči ne spi, ko razmišlja, kaj in kako delati, da bo učencem v šoli ugodil ter jim pomagal do vsakdanjega kruha. Včasih smo radi rekli, da je šola drugi učencev dom, učitelji pa drugi starši. Danes so mnenja drugačna. Mnogi menijo, da učitelji v šoli ne delamo, s tem pa si tudi ne zaslužimo višjih osebnih dohodkov, nekateri mislijo, da niti takšnih, kot smo jih imeli do nedavnega. Govori se, da se učenci v šoli zelo malo učijo (s tem se ni rečeno, da se tudi zelo malo naučijo), češ, da imajo vse prevečkrat proste dneve (med te štejejo kulturne, športne, naravoslovne in obrambne dneve). To pa pomeni, po mnenju nekaterih, da učitelji v teh dneh počivajo. Nihče ne vé, da se mora učitelj vsak dan posebej pripravljati po učnem letnem načrtu in

se za takšen dan še posebno potruditi. Postavljamo vprašanje: Zakaj smo se potem vsi skupaj (učitelji verjetno še najmanj) strinjali za pouka prost dan ob božičnih praznikih? Tudi ta dan bi lahko v šoli koristno izpeljali v dobro učencev in naše družbe. Bojim se, da prehitavamo čas, da hočemo naprej, smo pa še zmeraj daleč zadaj - pa ne samo v razvoju, temveč predvsem v logičnem mišljenju. Zavedati se moramo, da smo tudi učitelji samo ljudje, ki za svoje trdo in zahtevno delo zahtevamo plačilo, kakor se spodobi. Nas učitelje pa boli predvsem tole: Živimo v isti državi - Sloveniji, kjer imamo vsi učitelji enake učne načrte in programe, nimamo pa enakih osebnih dohodkov, ne glede na to, da jih enako uspešno ali pa še bolje kot nekateri tudi izvajamo. Boli nas to, da imajo že danes osnovnošolski učitelji na Primorskem okrog 6000 din plače. Pri tem opozarjam tudi na to, da npr. učitelji v radgonskih občini nimamo enakih možnosti za delo v različnih šolah in te razlike se v okviru Slovenije samo še povečujejo. Poučujem v šoli, ki si je na krajevnem referendumu izbojevala, da bo po dolgih letih dobila jedilnico in kuhinjo in da bodo lahko učenci kulturno in normalno zaužili že tako drago malico ali kosilo v šoli (dotlej in nekaj časa bodo malicali kar po razredih). V marsikateri občini in na marsikateri šoli po Sloveniji se danes ne ukvarjajo s temi težavami, hkrati pa si tudi ne razbijajo glave s tem, ali bodo imeli višji osebni dohodek, ker je njihova

višina že sedaj nad našimi OD. Ob takšnih razmerah in še drugih pomanjkljivostih, ki jih imajo manjše šole v slabše razvitih občinah, pa učimo enako, se trudimo, da bi učencem dali čim več znanja, ki jim bo za nadaljnje življenje tako zelo potrebno. In kaj pomembnega naredi pri tem gospodarstvo? Razen dajanja prispevne stopnje, zelo malo. Gospodarstva ne skrbijo težave šolstva, čeprav bi se moralo zavedati, saj ne bo boljšega in prodornejšega tržnega uspeha z delavci, ki bodo neizobraženi, ne poučeni, neuki in že od malih nog neprenehoma živeli v pomanjkanju, to pa se dogaja po naših, še zmeraj zelo skromno in zaostalo spopolnjenih šolah ter še slabše motiviranih učiteljih.

Še in še bi lahko našteval težave, ki nas mučijo in bi jih radi povedali tudi drugim, ne samo šolskim krogom, ponavadi vse skupaj raje obdržimo zase, saj vemo, da je tudi naše gospodarstvo v težavah in da se te težave iz gospodarstva prelivajo potemtudi na druge dejavnosti. Vemo, da je hudo dajati večje prispevne stopnje, ko pa še sami nimamo dovolj. Vemo, da si tudi delavci v proizvodnji zaslužijo večje osebne dohodke, vendar je to zadeva dobrega gospodarjenja podjetij, kjer so delavci zaposleni. To, da je negospodarstvo odvisno od gospodarstva, je popolnoma razumljivo in bo tako ostalo še naprej.

Upam in verjamem, da bomo odslej drugače razumeli delo učiteljev in da se bomo sporezabili med seboj, delavci gospodarstva in negospodarstva tenkrat za vselej začeli vrednotiti vsako delo, tako umsko kakor tudi fizično.

BOJAN MACUH

Na rob pogovoru o šolski športni vzgoji

V Prosvetnem delavcu (5. marec 1990) je objavljen pogovor z dekanom Fakultete za šport Med drugim je tudi tale dekanska ugotovitev: »Izjemno skromna zmogljivost 21-letnih študentov in študentk se kaže v tistih sposobnostih, ki opredeljujejo moč ramenskega obroča in rok trupa ter vzdržljivost v premagovanju daljših razdalj s tekom. V vseh omenjenih zmogljivostih se enaindvajsetletni študentje na ravni dvanajsetletnikov, dvajsetletne študentke pa imajo funkcionalne zmogljivosti devetletnih učenc« (podčrtal S. K.).

Kaj pravzaprav pomeni navedeni podatek?

Ker iz zapisa v Prosvetnem delavcu tega ne zve, poskušajmo sami razmišljati. Takoj se ponudijo trije pomisleki:

1. da imamo motorično genialne dvanajsetletnike (ki so na ravni enaindvajsetletnih študentov),

2. da imamo motorično degenerirano visokošolsko inteligenco (ki je na ravni dvanajsetletnih učencev) in

3. da med 12. (9.) letom in 21. (20.) letom šolski športni vzgoji ni uspelo narediti nič.

Samo dva odstavka pred navedenimi podatki pa beremo, da že »20 let s posebnim informacijskim sistemom skrbno spremljamo gibalne sposobnosti otrok..., da učitelje in otroke sproti obveščamo o podatkih, tako da lahko še pravočasno ukrepajo in odpravljajo pomanjkljivosti v gibalnem razvoju«.

Ob vsej dobrohotnosti in prizanesljivosti do kinziološke »znanosti« se v prvi vrsti ponuja misel, kakšna je potemtakem vrednost informativnega sistema, če ni uspel preprečiti, da bi bili 21-letni študentje samo na ravni 12-letnih dečkov, čeprav »učitelje in otroke sproti obveščamo o podatkih, tako da lahko pravočasno ukrepajo in odpravljajo pomanjkljivosti«. Nekaj torej drži. Protislovna teorija pa seveda odpira še vrsto drugih vprašanj.

SILVO KRISTAN

pobude
odmevi

Glasne so pomirili z boljšo plačo

Nekateri pa kljub boljši plači tiho nergamo naprej

Kot skrajni rok, ko bo vplejana sistemizacija delovnih mest ter pripravljena kolektivna pogodba o plačah, je RKVITK postal 1. maj 1990.

Torej, dragi šolniki, v najboljšem primeru bomo lahko začutili in morda tudi zvedeli, kako so ovrednotena naša delovna mesta nekje proti koncu maja. Takrat, ko v šolskih klopih in zbornicah temperatura narašča, da si razprave o kolektivnih pogodbah preprosto ne moremo več privoščiti. Končni izleti, ocenjevanje, redovalne konference, pisanje spričeval, matičnih listov in druge nepotrebne dokumentacije nas popolnoma izčrpa. Tako nas je že skoraj fizično nemogoče združiti, kaj šele »umsko«. Napol v neprištevnem stanju bomo verjetno podpisovali tudi tokrat za nas zelo pomembne reči. Tako se bo ponovno zgodilo, da se bomo resno zamislili v septembru in vse svoje moči, namesto v novo šolsko leto in sveže otroke, usmerili v zamujene priložnosti. Pa adijo kako-vost dela! Bajda da sindikatu ni preostalo nič drugega kot to, da ta ponesrečeni rok sprejme. Zgodba o jari kači se mora nadaljevati, in videti je, da tudi nam nižje ne preostane nič drugega kot njim. S tem se seveda nikakor ne morem sprijazniti. Predlagam, da preložimo vse raz-

prave v mesec oktober, zato naj gradiva ne razpošiljajo na počitnice v šole, ker tam pač med počitnicami ni nikogar.

V nekaj mesecih se resnično ne da spremeniti zavoženega sistema upravljanja in financiranja. Čemu torej takšna naglica?

Upam tudi, da v predlogu pogodbe o plačah ne bo vsako učiteljevo delo v šoli merjeno v promilah, kot si nekateri še kar naprej želijo in dokazujejo. Žal je res, da nas starši in otroci merijo z drugimi merskimi enotami kot financerji, sami pa smo si izbrali povsem odtujena merila za svoje delo. Spravili smo se na eno linijo, če nekateri na tej liniji ležijo, sedijo ali dremajo, je pač vseeno. Plače imamo tako enake.

Ko je treba štrajkati pa tudi složno stopimo skupaj, leni in pridni. Za nekatere je že to velik napredek. No, za te naše »šolske plačilne linije« pa šolski minister res ni kriv. Prav teh linij pa nam tudi s tako »uspešnim« štrajkom ni uspelo odpraviti in zato nekateri še kar naprej nergamo, le da smo zelo redki. Večini kar ustreza enakost. Neznansko se boje »nelinijske« plovbe. Le kdaj in katera in kakšne vrste sindikat nas bo povezal v hotenjeh za te pravice?

MARINA UMNIK

GLASBILA SVETOVNO ZNANIH IZDELOVALCEV:

bekton

BOSS
a sound innovator

Roland

YAMAHA
SINCE 1887
MOTION GAKKI CO. LTD. HAMAMATSU, JAPAN

YAMAHA
PIANOS

100
YAMAHA 1887-1987

FUJIIHA

The result of
Japanese and European
Team-Work

SAMPLING
TECHNOLOGY
KEYBOARD

ZASTOPA IN PRODAJA: 61000 Ljubljana, Titova 36, telefon: (061) 317-044,
avtotehna telex: 31223 yu avtena, telefax: (061) 320-589, poštni
predal: 593/XI

Naši »skrajšanci«

Govorimo o gimnaziji, poklicni šoli, tehniškem izobraževanju - na dveletne programe, tj. skrajšane, pa kar pozabljamo. Pa vendar se vanje vpiše kar precejšen odstotek mladih. Največ jih je v skrajšanem programu strojništva - Pridobivanje, predelava in obdelava kovin.

Oglejmo si statistiko. V ta program je bilo v tem šolskem letu vpisanih 859 učencev, od tega s končanem 8. razredom prilagojenega programa 70 učencev ali 8,13 %, s končanem 7. razredom 269 učencev ali 31,3 %, s končanem 6. razredom 235 učencev ali 27,3 % in s končanem 5. razredom in manj 11 učencev ali 1,3 %.

Glede na kritiko, ki je bila usmerjena ves čas od začetkov usmerjenega izobraževanja pa do danes na učence skrajšanih programov z oznako »skrajšanci« in podobno, se je izkazalo, da je taka oznaka za učence krivična, da so to normalni ljudje, ki imajo (v povprečju) dispozicije za abstraktno razmišljanje in sklepanje res na nižji ravni, vendar imajo hkrati nekatere sposobnosti za poklicna opravila izredno dobro razvite. Takoj je treba postaviti pod vprašaj ustreznost in zahtevnost skrajšanega programa, na podlagi

katerega so učenci dobili ta vzdevek. Če ne drugega, predlagam, da se čimprej odpravi naziv »skrajšani« in se vpele ustrežnejši, npr. dveletni program poklicnega izobraževanja. Menim, da je največji problem selekcionirana populacija učencev - vedenjska problematika, slabe socialne razmere večine učencev, neustrezno poprejšnje znanje ob prezahtevnosti programa, ki ga ti učenci s težavo dojemajo. Zato učitelji neradi učijo v teh oddelkih, ker imajo veliko dodatnega dela, poleg tega pa tudi ni učbenikov, prilagojenih tej stopnji.

Ugotovil sem, da se za absolvente teh šol delovne organizacije čedalje manj zanimajo. Največkrat jih iščejo le tadaj, kadar jih ravno potrebujejo, zato učenci, ki so te programe končali, še dobijo ustrezno zaposlitev, posebna na ozko profiliranih delovnih mestih.

Kljub vsemu povedanemu pa kaže, da je strokovni del programa, zlasti tehnologija s praktičnim poukom dovolj obsežen; to kažejo tudi izidi končnih izpitov. Ti učenci so namreč (v celoti vzeto) opravili končni izpit mnogo uspešneje, kot smo pričakovali, posebno pri praktičnem delu.

FRANCE NAJDIČ

Poziv slovenskim šolskim oblastem

Krščanski učitelji, zbrani na svojem rednem mesečnem srečanju, pozivamo slovenske šolske oblasti, da zagotovijo za novo šolsko leto izpeljavo pouka brez ideoloških in spolitiziranih naravnosti učnih vsebin, in to na vseh ravneh, od predšolske vzgoje do univerze. Razvoj demokratičnih odnosov v Sloveniji zahteva, da takoj odstranimo iz šolske zakonodaje, učnih načrtov, predmetnikov, učbenikov, učnih pripomočkov, drugih dokumentov in šolskih oddaja na radiu in televiziji enostranska marksistično in razredno opredeljena načela, vsebine in cilje.

Zavod za šolstvo Slovenije naj strokovno pregleda vse predmetnike, učbenike in učne pripomočke, ki so ideološko obremenjeni ali zgodovinsko enostranski in nepopolni in izda nova navodila šolam in učiteljem za izvajanje teh predmetnikov. Poziv velja tudi univerzi in njenim pedagoško-znanstvenim svetom.

Šola kot temeljna narodna in družbena ustanova mora biti pomoč človeku pri njegovem oblikovanju. Pri tem mora ohranjati, prenašati in širiti pridobitve človeške omike in znanja na nove rodove. Zato so njene glavne naloge: razvijati temeljne človeške potenciale, podajati mladim temeljne kulturne vrednote, pridobitve naroda in človeštva in dajati otrokom in mladim vse tisto temeljno znanje, ki je potrebno za zdravo in človeka vredno življenje in poklicno delo.

Zato velja naš poziv tudi vsem tistim, ki oblikujejo in bodo oblikovali našo šolo, da si prizadevajo za te kulturno civilizacijske cilje.

Ljubljana, Dravljice, 17. marca 1990

Škofjski odbor za izobraževanje
Sekcija pedagogov

Družinsko življenje ni le »cvetoč vrt«

Kako vzgajati za odgovornost in harmonijo

Ne glede na to, kako bo poimeno- van predmet, v katerem bodo osnov- nošolci dobili temeljno družboslovno znanje, bo vselej treba nameniti do- ločeno pozornost tistim področjem, ki so ključnega pomena za delovanje vsake družbe. Eno takšnih področij je družina, ki bo gotovo nenado- mestljiva pri oblikovanju ljudi.

Že v letu 1989 je bil pripravljen rokopis za priročnik, ki naj bi ga uporabljali učitelji DMV, v sklopu katere je tudi (sorazmerno kratko) obravnavana družina. Ker ni gotovo, ali bo priročnik izšel ali ne, in ker (kot so pokazali tudi seminarji v ja- nuarju 1990) učitelji potrebujejo do- datne informacije, bodo v tem pris- pevku predstavljeni nekateri nap- potki, ki naj jim olajšajo delo.

Temeljni cilj obravnave družine je ponuditi bistveno znanje o tej druž- bni skupini, s katero ima vsakdo takšne ali drugačne izkušnje in o ka- teri - kot celoti intimnih in zasebnih odnosov - je tudi veliko stereotipnih stališč. Ta stališča pogosto izvirajo iz preteklosti, iz tistih vzorcev vsakda- nje življenja, ki so bili stoletja ob- vezni in zelo strogo ter z različnimi ukrepi varovani tako, da so postali samoumevni.

Ena od glavnih značilnosti teh vzorcev je bila patriarhalna urejenost (patriarhalizem); to je bilo povezano z obstojem moškostredne kulture. Družbeno pomembne zadeve so se odločale po meri moškega spola in tudi družinsko življenje je ustrezalo temu načelu. Tako se je nenehno ustvarjal vtis, kakor da je družina celota nekih naravnih odnosov in ka- kor da je po naravi določeno, da morajo ženske nositi večino bremen družinskega življenja in gospodinj- skega dela. Obravnavana družina je zato neločljivo povezana s pojasnje- vanjem družbenega položaja žensk.

Kako se je moškostredna kultura vedno znova utrjevala in prenašala ter kako se je začela postopno in zelo počasi ukinjati, boste več zvedeli v moji knjigi, ki bo izšla pri Cankar- jevi založbi 1990. leta (delovni na- slov: **Dekla gospodova?**). O ožjem področju vloge katoliške cerkve v preteklosti in sodobnosti pri ohran- jevanju patriarhalne organiziranosti družbenega in družinskega življenja pa boste dobili informacije v (moji) knjigi **Ženska, cerkev in družina** (Ljubljana, Delavska enotnost, 1986). Seveda so v vseh razpravah in knjigah navedena nova dela, v kate- rih lahko iščete še naprej, če bi radi poglobili svoje znanje.

V zadnjih dveh desetletjih je iz- jemno naraslo zanimanje za razisko- vanje položaja žensk in družine pov- sod po svetu, in to se kaže v obilju novega znanja. Znanje o dogajanjih v preteklosti tako v naši družbi kot drugje je učiteljem potrebno, da bi znali učencem čim bolj predstaviti glavne značilnosti razvoja in jih usposobiti za ustvarjalno in humano usmerjeno prakso.

Če se hoče postopno uresničevati načelo o resnični enakopravnosti med spoloma, tega ni mogoče doseči naenkrat in brez pripravljenosti sle- hernega človeka ter samo s spremin- janjem in z učinkovanjem na neka- terih področjih. Tako npr. pravno zagotavljanje enakih možnosti se ni dovolj, zato postaja v zadnjih dveh desetletjih vedno pomembnejše vprašanje resnično enakih možnosti za delo in življenje za oba spola (zla- sti v evropskem prostoru).

Učence je treba seznaniti s tem, da zagotavljanje enakih možnosti za oba spola ne pomeni popolnega iz- enačevanja (to nekateri radi izrabijo za norčevanje iz načela enakosti - češ, saj moški ne rodijo) temveč to, da se bodo ne glede na spol ljudje lahko razvijali v skladu s svojimi nag- njenji - da tako ženske kot moški ne bodo prikrajšani.

Pri spreminjanju odnosa do žensk je imela veliko vlogo tudi OZN, ki je ob izteku desetletja za ženske (1985) za vse družbe v svetu izoblikovala **Nairobijske dolgoročne strategije za izboljševanje položaja žensk do leta 2000** (brošura je izšla v Ljubljani pri Delavski enotnosti, 1987). Iz te knjige ter iz **Deklaracije o človeko- vih pravicah** (1948) je prav, če učen- cem podamo temeljna stališča in jih ob tem (ter v povezavi z vprašanji, ki so v učbeniku) spodbujamo k zapo- vanju opažanj o resničnih razmerah v ožjem in širšem družbenem okolju.

Na podlagi priporočene literature je mogoče spoznati in ustrezno pre- nesti učencem spoznanje, da delova- nje družine nikakor ni le posledica individualnih nagnjenj, temveč po- sledica mnogih (nadziranih) vplivov in pritiskov na vseh ravneh družbene organiziranosti. Takšen položaj ne velja le za sodobne družine, temveč je to bilo (seveda vsebinsko ustrezno polnjeno) značilno za celotno člove- ško zgodovino.

Obveznosti naj bodo enakomerno porazdeljene

Kar zadeva samo notranjo kako- vost družinskega življenja, je v doku- mentih OZN, zlasti pa v načrtih pri- hodnjega razvoja dežel Evropske skupnosti poudarjena potreba po novi enakomerni delitvi dela in od- govornosti v družini med obema ro- diteljema ter hkrati potreba po tem, da naj bi imela oba spola v resnici enake možnosti delovanja in življe- nja zunaj družine. Zato naj bi za ženske in moške veljalo, da spajajo obveznosti ob plačanem delu z nalo- gami za družino (npr. posebne ug- odnosti za zaposlene starše, ne le za matere!). V ta okvir spadajo npr. prizadevanja sindikatov v ZR Nem- čiji, ki se ob boju za šesturni delov- nik, (ki naj bi se uresničil do 1955) prizadevajo za »združitve poklica in vzgoje otrok pri očetih in materah«, že prej pa za ekonomsko enak polo- žaj žensk (WSI Mitteilungen, Bund Verlag, Düsseldorf, 1987, 40 let, št. 8, str. 506).

Samo takšna nova delitev dela (enakomerna razporeditev skrbi in odgovornosti starejših za mlajše, močnih in zdravih za tiste, ki še niso samostojni, ali pa več niso samo- stojni in so potrebni pomoči, lahko pripomore, da se bo tudi v širših družbenih okvirih (zlasti na področju odločanja - npr. v politiki -) spremin- jalo odnos do družine. Predvsem družina ni le skrb žensk, mater, temveč enako očeta in matere. Takšno novo usmeritev že sprejema večina mladih ljudi tudi pri nas. Ni pa malo ljudi (zlasti moških) na pomembnih poli- tičnih položajih, ki se bolj malo me- nijo za te sodobne tokove, zlasti v Evropi. Da bi učencem olajšali ra- zumevanje pomembnosti spreminja- nja odnosov v družini (da bi bili ti odnosi bolj egalitarni), so gotovo po- usmerjeno prakso.

trebne še dodatne informacije, ki jih lahko učitelj(ica) dobi v različnih de- lih. Priporočam, da uporabite knjige:

- **Demokratska družina - kaj je to?** (ZPMS, Ljubljana 1986, uredila dr. A. Krajnc, v kateri več avtoric(jev) obravnava najpomembnejše vidike spreminjanja družine v sodobnosti);
- **P. Brajša: Očetje, kje ste?** (Ljub- ljana, Delavska enotnost, 1987);
- **M. Jogan: Ženske in diskrimina- cija** (Delavska enotnost, Ljubljana, 1986)

- in zadnjo izdajo knjige **Vajino skupno življenje** (ZPMS, Ljubljana, 1989).

Privzgjati odgovornost za skupno skrb

Ob pouku o nenadomestljivosti družine je treba učence spodbuditi k razmišljanju o tem, kako je prav zaradi tega treba ustvarjati čim bolj ugodne družbene okoliščine za to, da bi ljudje lahko živeli mirno in srečno družinsko življenje. To je še posebno pomembno v času krize in iskanja poti iz nje, ki so včasih ubrane le na povičevanje nekaterih lastnosti trž- nego gospodarstva, zanemarjene pa so negativne posledice. Tako se zdaj pogosto poudarja tekmovalnost, ki pa ni vseodredujoča in celo negativno vpliva na posameznika. Prav tako so večkrat opazne kritike, kako bi bilo treba prestrukturirati družbene de- javnosti (vrtnice, šole, zdravstvene ustanove ipd.) in prepustiti večje vlogo zasebni pobudi. **Kakor je za- sebna spodbuda koristna, pa vendar ne more nadomestiti tistih oblik kolektivnega zadovoljevanja potreb, ki so se že doslej pokazale kot uspešne** (in ki bi jih bilo treba narediti še bolj humane in prijazne - to pa ni vselej povezano le z večjimi stroški). Zato je treba tudi učencem privzgjati od- govornost za skupno skrb za otroke, bolne in starejše, ker če je to prepuš- čeno vsaki posamični družini, potem se socialne razlike še bolj izrazijo.

Pri obravnavi tipov družin je prav, da so učenci po eni strani vzgojeni v strpnosti do različnih tipov, hkrati pa naj se utrjuje pri njih odgovornost za **dvoroditeljsko družino**. Za bogatejše življenje, bolj uravnovešeno, je koristno (seveda, če ne gre za patolo- ške primere nasilja, alkoholizma, itn.), če se lahko otrok razvija ob obeh starših. Učenci lahko sami (po- govor ob kakšnem leposlovnem delu) ugotovijo, koliko težje je, če je v družini samo en roditelj.

Načrtovanje družine naj bo pred- stavljeno kot stičišče osebnih želja in

širših družbenih potreb ter zmogli- vosti in postavljen v konkreten pro- stor ter povezano z individualno od- govornostjo za prihodnje rodove. Kakovostnega življenja ni mogoče zagotoviti za neomejeno število ljudi, zato je treba privzgjati obču- tek odgovornosti do prihodnjih otrok. Nikakor se ne sme pozabiti na pravice žensk, da se lahko celotno razvijajo, in da niso le matere. Pri predstavitvi različnih sredstev za ure- janje rodnosti je treba navesti po- datke o raziskavah na Slovenskem in zlasti opozoriti na kontracepcijo kot sestavino odgovornega starševstva. Nesprejemljivo bi bilo krčenje vse problematike le na splav (prekinja- nje nosečnosti), ker splav tudi ni sprejet kot prevladujoče sredstvo za uravnavanje rojstev (to kažejo razi- skave na Slovenskem). O marsikate- rem vprašanju, ki zadeva družino in pripravo za humane odnose v pri- hodnji partnerski in družinski skup- nosti, bi bilo koristno razpravljati skupaj s starši na roditeljskih sestankih (razširjenih, lahko se jih udele- žijo tudi z učenci). **Seveda bi bilo prav, če bi spodbujali udeležbo oče- tov na takšnih sestankih.**

Prav tako bi lahko spodbujali učence k presoji lastne vloge v dru- žini glede na spoznanja o tem, kako naj bodo razdeljene obveznosti v družini (k temu že spodbujajo ne- katera vprašanja v učbeniku). **Učenci lahko pridno posegajo tudi po leposlovnih delih in ocenjujejo, kakšni liki nastopajo v njih - različno po spolu in kaj pomeni neko dejanje za enega ali drugega (diskriminacija - neenaka merila moralnega vredno- tenja).**

Prav tako je mogoče s pridom upo- rabljati različne televizijske oddaje, ki naj jih učenci pazljivo spremljajo glede na to, kako nastopajo pripad- niki različnih spolov in rodov; ko- ristno bi bilo kritično spremljanje re- klamnih sporočil (kaj dela mati, kaj oče, kaj otroci, itd.). Učence (mlade v puberteti) begajo tudi mnoga vpra- šanja ljubezni, ki jim je v učbeniku namenjeno zelo malo prostora (iz- bira partnerja). Da bi lahko pojasnili različne praktične probleme, predla- gam, da se učitelji seznanijo z delom M. Košiček: **O ljubavi mladih** (Sara- jevo, Svetlost, 1986) in M. Košiček: **Mladi pred brakom** (Sarajevo, Svet- lost, 1986). V tej zvezi bodo koristni tudi nekateri prispevki v Vajinem skupnem življenju (1989).

Za konec

V napotkih nisem ponavljala stali- šč, ki so zapisana v razpravah in knjigah, ker je nujno, da vsakdo, ki uči to snov, problematiko poglob- ljeno preuči v ustreznih virih. Samo tako bo sposoben primerno poduce- vati in vzgajati. Prav zaradi tega, ker ima vsakdo svoje izkušnje z družino, je nujno, da učitelj pridobi znanje, ki zadeva ta pojav širše. Nevarno je, da bi učitelj posploševal samo na svoji osebni izkušnji (dobri ali slabi) in učence enostransko učil (s tem pa slabo vzgajal).

Kadar se pojavijo posebna vpraša- nja, jih zapisujte - dragi učitelji - in jih na koncu leta ne zavrzite, temveč pošljite na Zavod RS za šolstvo. Na tej podlagi bi lahko pripravili semi- narje, koristna pa bodo tudi pri pre- novi učbenika. Že v učbeniku, zlasti pa v dopolnilni literaturi, je precej podatkov iz raziskav pri nas. **Seznaj- najte učence z njimi in spodbujajte, da bi sami zbirali gradivo.** Samo tako se bodo lahko odpravljale različne enostranske predstave, ki jih žal po- gosto prenašajo tudi množična ob- čila. Tako npr. slišimo in beremo, da je zdajšnja družina »največji muče- nec«, da je bilo nekoč vse boljše, ko je bila mati »lepo doma« (čeprav je večina žensk mater morala vedno de- lati tudi zunaj ožje družine!), da se zdaj vsi razvezujejo, ipd. Z natanč- nimi podatki se zbijajo podlage za takšna neutemeljena sklepanja.

Kolikor je mogoče, poskušajte učence vpeljati v globlje razmišljanje s skupinskim delom in igranjem (si- mulacijami) različnih možnih odno- sov v družini (tipično patriarhalnega, posodobljenega, demokratičnega tipa). Tako bodo učenci obel splo- lavše spoznali, kje so meje resnično humanih odnosov, kje pa se začne- najo samovolja, nespoštovanje in podcenjevanje drugega, kar je bilo pogosto vezano na en (ženski) spol.

Hkrati pri pouku ne smete poza- biti poudariti, da družinsko življenje ni le »cvetoč vrt« (kot se večinoma prikazuje v enostranskih ideoloških predstavah v preteklosti in sedanjo- sti), temveč je potrebo veliko na- pora, odrekanja in razumevanja, da lahko človek vsak dan normalno živi. Seveda je edino pošteno, če se tako težko kot lepo razdeljuje enako- merno na oba spola in na vse rodove. Ob takšni usmeritvi se lahko razširja harmonija, ki je sicer ni mogoče ustvariti s predpisi.

MACA JOGAN

odprta
šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI
CENTER ZA
OTROKE,
MLADOSTNIKE IN
STARŠE

Štirideset kitic

Na naši šoli so imeli otroci med zimskimi počitnicami dve nalogi: eno iz slovenščine in drugo iz matematike. Naučijo pa so morali tudi pesmico s štiridesetimi (40) kiticami. Ugotavljam, da se tudi med počitnicami ne morejo spočiti.

Mamica

Ne vemo sicer, na kateri šoli in v katerem razredu so »vzeli v zakup« to dolgo pesnitev, vseeno pa zavidam neznanim tovari- šici njen spomin, tako kot zavidam vsem tistim odraslim in otrokom, ki v kratkem času lahko uspešno vskladiščijo v svoje možgane 40 kitic in jih ob primernem trenutku spet »obja- vijos«. Z mojim skladiščem je očitno nekaj narobe. Ali je premajhno, prenatrpano ali pa se v njem stvari vse prehitro založijo.

Poznam otroka z imenom Janez. Letos hodi že v 4. razred. Janezov svet se vrtil okrog ocen. Zalost pomeni: nezadostno (1). Sreča pomeni: tisto, kar ni nezadostno. Neizmerna sreča pa pomeni: Za pesmico sem dobil petko ali štirko. Takrat si rečem: Kakšna sreča, da so na svetu pesnice. Kakšna sreča, da ima Janez dober spomin, če že razumeva tako zelo težko. Kako pomembno je pri otroku poiskati tisto, kar je v njem najboljše, čez Ahilovo peto pa vsaj začasno nalepiti obliž, da žulji niso preveč boleči.

Sodelujte, pišite, sprašujte! Odgovarjajo strokovnjaki Sve- tovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani.

Pionirji odhajajo

Pionirska kapa, pionirska ru- tica, pionirska himna, pionirska zaobljuba se od šolarjev poslav- ljajo. Pionirska organizacija, tako značilna za našo povojno osnovno šolo, se ukinja. Tako odločitev naj bi bila dokončno potrjena na konferenci Zveze prijateljev mladine Slovenije 24. aprila. Svet Zveze pionirjev Slo- venije je namreč sredi marca sklenil, naj se v Sloveniji ukinejo pravila in programske usmeritve Zveze pionirjev Jugoslavije, z odpravo Pravil pa bo prenehala delovati tudi pionirska organiza- cija v Sloveniji. Kot je povedal

Niko Žibret, predsednik SPMS, se odpravlja tudi Kurirčkova po- šta, ki se je iz več krajev napotila k skupnemu cilju.

Namesto nje ne bo druge po- dobne poštnice poti, pač pa bodo učenci na posameznih šolah imeli razne vrste poti, če bodo hoteli - poti ob okoliških gradov- hih, ob domovih književnikov, gozdne, gozdarske itd. Tudi nam- mesto pionirske organizacije ne bo neke nove, na šolah bodo delovale skupnosti učencev, ki obstajajo že zdaj, poimenovali pa jih bodo učenci (če bodo to hoteli) s simboli svoje šole.

Kje je 40 učencev za mednarodno maturo?

Srednja naravoslovna šola v Ljubljani in Srednja naravo- slovna šola Miloš Zidanšek v Mariboru bosta z novim šol- skim letom (1990/91) odprli vsaka po 1 eksperimentalni od- delek z 20 učenci, ki se bodo začeli pripravljati za medna- rodno maturo. Šolali se bodo dve leti po posebnem programu, mednarodno maturo pa bodo opravljali v letu 1992. Republiški komite za vzgojo in izobraževa- nje ter telesno kulturo je vsem štiriletnim šolam v Sloveniji po- slal razpis za vpis učencev v ta dva razreda. Namenjen je učen- cem zdajšnjega 2. letnika z nad- povprečnim učnim uspehom in starih od 16 do 18 let. Za šolo

v Ljubljani naj bi kandidirali učenci predvsem z območja Do- lenjske, Ljubljane z okolico, Kraško-notranjskega območja, Gorenjske, Severno primorske in Obalno kraške regije. V šolo v Mariboru pa naj bi se vpisali učenci s pomurskega, maribor- skega, koroškega, celjskega in posavskega območja. Od kandi- datov se pričakuje med drugim odlično znanje slovenskega in angleškega jezika in sodelovanje v interesnih dejavnostih. Izbor kandidatov bo opravila komisija pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje ter te- lesno kulturo. Kandidati morajo oddati prijavo najpozneje do 20. aprila, informacije pa dobijo na svojih srednjih šolah.

Redne razpise

prostil del in nalog učiteljev, vzgojiteljev in drugih delavcev in sodelavcev v vzgojno-izobraževalnih in v vzgojno-varstvenih organizacijah bomo objavili letos

23. aprila in 14. maja

Vzgojno-izobraževalne in vzgojno-varstvene organizacije pro- simo, da nam za prvo objavo pošljejo razpise najkasneje do 13. aprila, za drugo objavo pa do 4. maja t. l. Ob tem navedite, kdaj naj bo razpis objavljen!

Naknadne razpise bomo objavili 28. maja in 25. junija t. l. Vse druge razpise bomo objavljali še naprej sproti, kot nam jih boste poslali ali pa sporočili po telefonu na št. 061/315-585.

V LETU 1990 VAS BOSTA SPREMLJALA

OSTA TRUBARJEVA

IN

manufaktura

61000 Ljubljana, p.p. 125
Trubarjeva 27
Tel.: (061) 311-638

OTROŠKA KONFEKCIJA („CICIBAN“ MIKLOŠIČEVA)

ŽENSKA KONFEKCIJA (LINA, ZALA, TINA)

MOŠKA KONFEKCIJA (TRUBARJEVA)

IN TRIKOTAŽA

V WOOLMARK KVALITETI

iz prakse
za
prakso

Pedagoški poskus: diferencirano izvajanje programa Strojništva

Prenova srednješolskega izobraževanja kemija z gradivi

Izhodišča za prenovo in razbremenitev učnega načrta

Z vpeljavo usmerjenega izobraževanja so se združile tehniške in poklicne šole. Tako je v Mariboru nastala Srednja kovinarska, strojna in metalurška šola (SKSMS) s sedežem v Smetanovi 18.

Šola je razdeljena na več izobraževalnih enot (IE). Na eni od teh izobražujemo učence v smeri mehanik vozil in vozni sredstev (avtomehanik).

Vsa leta usmerjenega izobraževanja smo ugotovljali, da imajo učenci premalo ur praktičnega pouka in da niso dovolj usposobljeni za delo. Tako se je porodila zamisel o drugačnem izobraževanju teh učencev.

Na SKSMS v Mariboru smo začeli v šol. letu 1988/89 pedagoški poskus – diferencirano izvajanje programa Strojništvo – smer mehanik vozil in vozni sredstev – za obrt. S tem eksperimentom smo v program vpeljali številne novosti. Nekatere bi rada predstavila zato, ker so izkušnje tega poskusa lahko izhodišče tudi pri prenovi srednjih šol, ki nas čaka v bližnji prihodnosti, ko se vsebinsko ločujejo tehniške in poklicne šole.

Spremembe predmetnika zahtevajo smotno izbiro učnih vsebin in večjo korelacijo med predmeti. Povečanje ur za praktični pouk (PP) zahteva drugačno organizacijo PP in drugačno povezavo med šolo in ozdi ali obrtniki.

Kako smo se tega problema lotili v eksperimentu na SKSMS?

● V 1. letniku obsega PP pri obrtniških 320 ur na leto, učenci pa imajo še 160 ur proizvodnega dela – praktičnega usposabljanja. Praktični pouk poteka tudi v šolskih delavnicah in zajema skupaj s tehnologijo 203 ure v 1. letniku. Šolske delavnice smo sodobneje opremili skupaj z obrtnim združenjem. Z obrtniki, pri katerih učenci opravljajo PP, smo sklenili posebne pogodbe in obrtnike na seminarjih tudi usposabljammo za pedagoško delo.

● Zmanjšal se je obseg splošnoizobraževalnih predmetov. Vsebine zdravstvene vzgoje so delno zajete pri pouku telesne vzgoje, umetnostna vzgoja v ok-

viru predmeta slovenski jezik in književnost ter zgodovina, združene so vsebine kemije, spoznavanja gradiv, osnov biologije in ekologije.

● Izhodišča pri oblikovanju učnih načrtov so bile vsebine strokovnih predmetov, predvsem tehnologije. Učitelj tehnologije je predstavil vsebine in cilje, pri drugih predmetih pa smo učitelji usklajevali vsebine s temami.

Zgled:
Predmet: **tehnologija** – učna vsebina: Zgorevanje goriva v Otto motorju.

Predmet: **kemija z gradivi** – učne vsebine: Spoznavanje nekovin: O, S, C, H; Oksidacija (gorenje); Produkti zgorevanja; Značilnosti produktov: CO, CO₂, SO₂, SO₃; Onesnaževanje zraka; Nafta – produkti frakcijske destilacije; Goriva (bencin); Vrste bencina (tudi neosvinčeni bencin); Novi viri energije: H₂, alkohol.

Vsebine, ki jih je treba vpeljati v predmet **kemija**: Kemijske reakcije, Energija in vplivi na potek kemijskih reakcij, Periodni sistem elementov, Zgradba atomov, Značilnosti zgradbe trdnih snovi, Voda in vodne raztopine, Kisline, baze, soli, Redoks vrsta, Elektroliza, Galvanski členi, Lastnosti kovin (fizikalne, mehanske, kemijske), Železo in zlitine (jeklo, siva litina), Barvne kovine (Cu, Pb, Zn, Sn, Al...) in zlitine (medi, bron, loti, ležajne zlitine...), Sintranje in sintranje izdelki, Karbidne trdine, Goriva (bencin, plinsko olje...), Maziva (motorno olje, zavorno olje...), Steklo, Guma, Umetne mase, Keramika itn.

Pri pripravi in izpeljavi tega poskusa sodelujejo strokovnjaki Zavoda za šolstvo Slovenije (nosilec naloge je mag. Ferdo Rečnik), Zavoda RS za šolstvo, OE Maribor (prof. Romana Jazbec in Adolf Kvas ter drugi svetovalci), vodstvo šole, šolske svetovalne službe, učitelji in seveda učenci.

Menim, da bi bilo prav take vsebine včlenjevati tudi takrat, ko bomo ločevali srednje šole na tehniške in poklicne, prav pa bi bilo tudi, če bi te vsebine poučeval učitelj, ki je usposobljen za izvajanje teh vsebin in ki je tudi strokovnjak na svojem področju.

TATJANA KREINTER

Književna didaktika pod drobnogledom

Piše Boža Krakar Vogel

Šolska analiza književnega dela

Izkušnje kažejo, da je za učitelja smiselna, terminološko in metodološko jasna ter pedagoško primerna analiza umetnostnega besedila med najtežjimi fazami šolske interpretacije.

Eden od vzrokov za to je najbrž spoznavna zapletenost razčlenjevanja umetnostnega besedila. To je dejavnost, ki družji eksaktne razumske postopke in raziskovalčev osebnostni prijem, saj umetnostno besedilo ni zgolj z razumom dojemljiva danost. To poudarjajo tudi literarni strokovnjaki: »Literarna znanost, če hoče biti znanost, mora sprejeti pravila scientizma za temelj svojega dela. Toda posebna narava njenega glavnega predmeta – in to je literarna umetnost – je taka, da ne omogoča brezosebne razmerja do sebe... To hibridnost mora znanost o literaturi sprejeti nase. Njena raziskovalna misel se giblje po dveh poteh: po trdi, sivi poti sistema in na krilih intuicije, ki kaže, kod zavije pot v zeleno.« (B. Paternu, Pot k dialogu, Sodobnost 4, 1987). Tako spoznavanje literature ima tudi svoj smisel: »Z razčlenjevanjem in spoznavanjem literarnega dela pravzaprav stopnjujemo prvotno uživanje... torej čar spoznavanja ne ukinja, temveč dopolnjuje čar doživljanja.« (Prav tam.) In kaj pri razčlenjevanju literarnega dela raziskovalec pravzaprav počne? H. Jug-Kranjec pravi, da išče njegov pomen in smisel (pomen predstavljajo odnosi znotraj besedila, med njegovimi deli, ter razmerja med deli in celoto, smisel pa zunajbesedilne povezave pomena, »vedenje, ki ga znak dejansko posreduje v določenem sobesedilu.« – Semantika umetnostnega besedila, JiS 1986/87, št. 6.) O možnostih za razčlenjevanje znotrajbesedilnih sestavin umetnostnega besedila (tematskih, idejnih, zgradbenih, slogovnih...) in njegovih zunajbesedilnih povezav (druga besedila, avtor, okolje...) pišejo pri nas tudi za šolsko rabo številni razpravljalci (npr. v vsem znanih literarnoteoretičnih priročnikih).

Šolska analiza se, tako kot šolska interpretacija v celoti, v marsičem razlikuje od znanstvene: uporablja manj obsežen instrumentarij in ima manj spoznavne globine. Poleg tega je kolektivno početje, v katerem sodelujejo učitelji in učenci. Kljub temu pa naj bi tudi v šoli upoštevali navedene metodološke zakonitosti za razčlenjevanje besedila in strokovno poimenovanje pojavov. Upoštevali naj bi tudi, da pot v literarno delo ni ena sama in vnaprej dana, temveč vsakokrat odvisna od narave besedila in hotenj ali zmožnosti raziskovalca. In kaj je namen šolske analize literarnega dela? Po eni strani nadgraditev prvotnega doživljanja konkretnega besedila, »ki prihaja od občutja, še z drugim uživanjem, ki prihaja od razumevanja« (B. Paternu, v nav. čl.), po drugi pa pridobivanje literarnovednega instrumentarija za kasnejši samostojen vstop v branje. Na zahtevnejši ravni se poleg bralne v tej fazi razvija tudi književnoraziskovalna sposobnost za »logično, problemsko in historično kritično razumevanje stvari, kar je podlaga znanstvenega

mišljenja« (J. Kos – Slovstveno izobraževanje in znanstveno tehnična revolucija, Sodobnost 3, 1987). Napisane ugotovitve pripeljejo do nekaterih predlogov za učiteljevo ravnanje:

1. Strokovna priprava: Učitelj mora pred šolsko analizo delo strokovno razčleniti sam s pomočjo ustrezne strokovne literature in s svojim literarnim znanjem.

2. Postavitev cilja: Ko učitelj strokovno razčleni temeljne strukturne sestavine umetnostnega besedila, odbere (s pomočjo učnega načrta, učbenika ali morebitnega priročnika) tiste, ki naj bi jih v skladu s svojimi sposobnostmi odkrili učenci in oblikuje operativni cilj. Npr. nova Kosova Književnost (1989) v razdelku s krogcem ob obravnavi Jurčičeve Teleče pečenke sugerira kot operativni cilj spoznavanje značajevke kot kratke pripovedi (str. 198), v razdelku s trikotnikom – torej na zahtevnejši ravni – pa še primerjavo z Jenkovim Tilko in iskanje realističnih sestavin (str. 201).

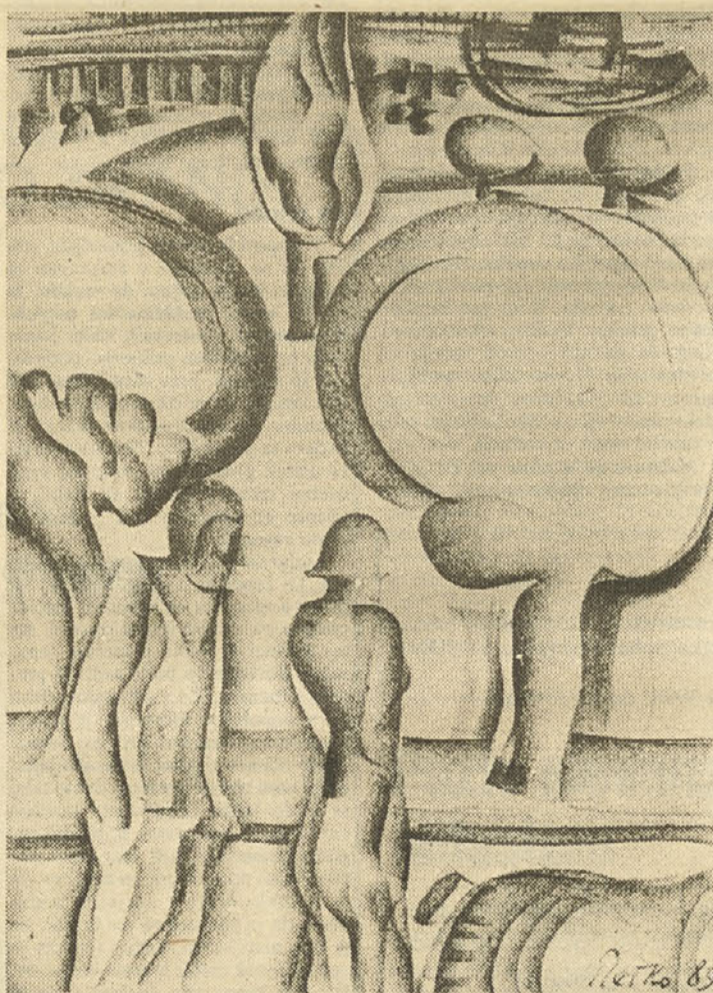
3. Izbira metod spoznavanja in poučevanja: Pri načrtovanju poti do cilja kaže po eni strani upoštevati recepcijsko teorijo, ki ugotavlja, kaj bralca v literarnem delu najprej pritegne (M. Grosman poroča, da so to spoznavne sestavine – tj. »vsebine« – in da so estetske – tj. »oblika« – redkeje vzgib za branje – gl. Posebna oblika družbeno institucionaliziranega sporočanja, Delo, KL, 14., 21., 28. 1. 1988). Po drugi strani pa način razčlenjevanja s svojimi izrazi ostani nakazuje literarno delo samo. Poglobljanje vanj s te ali one strani pa bo učinkovito le ob aktivnih metodah poučevanja, največkrat ob pogovoru z jasno zastavljenimi problemskimi vprašanji (B. Marentič-Požarnik jih imenuje vprašanja višjega nivoja).

Zapisano nas opozarja, da šolska analiza književnega dela ni težka le zaradi zapletenega sprejemanja literarne danosti, ampak tudi zaradi zahtevnosti učiteljeve priprave, ki mora imeti ustrezno strokovno in didaktično globino, pri tem pa ves čas pred očmi tudi pot k sintezi, da bodo učenci vedeli, zakaj so posamezne sestavine literarnega dela pomembne. Ker možnosti za tako vsestransko pripravo na vsako analizo posebej za učitelja v danih razmerah najbrž niso realne, je treba razmišljati o olajšavah. Nekaj jih vidim v naslednjem:

1. V temeljiti strokovni pripravi med študijem, zlasti v poglobljanju uporabnega literarnega znanja.

2. V metodičnih priročnikih (o njihovi vsebinski zasnovi piše D. Rosandič v Metodiki, pogl. Priručnik za nastavnika). V njih naj bi učitelj našel strokovno analizo izbranih besedil, vire in opis možnih delovnih metod na različnih zahtevnostnih ravneh, dodani pa naj bi bili za zgled tudi nekateri metodični modeli za obravnavo določenih besedil, ki pa naj bi jih učitelji ne razumeli kot edino zveličavne recepte.

3. V izobraževanju in samoizobraževanju učiteljev, njihovem strokovnem in metodično-didaktičnem izpopolnjevanju, ki bi kazalo tudi možnosti za »miselno in terminološko« doslednejšo analizo književnega dela v šoli.

Sprehajalca ob obali 1990

Povezovanje predloga v in drugih predlogov z naslednjo besedo

V Prosvetnem delavcu sta izšla dva prispevka o izgovoru predloga v: **Kdo je kriv za napačen izgovor predloga v in Dosledno vekam.** Da razprava o tem ne bi ostala nedorečena, objavljamo še tole pismo:

Spoštovana gospa Ksenija Khalil!

Hvala za branje mojega članka o izgovoru predloga v in za Vaš trud, da se mi sporočili svoje pripombe.

Kar zadeva izgovor predloga v, domnevam, da se nisva razumela. Vi imate kot Belokranjica najbrž namesto zaokroženega v-ja samo nezaokroženega (namesto z obema ustnicama izgovarjate s primikom spodnje ustnice na zgornje zobe). Pri vžakanju pa gre predvsem za nepovezovanje predloga v z naslednjo besedo: v_o goro, v_o hišo namesto u_o goro, u_o hišo (knjižno) ali v_o goro, f_o hišo (vzhodno-slovensko). Podobna izgovorna spaka kot vžakanje je tudi žakanje: z_o avtom, z_o ladjo, z_o traktorjem. Mislim, da se strinjate, da tak ločen izgovor predloga od naslednje besede trga govorenje in ni lep.

Bolj sem v zadregi, kako naj zavzamem stališče do Vašega mnenja,

Posodobljena biologija v srednjem izobraževanju

Na Srednji kovinarski, strojni in metalurški šoli Maribor v šol. letu 1989/90 poteka že drugo leto poskus: diferencirano izvajanje programa Strojništvo, smer mehanik vozil in vozni sredstev za obrt. Uresničujemo ga pod vodstvom Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in v sodelovanju z OE Maribor. Letos je bil program za 1. letnike dopolnjen tako, da obravnavamo vsebine iz predmeta biologija v okviru predmeta kemija z gradivi in v obliki naravoslovnih dejavnosti. Pri predmetu kemija z gradivi se izvaja 10 ur biologije, ki jih poučuje profesor biologije. Vsebine so: poglavje o fotosintezi (3 ure) in poglavje kemo in bioevolucija (7 ur).

V sklopu naravoslovnih dejavnosti (predvidenih je 5 dni = 5x6 ur = 30 ur) se izvajajo druge vsebine biologije, ki so bile predvidene v programu SVIO za 1. letnike. Vsebinska naravoslovnih dejavnosti je oblikovana tako, da se povezuje s strokovnimi predmeti in ima poudarek na ekoloških vsebinah.

V zvezi s predmetom biologije na srednjih tehniških šolah naj navedemo nekaj predlogov, ki izhajajo iz letošnjega uresničeva-

nja tega predmeta v poskusu in iz moje pedagoške prakse:

● Predmet biologije ne bi smeli izločiti iz predmetnika za poklicne razrede v tehniških šolah v prenovi izobraževanja;

● Spremeniti bi morali vsebino predmeta in ga povezati z drugimi predmeti (ZV, strokovnimi predmeti). Vsebine bi morale temeljiti na ekologiji (premalo se zavedamo, da ne bo samo tehnologija omogočila nadaljnega razvoja, in obstoja človeštva, ampak da je ta odvisen tudi od našega ekološkega znanja in zavesti);

● Predmet biologija bi moral biti samostojen (2 uri na teden).

Predlagam tele vsebine:

1. poglavje: splošna biologija – izvor življenja in razvoj življenjskih procesov

2. poglavje: temeljna ekologija (s terenskimi vajami in v povezavi s strokovnimi predmeti)

Prenova srednjega izobraževanja bi morala zagotoviti mlademu človeku, da si pridobi temeljna spoznanja o svetu, ki ga obdaja, in o samem sebi; to bi mu morali omogočiti ne glede na vrsto šole, ki jo obiskuje.

Ob podanih predlogih moramo paziti, da bomo z novo prenovo v izobraževanju naredili korak naprej, in ne koraka nazaj.

ANA HARTMAN

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE LEVSTIKOVE BRIGADE ŠKOFIJA

objavlja proste naloge:

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE** za nedoločen čas, s polovično delovno obveznostjo.
- **UČITELJA ZEMLEPIŠA** z manj kot polno delovno obveznostjo (ki bo lahko dopolnjeval delovno obveznost s poučevanjem srbohrvaščine ali angleščine) za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu).

Prijave z dokazili o izobrazbi pošljite v 15 dneh po objavi razpisa. Začetek dela 1. 9. 1990.

Pedenjped

se opravičuje:

Pri oglaševanju za prodajo sestavljenih igračk JERNEJ z 10-odstotnim popustom, v Prosvetnem delavcu, 5. in 19. 3. 1990, je nastala pomota pri objavi slike: komplet JERNEJ 5 namreč ni prejel priznanja »Dobra igračka«, ki pa sta ga prejela dva druga v ponudbo uvrščena kompleta.

ZVEZA DRUŠTEV PEDAGOŠKIH DELAVCEV SLOVENIJE KONGRESNI BIRO BLED

Prosvetni delavci, društva in selekcije, združeni v Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije, želimo kot stanovska, strokovna in nestransko organizacija ustvarjalno sodelovati pri preobrazbi slovenske družbe. oziroma njenega sistema vzgajanja in izobraževanja, ker ne želimo, nočemo in ne moremo dopustiti, da bi bila naša usoda le zadeva strank ter strankarsko-političnih razmerij in sil. Mislimo namreč, da imamo pravico o svoji družbeni, človeški in poklicni usodi

odločiti tudi sami. V dozdajšnji šolski in vzgojno-izobraževalni politiki smo bili ves čas v resnici premalo navzoči, naša usoda je bila preveč v rokah politike in to se navsezadnje izraža v valu nezadovoljstva med prosvetnimi delavci.

Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije se je zato odločila, da pripravi strokovni posvet, na katerem bi učitelji, vzgojitelji, drugi strokovni delavci in vsi, ki jim je mar naša usoda, poskušali odgovoriti na vprašanje, kakšen je položaj učitelja, vzgojitelja v naši družbi in šoli ter kaj se mu obeta v prihodnje.

sporočila

O šolski komunikaciji

Ugledni psihiater in psihoterapevt dr. PAVAO BRAJŠA trdi o sebi, da ni niti pedagog niti didaktik. Več let se družil s pedagogi in zna veliko povedati o nekaterih značilnostih medosebne problematike v vzgojno-izobraževalnem procesu in o možnostih za izboljšanje vzgojno-izobraževalnega dela v šoli.

V prvi vrsti poudarja humanizacijo pouka in pravilen način obravnave učenca kot osebnosti. Kot pedagog v šolski svetovalni službi na Srednješolskem centru v Ptujju sodelujem z dr. Brajšo že nekaj let. Veliko njegovega znanja smo že prenesli v našo šolo, vendar pa je humanizacija odnosov v šoli dolgotrajen proces. Kot strokovnjaka ga zelo cenim in mislim, da se lahko ob njegovih spoznanjih zamislimo in jih skušamo prevzemati.

Leto 1986 smo začeli na SŠC Ptuj z raziskovalno nalogo: KOMUNIKACIJSKA PROBLEMATIKA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA. Naš prvi cilj je bil, da na podlagi spoznanj sodobne znanosti začnemo obravnavati problematiko humanizacije vzgojno-izobraževalnega procesa. Spoznali smo sodobno teorijo sistemov, interpersonalno kibernetiko, teorijo odnosov, interpersonalno komunikologijo, teorijo prilagajanja in interpersonalno psihodinamiko. Vse te teorije so povezane v sistemski in odnosni psihodinamiki dr. Brajše, ki je tudi vodil raziskovalno nalogo. Med raziskovanjem se je v medsebojni komunikaciji ta teorija dopolnjevala, bogatila po učiteljih, učencih, starših in raziskovalni skupini (15 učiteljev SŠC). Vsi smo začeli raziskovanje s svojimi »teoretičnimi« teorijami, hipotezami, raziskovalnimi vprašanji, ki pa niso bila že vnaprej dokončno oblikovana, so se pa med raziskavo preoblikovala in dopolnjevala. Želeli smo dobiti večjo ozaveščenost vseh sodelujočih, jih spodbuditi k razmišljanju o odnosu do svoje prakse, do svoje pozitivne in negativne komunikacije. Spoznali smo, da želimo položaj spremeniti, skratka, ga začeti spreminjati: dober vzgojno-izobraževalni proces in komunikacijo v njem lahko ustvarjamo po učencih - učiteljih - starših. Po teoriji je znano, da so najpomembnejši človekovi življenjski medosebni sistemi: družinski, šolski, delovni (poklicni), sosedski in širši družbeni. Znotraj teh človeku danih medosebnih sistemov postajamo ljudje, zato je od kakovosti posameznega sistema odvisna tudi človekova kakovost.

Izboljšanje odnosov v šoli pa lahko veliko pripomore k oblikovanju celostne osebnosti z vrednotami, ki si jih želimo. Naša raziskava se je končala po triletnem delu, vendar nadaljujemo z drugimi oblikami dela, usmerjenimi v ta cilj: humanizirati šolo, usposobiti čim več učiteljev za ustvarjanje zdrave komunikacije na podlagi spoznanj teorije ko-

munikacije. Komunikacijske treninge organiziramo vsak mesec enkrat (v petek, soboto, nedeljo); le-ti so namenjeni vsem prosvetnim delavcem. Do zdaj je obiskalo komunikacijski trening 68 prosvetnih delavcev iz Slovenije: svetovalci Zavoda RS za šolstvo, delavci šolskih svetovalnih služb (pedagogi, psihologi, socialni delavci), ravnatelji in pomočniki ravnateljev osnovnih in srednjih šol, vzgojiteljice in pedagoški vodji iz VVZ, učitelji osnovnih in srednjih šol. Razpis za komunikacijski trening objavljamo v današnji številki Prosvetnega delavca.

Naš šolski sistem je usmerjen predvsem k osvajanju vsebin, izobraževanju. Naloga je, da učimo otroke matematiko, biologijo, slovenščino... Sprašujemo jih, ali so te vsebine dojeli ali ne. Neprenehoma posodabljammo daktiko in razširjamo vsebine, ki jih je treba dojeti, pozabljamo pa, kako pomembni so odnosi med učiteljem in učencem pa tudi odnosi, v katerih otrok živi v družini; le-ti lahko pomembno vplivajo na razvoj vsakega posameznika. Trdimo lahko, da so naši učitelji strokovni izobraževalci, vendar ljubiteljski vzgojitelji. Problem je v tem, da izobraževanje načrtujemo, nadziramo, ga intencionalno izvajamo, vzgoja pa je zgolj naključna, neintencionalna in funkcionalna, torej prepuščena učiteljevi osebnosti in najdljivosti. Vse je odvisno od tega, ali ima učitelj svoj predmet in učence rad ali ne; ali zna dobro komunicirati z učenci in starši, ali pa ne. To je razlog, da se je začelo v Sloveniji vpeljevati praktično usposabljanje učiteljev za komunikacijo, metakomunikacijo in dvosmerno komunikacijo. Za naše šole je največkrat značilna samo enosmerna komunikacija: največkrat menimo, da je dovolj podati vsebino, ne zanima pa nas, ali je le-ta segla do učenca, ali jo je in kako jo je sprejel. V šolah prenašamo vsebine, ne zanima pa nas, kako učenci te vsebine sprejemajo, kaj se s temi učenci dogaja, kakšna je usoda sprejemanja teh vsebin.

Veliko motenj v vedenju učencev nastane zato, ker učitelj, vzgojitelj ne pozna komunikacije.

Moramo se začeti zanimati za vzgojno funkcijo dela v šoli, ne samo zaradi vzgojnih ciljev šole, ampak tudi zaradi izobraževalnih ciljev. Vse to je danes v svetu predmet znanstvenega in strokovnega raziskovanja, pri nas pa je prepuščeno naključju, navdušenju ali samospolnjenju prosvetnih delavcev.

Na SŠC v Ptujju smo spoznali, kako bi lahko humanizirali šolo, čeprav ne trdimo, da nam je to tudi uspelo. To je delo, ki ga ni mogoče opraviti v nekaj letih. Uspeh našega dozdajšnjega dela je treba presojati glede na iskanje metodologije, ki bi nam omogočila humanizacijo in interpersonalizacijo šolskega sistema.

DANICA STARKL

Posvet z naslovom

UČITELJ, VZGOJITELJ - DRUŽBENA IN STROKOVNA PERSPEKTIVA

bo poskušal odgovoriti na tele vidike, probleme in relacije učiteljevega položaja:

- 1. UČITELJ - VZGOJITELJ: DRUŽBA - DRŽAVA**
  - Šolski sistem, organizacija šolstva, upravljanje in vodenje ter položaj učitelja in vzgojitelja
  - Učiteljeva odgovornost za uresničevanje vzgojno-izobraževalnih ciljev v različno organiziranih šolskih sistemih
  - Učitelj v idejnem (političnem) pluralizmu oziroma monolitizmu;
  - Stanovska, strokovna in politična organiziranost učiteljev in vzgojiteljev
- 2. DRUŽBENO VREDNOTENJE POKLICA IN DELA**
  - Socialni položaj učiteljev
  - Vrednotenje dela
  - Vzroki in posledice neustreznega vrednotenja poklica in dela (problem motivacije, feminizacije itn.)
- 3. GMOTNI TEMELJI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA**
  - Sistem zagotavljanja gmotnih temeljev za delo (viri in merila, posredne in neposredne naložbe, prispevek staršev itn.)
  - Standardi in normativi
- 4. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE UČITELJEV, VZGOJITELJEV**
  - Vzgojno-izobraževalne zahteve in izobrazbeni profil učitelja oziroma vzgojitelja
  - Sistem dodiplomskega in podiplomskega, rednega in izrednega cikličnega in permanentnega izobraževanja in usposabljanja
  - Motivacija za izobraževanje in dodatno usposabljanje
  - Sistem napredovanja učiteljev in vzgojiteljev

II. UČITELJ, VZGOJITELJ V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI USTANOVNI

1. Dejavniki in pogoji, ki oblikujejo učiteljev in vzgojiteljev položaj v ustanovi
2. Učiteljeva in vzgojiteljeva svoboda (avtonomija), pravice in dolžnosti, pristojnosti in odgovornosti (v relacijah do šolskega reda in režima; avtonomija v razredu in skupini pri načrtovanju vsebin, oblik in metod vzgojno-izobraževalnega dela)
3. Učitelj, vzgojitelj in inovacije (psihološki in gmotni temelji ustvarjalnega in inovativnega dela)

III. UČITELJ, VZGOJITELJ V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU

1. Večplastnost učiteljevega položaja (učitelj kot uslužbenec, kot strokovnjak in kot oseba, osebnost)
2. Objektivni in subjektivni dejavniki, ki oblikujejo učiteljev oziroma vzgojiteljev položaj v vzgojno-izobraževalnem procesu;
3. Splošne značilnosti položaja (demokracija, avtoritarnost, objekt, subjekt)
4. Funkcije učitelja, vzgojitelja v vzgojno-izobraževalnem procesu (kot organizator, mentor, usmerjevalec, spodbujevalec itn.)
5. Učitelj kot raziskovalec svojega dela;

INFORMACIJE O ORGANIZACIJI IN POGOJIH ZA UDELEŽBO

1. ČAS IN KRAJ: Posvet bo predvidoma 27. in 28. septembra 1990 na Bledu
2. ROK PRIJAVE: Vzgojno-izobraževalne organizacije, društva, združenja ali posamezniki naj se prijavijo z objavljeno »prijavnico«, najkasneje do 31. maja 1990.
3. PRIJAVA TEM: Udeleženci, ki žele sodelovati s svojimi prispevki, naj ob prijavi napiše: tudi naslov oziroma bistvo problema, dileme, vprašanja, ki jih želijo na posvetu predstaviti.
4. PISNI PRISPEVKI: Pisne prispevke (največ 5-6 tipkanih strani) za posvet je treba oddati organizatorju do 30. junija 1990.
5. KOTIZACIJA: Četrta del virmana priložite k prijavnici!
  - a) Vsi udeleženci posveta prispevajo k izdatkom (kotizacija) 800,00 din na žiro račun Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije številka 50100-620-107-05-1057111-200433 z oznako: Za posvet na Bledu.
  - b) Prispevek (kotizacija) 800,00 din plačate najkasneje do 15. sep-

Razpis za komunikacijski trening

Priložnost za vse, ki si želijo postati, kar so! Če se hočemo bolje razumeti, moramo bolj sodelovati in upoštevati drug drugega.

Med treningom bomo odkrivali, kako naj se človek vede in razvija pravi dialog. Poglobljali se bomo v kakovost medsebojnih odnosov in ugotavljali, kako naj jih izboljšamo, da bodo naši odnosi čim bolj humani. Človek potrebuje človeka, vendar je vprašanje, kdaj ga uporablja in kdaj ga zlorablja v škodo drugega in sebe. Trening bo vodil dr. PAVAO BRAJŠA, z njegovo pomočjo se bomo naučili živeti s sodelavci in v skupnosti. Zaradi velikega zanimanja kandidatov, ki so že sodelovali pri komunikacijskem treningu, smo razširili program komunikacijskega treninga (komunikacij-

ski trening 2).

V komunikacijskem treningu 1 se seznanjamo s teorijo medosebne komunikologije. Ob vsaki temi praktično preskušamo dobljena spoznanja na trenutni komunikaciji sodelujočih v skupini in ob posameznih zgledih iz delovnega okolja. V komunikacijskem treningu 2 si boste poglobljali teoretično znanje iz komunikacijskega treninga 1, si pridobili kakovostno medosebno komunikacijo. Učimo se naučeno spretnost uporabljati za čim hitrejšo in boljše uresničevanje poklicnih delovnih in drugih življenjskih nalog, skozi daljši čas vzdrževati motivirano in ustvarjalno sodelovanje vseh sodelujočih v delovnem procesu.

Z naučenim kakovostnim medosebnim komuniciranjem bomo poskušali delovnim ljudem omogočiti, da bodo kar najbolje zadostili svojim potrebam v poklicnem in zasebnem življenju.

tembra, lahko pa tudi v dveh obrokih. Prvi obrok 400,00 din se plača ob prijavi do 31. maja 1990, drugi 400,00 din pa do 15. septembra 1990.

- a) Udeleženec, ki bo na posvetu sodeloval s pisnim prispevkom, plača samo prvi del kotizacije (400,00 din).
  - c) Če se za posvet prijavi več udeležencev iz iste organizacije ali vzgojno-izobraževalne ustanove, se za vsakega udeleženca prispevek zmanjša za 80,00 din.
  - e) Od 16. septembra 1990 bo znašal prispevek 1.000,00 din na udeleženca (za oba dneva) ne glede na število prijavljenih iz posamezne organizacije.
6. BIVANJE, NAMESTITEV: Stroške za namestitvev in prehrano plačajo udeleženci sami ob koncu posveta. Organizator ob prijavi zagotavlja udeležencem, skupaj s Kongresnim birojem Bled rezervacijo prenočišč in prehrane.
7. GRADIVO: Vse, ki bodo izpolnili prijave, bomo do 10. sept. 1990 obvestili o nadrobnejšem programu posveta in jim tudi poslali pisno gradivo.
8. PUBLIKACIJA POSVETA: Organizator bo po posvetu uredil pisne prispevke in objavil publikacijo o tem posvetu.
9. INFORMACIJE: Vse informacije o posvetu dobite na Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije, Gosposka 3, Ljubljana; tel.: (061) 221-832.

Vse organizacije in vzgojno-izobraževalne institucije vabimo, da se posveta udeležijo, da pošljejo svoje delegate (zastopnike) na ta posvet in da s svojimi prispevki pomagajo oblikovati svojo družbeno in strokovno perspektivo.

PRIJAVNICA

POSVET: UČITELJ, VZGOJITELJ - DRUŽBENA
IN STROKOVNA PERSPEKTIVA
Bled, 27. in 28. SEPTEMBRA 1990

(Izpolnite s tiskanimi črkami. Ne izpolnjujte kvadratov ob robu!)

IME IN PRIIMEK: .....

NATANČEN NASLOV: .....

(Obkrožite zaželeno)

NA BLEDU ŽELIM BIVATI: .....

1. V HOTELU KATEGORIJE A, B * *

2. V ZASEBNIH SOBAH KATEGORIJE A, B * *

3. NE POTREBUJEM PRENOČIŠČA * *

ŽELIM: .....

a) enoposteljno sobo b) dvoposteljno sobo * *

Dvoposteljno sobo želim deliti z: * *

PRIJAVLJAM SVOJ PRISPEVEK .....

ZA POSVET NA TEMO: .....

..... * *

..... * *

..... * *

..... * *

DATUM: .....

PODPIS: .....

ZA DRUGE UDELEŽENCE, KI JIH PRIJAVLJATE NA POSVET, FOTOKOPIRAJTE PRIJAVNICO IN JO IZPOLNITE. PRIJAVNICO IN ČETRTE DEL VIRMANA POŠLJITE NA NASLOV: ZVEZA PEDAGOŠKIH DRUŠTEV SLOVENIJE, GOSPOSKA 12, 61000 LJUBLJANA. ČE PRIJAVLJATE VEČ UDELEŽENCEV, FOTOKOPIRAJTE PRIJAVNICO! ZADNJI ROK PRIJAVE JE 31. MAJ 1990!

Program komunikacijskih treningov 1 in 2 za leto 1990:

- 18., 19., 20. maj 90 - KOMUNIKACIJSKI TRENING 2 - prijavi se lahko tisti, ki so komun. trening 1 že absolvirali (prijava do 4. 5. 1990)
- 8., 9., 10. junij 90 - KOMUNIKACIJSKI TRENING 1 - prijave do 28. 5. 1990
- 14., 15., 16. september 90 - KOMUNIKACIJSKI TRENING 1 - prijave do 3. 9. 1990
- 12., 13., 14. oktober 90 - KOMUNIKACIJSKI TRENING 2 - prijave do 1. 10. 1990
- 16., 17., 18. november 90 - KOMUNIKACIJSKI TRENING 1 - prijave do 5. 11. 1990
- 14., 15., 16. december 90 - KOMUNIKACIJSKI TRENING 1 - prijave do 3. 12. 1990

Komunikacijski trening bo v Srednješolskem centru in gostišču Breg na Ptujju. Če ste se odločili ZA, se odzovite našemu vabilu na naslov:

SREDNJEŠOLSKI CENTER DUŠANA KVEDRA PTUJ, Volkmerjeva 19, 62250 PTUJ (z oznako: ZA KOMUNIKACIJSKI TRENING).

Pošljemo vam prijavnico, vi pa nam jo morate poslati do prijavnega roka. Informacije tudi po tel. št. (062) 772-441 in terna 43.

Izziv je naš, odločitev je Vaša!

Razpisna komisija OSNOVNE ŠOLE BOŠTANJ

razpisuje po 129. členu Statuta osnovne šole Boštanj prosta dela in naloge

- RAVNATELJA

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, predpisanih z Zakonom o združenem delu, in 89. ter 137. členu Zakona o osnovni šoli:

- imeti vsaj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu in strokovni izpit.
- dosegati delovne rezultate, ki kažejo, da bodo lahko uspešno opravljali naloge pedagoškega vodje šole.

Ravnatelj bo imenovan za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na osnovno šolo Boštanj z oznako »za razpisno komisijo«.

O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po roku za prijavo.

FILMOTEKA 16

PREDSTAVLJA IZOBRAŽEVALNO VIDEOTEKO

Št. kasete	Vešbina kasete	Cena din	Št. kasete	Vešbina kasete	Cena din	Št. kazala	Vešbina kasete	Cena din	Št. kasete	Vešbina kasete	Cena din
01	HRVAŠKI ALI SRBSKI JEZIK, KNJIŽEVNOST, GLEDALIŠKA IN FILMSKA UMETNOST		* 0133-9	- Idu dani (N. Dragić)	174	020-24	Umjetnost na tlu Jugoslavije	87	060-38	Ukus meda	87
011	- Izražanje in ustvarjanje		0133-10	- Krek (B. Dovniković)	174	03	- GLASBENA KULTURA		060-39	Embrion	87
011-1	- Dva miša			- I videl sam daljine meglene in kalne (Z. Bourék)	174	030-1	- Canon (odnos umjetnosti: glazba-crtež)	174	060-40	Jezgra i kromosomi stanice	174
*	- Tvrđoglavo mače		* 0133-11	- Začarani princ (Z. Pavlinić - P. Stalter)	174		- Uvod u muziku (flauta, klarinet, fagot)		060-41	Grada srca	174
	- Bijela priča			- Kako je Ana kupila kruh (A. Marks)	174	04	- TUJI JEZIK		07	- KEMIJA	174
	- Lisica i gavran			- Pošta koka u dućanu (M. Lovrić)	174	* 041-1	- U znaku zmaja (Londonski city)	174	070-1	Kemija i njena primjena	174
	- Lav i miš	174		- Prozor (M. Lovrić)	174	041-2	- English for you (multimedijski sklop za učenje engleskog jezika)		070-2	Ugijak	174
011-2	- Tko je Videku napravio košuljicu		* 0133-12	- Putovanje plavog lonca (M. Lovrić)	174	06	- NARAVNA - BIOLOGIJA		070-3	Anorganski spojevi ugljika	174
*	- Prsten na morskome dnu			- Krava na Mjesecu (D. Vukotić)	174	060	- Disanje u raznim životnim sredinama		070-4	Koloidni sustavi	174
	- Runo		0133-13	- Mrav dobra srca (A. Maks - V. Jutriša)	174		- Sve o stani - stanica	174	070-5	Oksiteraklin	174
	- Život se rađa			- Palčić (M. Blažeković - Z. Grgić)	174		- Dioba stanice	174	076-6	- Čelik iz elektropeći	209
	- Ispričaj priču	174	* 01330-14	- Kravar Marko (A. Marks)	174		- Embriionalni razvitak čovjeka			- Staklo	174
011-3	- Zašto je skakavac dobio nove tenise			- Svi crteži grada (D. Vukotić)	174		- Osnove nauke o nasljeđivanju		070-7	- Sve o staklu	209
*	- Kako je lica dobio novu knjigu		0133-15	- Duga profesora Baltazara (A. Zaninović)	174	060-2	- Način kretanja životinja	209	070-8	Polipropilen	174
	- Laci ide u školu			- Izumitelji cipela (Z. Grgić)	174	060-3	- Razmnožavanje - rast - uganjanje	174	070-9	Kataliza	174
	- Maestro Koko	174	* 0133-17	- Najveći snjegovič (Z. Grgić)	174	060-4	- Sve o stani - stanica	174	070-10	Od rude do sirovog željeza	174
012	- Književnost			- Neboder (J. Marušić)	174		- Embriionalni razvitak čovjeka	174	070-11	Nafta i njeno dobivanje	174
012-1	- B. Čopić: Ježeva kućica	174	* 0133-18	- Dnevnik (N. Dragić)	174		- Osnove nauke o nasljeđivanju	209	070-12	Polimeri	174
	- A. S. Puškin: Bajka o ribaru i ribici	174		- Saliemanija (Z. Gašparović)	174		- Genetika i njena primjena	209	070-13	Korozija	174
012-2	I. B. Mažuranić: Suma Striborova	174	* 0133-20	- Skola hodanja (B. Dovniković)	174	060-5	- Život u kapi vode	209	08	- FIZIKA	174
012-3	Moj brat August (O životu A. Cesarca)	174		- Surogat (D. Vukotić)	174		- Zamjaci	209	080-1	- Što se zbiva u atomskoj jezgri	174
012-4	Dugo putovanje Dobriše Cesarica	174		- Tup-tup (N. Dragić)	174		- Mekušci	209	080-2	- Atomska energija unutar atoma	174
012-5	Matoš naš svagdašnji	87	* 0133-21	- Značiželja (B. Dovniković)	174	060-6	- Mala čuda velike prirode I	209		- Nuklearna fuzija	174
012-6	Filmski portret Miroslava Križe	209		- Muhla (A. Marks - V. Jutriša)	174		- Leteći ronilac (život vodenkosa)	174	080-3	- Kako mjeriti vrijeme	174
012-7	Bijeli jelen I, II i III	174		- Putnik drugog razreda (B. Dovniković)	174		- Ljepota i bijes (život riba)	174		- Motor s kružnim klipom	174
012-8	Ivan Goran Kovačić	174	0134-1	- Grad prica u gradu ljudi (Z. Sudović)	174	060-7	- Čudan susret (susret bika i medvjeda)	174	090-4	Dokaz za postojanje molekula i atoma	174
012-9	Ranko Marinković	174		- U podne (M. Rejla)	174		- Mala čuda velike prirode II	174	080-5	- Što je jednoobrazno kretanje	174
012-10	Petar Hektorović	209	0134-2	- Povratak (P. Krejča)	174		- Otrova tarantula	174		- Sile	174
013	- Filmska umjetnost			- Prilivna stanica (P. Krejča)	174	060-8	- Meduigra (život medvjedića)	87	080-6	- Magnetska, električna i gravitaciona polja	174
0131-1	Uvod u filmsko stvaralaštvo	174		- Vrijeme igre (P. Krejča)	174		- Intima Maje squinado	87		- Valovi energija	174
0131-2	Otkriće i razvoj filma	174	0134-3	- Neki se čuje in naš glas (K. Papić)	174	060-9	- Mala čuda velike prirode III	174	080-7	- Atomske stepenice	174
0131-3	Filmska izražajna sredstva - slika	174		- Druge (Z. Tadić)	174		- Svadiljvi hrčak	174	080-8	- Neobične fotografije atomskog svijeta	174
0131-4	Filmska izražajna sredstva - pokretna slika	174	0134-4	- Zelena ljubav (R. Sremac)	174		- Zakapano blago (potraga za tartufima)	174	080-9	- Nuklearna braća u svojoj dolini	174
0131-5	Filmska izražajna sredstva - promjenjiva slika	174		- Ljudi s Neretve (O. Glušević)	174	060-10	- Dvojboj na morskome dnu (susret hobnitića i raka hlapa)	174	09	- NARAVA IN DRUŽBA	174
0131-6	Prostor u filmu	174	0134-5	- Ljudi na točkovima (R. Sremac)	174		- Na plantaži vinove loze	174	090-1	- Gorski kraj	174
0131-7	Vrijeme u filmu	174	0134-6	- Pitka voda i sloboda (R. Grgić)	174	060-11	- Put pšaničnog zrna	174	090-2	- Vjesnici proljeća	174
0131-8	Filmska montaža	174	*	- Djetinjstvo i more (M. Bogdanović)	174		- Na plantaži vinove loze	174	090-3	- Nizinski kraj	174
0131-9	Filmski glumac	174	0134-7	- Pletenica (Z. Tadić)	174	060-12	- Na plantaži vinove loze	174	090-4	- Obala Jadrana	174
0131-10	Zvuk u filmu	174	0134-8	- Ljudi na točkovima (R. Sremac)	174		- Mala čuda velike prirode VI	174	090-5	- Na putu po nepoznatom	174
0131-11	Uvod u filmske vrste	174	0134-10	- Vuk (O. Glušević)	174	060-13	- Neobični mungos	174	090-6	- Plan mog zavičaja	174
0131-12	Faktografski ili dokumentarni film	174	0135	- kratki igrani film	87		- U starom selu (kvočka in pačić)	174	090-7	- Crtno brda i uzvisine	174
0131-13	Animirani film	174	* -135-1	Pravda (A. Babaja)	87	060-14	- Lisica	174	090-8	- Zagreb živi s Titom	174
0131-14	Animirani film	174	014	Gledališka umjetnost		060-15	- Submarina	174	090-9	- Kako mjeriti vrijeme	174
0131-15	Uvod u filmske stilove	174	014-1	Šetnja kazalištem I i II	174	060-16	- Vrijedi vidjeti (Život na morskome dnu)	209	090-10	- Pernati stanovnici dvorišta	174
0132	- Zgodovina filma		014-2	Glumac i uloga	174		- Nema milosti	174	090-11	- Opasna vojska	174
0132-1	- Lumiere: Program filмова		014-4	- Na pozornici i iza nje	174	060-17	- Polje	174	090-12	- Opasna vojska	174
*	- G. Melies: Put u mjesec	174	014-5	- Sve je to kazalište	174	060-18	- Svijet planina	174	090-13	- Upamtite 94	87
	- E. S. Porter: Velika pljačka vlaka	174	02	- LIKOVNA KULTURA		060-19	- Svazac	174	10	- ZGODOVINA	174
* 0132-9	Filmovi Charlia Chaplina (1914-1917)	209	020-1	- Mirko Rački	174		- Uvod u filmsko stvaralaštvo	174	100-1	- Povijestna prijevost	174
* 0132-10	Potjera za zlatom (C. Chaplin, 1925)	209		- Ljubod Babić	174	060-20	- Mala čuda velike prirode IX	174	100-2	- Postanak feudalnog društva	174
* 0132-11	Cirkus (C. Chaplin 1928.)	209	020-2	- Otkriće zime Ivana Generalića	174		- Majstor kamuflaže (rakovi, kamuflaže)	174	100-3	- Gubeciziana	174
* 0132-12	Moderna vremena (C. Chaplin 1936.)	209		- Mijo Kovačić	174	060-21	- Kristali pod mikroskopom	174	100-4	- U vrtlogu stoljeća	174
* 0132-13	Stanlio i Olio (20-te godine)	209	020-3	- Pet filmova o Nivas Kavurić-Kurtović	174	060-22	- Ljubavna priča (razmnožavanje riba)	87	100-5	- U vrtlogu stoljeća	174
* 0132-14	Netrpeljivost (D. M. Griffith, 1916.)	237		- Umjetnost gline i vatre - Ljerk Njerš	174	060-23	- Mala čuda velike prirode X	174	11	- ZEMLJEPIŠ	174
* 0132-15	Pariz koji spava (R. Clair, 1924.)	174	020-5	- U potrazi za Miroslavom Sutejom	174		- Radeanje jednog šišmiša	87	110-1	- Istočna Makedonija	209
* 0132-16	Mehanički belet (F. Legar, 1925.)	87		- Vasilije Jordan	174	060-24	- Točno u podne (susret mačke i psića)	87		- Zapadna Makedonija	174
* 0132-17	Stradanje Ivane Orleanske (C. T. Dreyer)	209	020-6	- Edo Kovačević	174	060-25	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-2	- Podravina	174
* 0132-18	Kabinet doktora Caligaria (R. Wiene, 1920.)	209	020-7	- More, grebeni, pisma - Ivo Vojvodić	174	060-26	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-3	- Od Zlatibora do Beograda	174
* 0132-19	Ubojica - M. (F. Lang, 1930.)	237		- Ivan Meštrović - Izložba Grgura Ninskog	174	060-27	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-4	- Sunčani Jadran	87
* 0132-20	Krstarica Potemkin (S. M. Eisenštein, 1925.)	209	020-8	- Stećci	174	060-28	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-5	- U Zemlji kiokana (Australija)	174
	Zvučni film		020-9	- Minijature u Jugoslaviji	87	060-29	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-6	- Zemlja izobilja (Škotska)	174
0132-32	Na Divijem zapadu (F. Lang, 1941.)	209	020-10	- Od škrinje do ormara	87	060-30	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-7	- Geografska širina i dužina	174
0132-33	Rebecca (A. Hitchcock, 1914.)	237	020-11	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87	060-31	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-8	- Uvod u projekciju mapa	174
0132-34	Kradljivci bicikla (V. De Sica, 1948.)	209	020-12	- Prehistorija - keramika	87	060-32	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-9	- Glaciacija	174
0132-35	Rashomon (A. Kurosawa, 1950.)	237	020-13	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87	060-33	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-10	- Život u pustini Sjeverne Amerike	174
0132-36	Nježna koža (F. Truffaut, 1964.)	209	020-14	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87	060-34	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-11	- Dolinom Savinje	174
	Građanin Kane (O. Welles, 1940.)	237	020-15	- Antika	174	060-35	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-12	- Od Subotice do Novog Sada	174
0133	- Animirani film		020-16	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	174	060-36	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	110-13	- Paklenica	174
* 0133-1	- Vau-vau (B. Kolar)	174	020-17	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	174	060-37	- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	12	- OSNOVE TEHNIKE IN TEHNOLOGIJE	174
	- Sre u snijegu (B. Ranitović)	174	020-18	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	121-1	- Kinetička energija	174
* 0133-2	- Kauboj Jimmy (D. Vukotić)	174	020-19	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	174		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174		- Kočanje	174
	- Posjet iz svemira (Z. Grgić)	174	020-20	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174		- Koraci pješaka	174
* 0133-3	- Sedam plamenčica (Z. Stalter)	174	020-21	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	14	- TELESNA IN ZDRAVSTVENA KULTURA	174
	- Mali vlak (D. Vunaki)	174	020-22	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	140-1	- AB (Abortus)	174
* 0133-4	- Piccolo (D. Vukotić) - Skakavac (D. Vukotić)	174	020-23	- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	140-2	- Alkohol i tijelo čovjeka	87
0133-5	- Glisa, Raka, Njeka (M. Bogdanović)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	140-3	- ABC košarke	174
	- Moderna basna (A. Marks - V. Jutriša)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	15	- SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA	174
* 0133-6	- 1001 crtež (D. Vukotić)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174	151-1	- Prva pomoć i zaštita	174
	- Elegija (N. Dragić)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174		- Prijelomi kostiju	174
* 0133-7	- Tolerancija (Z. Grgić - B. Ranitović)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174		- Opekline	174
	- Bećarac (Z. Bourék)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174			
	- Žid (A. Zaninović)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174			
	- Don Kihot (V. Kristi)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174			
* 0133-8	- Muzikalno prase (Z. Grgić)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174			
	- Ljubitelji cvijeća (B. Dovniković)	174		- Umjetnost na tlu Jugoslavije	87		- Fossil - svjedoci zemljine prošlosti	174			

Velika nagradna igra »Filmoteke 16«

100 NAGRAD ZA 100 ŠOL

1. nagrada: videorekorder
2. nagrada: kasetni projektor KP-8
3. nagrada: komplet 13 videokaset izobrazne videoteke Umetnost u Jugoslaviji</

ALBERT PAPLER

Za uk prebrisani

Mlada ljubezen - kako si ti čudežna!

Tako je prepeval Alfred zaradi Violete in pomlajeno se je zaljubil tudi marsikateri partizan, ki ga je vojna odtrgala od rodbine in otrok. Vojna se je namreč zelo zavlekla in pomlajene ljubezni so pač nastajale. Nato so sledile ločitve; saj so se nekateri zmagoslavno vračali tudi z dojenčki.

Politično pretehtano je bila ta seksualna prenova potrebna; na može čakajoče žene niso imele pojma, kaj je VKPB, otroci pa po partizansko niso znali še pozdravljati.

Zdaj pa k bistvu razvoja, da bodo vsi, ki bodo zgodovinski o slovenskem šolstvu, o posameznih etapah, te tudi upoštevali!

Prva: Skrb za osvobodilne dojenčke rodi parolo, ki se uresniči: »Otrok spada v jasli!« Tej paroli ugovarja znameniti pediater dr. Drč, ki izpove: »K jaslim spada osel, otrok pa k materi!« Vodilni kljub temu zgradijo jasli in izročijo otročičke jaslim. Dr. Drča spravi jo na Bokalce, pa ga nekdanji študenti ilegalno odpeljejo od tam na pediatrično kliniko, da tam v miru umre.

Druga: Jasli niso več zanimive, ker otroci jasli prerastejo in je treba ustvariti vrvice in vrtnarice. Saj so vse mamice v službah, očki pa vodilni, ki poskrbe za naprej. Ta skrb požene v idejo, ki dobi ime: celodnevna šola, navdušenci zanjo prejema pohvale in odlikovanja.

Tretja: Otroci morajo v prvi razred osnovne šole, ki še ni predelana po ruskem receptu v osemleto. Neuspeh v šoli je huda zadrega. Zato izbruhne dopovedovanje in tekmovanje, ki naj velja za vse šole: odpraviti je treba osp, omogočiti otrokom, »dogotovitev« razredov in prehajanje v višji razred tudi z nezadostnimi ocenami. Nikogar se ne sme izk-

ljučiti, pa če tovarišico brncne, popljuje, z atlasom ali desko lopne po glavi - če še nima dopoljenih štirinajst let. Šole in razredi tekmujejo za srednjo oceno, prvič v zgodovini šolstva ne zmagujejo samo pedagogji za petje in telovadbo. Učenci začno tekmovati na svoje: kdo si upa doseči večji prekršek, saj se mu tako ali tako ne bo nič hudega pripetilo.

Četrta: Vse od prve do četrte etape se je vodilni kader na vse kriplje trudil izničiti akademska zvanja: doktor in profesor. Ko je dr. Ernest Turk v zbornici s svinčnikom predse napisal »dr«, mu ga je ravnateljica lasno-ročno prečrtala. Za učence je ves kader dobil zvanje »tovariš, tovarišica«, za oblast pa »delavec«, to ni bilo vseh mojemu očetu, ki me je poučil:

»Ko sem se začel učiti za ključavničarja, sem bil vajenec, čez štiri leta sem bil pomočnik, nazadnje pa mojster. Torej ti nisi niti mojster?«

Ustregel sem očetu in prvi inšpektor je otrpnil, ko je slišal, da se derejo učenci name, ko dvigajo roko: »Majster! Majster! Jaz vem!«

Po uri me je zelo vljudno vprašal:

»Kaj pa imate zoper naslavljanje s tovarišem? Zakaj mojster? Bi mi to lahko pojasnili?«

»Lahko, tovariš inšpektor, zelo lahko! Dvesto let nazaj, ko smo imeli še bohoričico, sem v Hasloven molitveniku zasledil, da so se tako imenovali jezuiti. Prevajalec jezuit Hasl se je namreč v njem podpisal »Nevredni Slushabnik Joseph Hasl, Is Tovarshtva Jesusoviga«. (Nevredni služabnik Jožef Hasal iz Jezusovega tovarštva). Lepo vas prosim! Jaz, pa jezuit?«

Mož je bil z razlago zadovoljen, ravnateljci je pa le priporočil, naj vpliva name, da bi z mojstrom prenehal in sem ji ugodil, ker sem videl, da jo je strah.

Buldožer, ki je izrival težave pred osvobodilno generacijo, je priril do male mature, in ta je v tej etapi izginila. Velika matura

je še bila in naneslo je, da je takratni vojvoda prosvete imel sina - izrazitega antimatematika! Zakaj bi se spopadal fant z matematiko, če ja nadarjen za umetnost?! Zato sta ostala od mature samo še Gaudeamus in valeta. Sledil je še zakol gimnazij, uvedba osemletk, ruščino je pozrla angleščina.

Direktorji postanejo zbiralci perja - dinarjev

Zaradi trajno nezadostnih plač sta med prosvetnim kadrom nastali dve teoriji: katoliška in komunistična. Po prvi je za šolnike obveljal nauk iz Svetega pisma: »Poglejte ptice pod nebom in ribe v vodi! Ne sejejo in ne žanjejo - pa živijo!«

Druga teorija je Marxova, in njen avtor je določil, kdo je kapitalist: tisti, ki ima v lasti obratna sredstva. Šole namreč nikdar in nikjer šolnikom niso podarjale svinčnikov, peresnikov, kuljev, tinte; tudi ne kakšne beležnice, kamor bi zapisovali mnenja in opozorila ob spraševanju.

Po drugi plati je pa oblast šolnikom neizmerno zaupala, celo večerno šolanje vodilnih, ki niso imeli nobenih ali premalo šol, vso politično propagando, zunajšolsko fizično delo, do kopanja kanalov, prenašanja opek, desk in hlodov do nabiranja domačega kostanja, regrata in žira.

Tudi v času velikih počitnic je učiteljstvo smelo delati v mladinskih brigadah! Nato pa spet čudoviti krožki od slikarskega do literarnega, od dramskega do plesnega.

Nekaj let po osvoboditvi je moral prosvetni kader preiti na plače za nazaj. Igraje je katedrska svojat prebolela, da ni bila en mesec brez plač. Dohila je naslednjo desetega, nato dvajsetega in spet preva v mesecu.

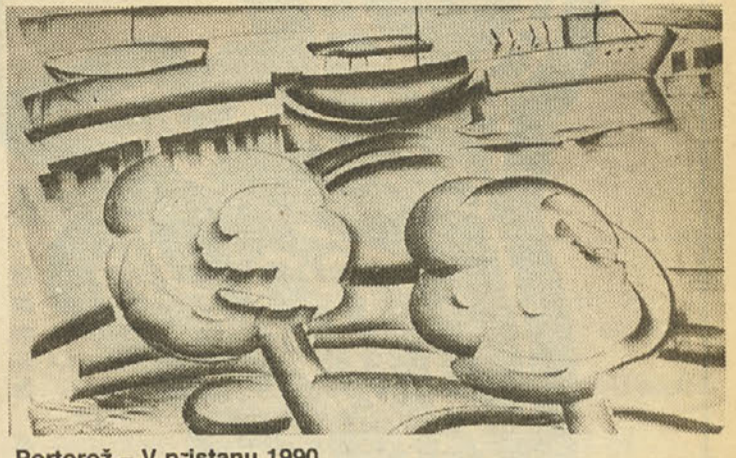
Žar poučevalstva je začel sicer bledeti, narasla pa je zunajšolska dejavnost za preživetje: vrtičkarstvo, prodaja deviz, izdelovanje slinčkov in nedrčkov, pobiranje pentelj, inštrukcije, pomivanje oken, pač vseeno kaj. Pa ravnatelj? Telefoniranje, moledovanje, prepričevanje, opozarjanje, rotenje, beračenje in uničevanje živcev z ugledom vred zaradi denarja za plače.

Razpisna komisija
OSNOVNE ŠOLE FRANC BELŠAK BUČKOVCI

razpisuje prosta dela in naloge

— RAVNATELJA

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o osnovni šoli. Zaposlitev ravnatelja na OŠ se ureja po veljavnih standardih in normativih za osnovne šole. Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

Portorož - V pristanu 1990

Razpisna komisija pri svetu
OSNOVNE ŠOLE VIDE PREGARC LJUBLJANA, Bazoviška 1

razpisuje dela in naloge

— POMOČNIKA RAVNATELJA z nepolno delovno obveznostjo (dopolnjevanje s poukom) za 4 leta. Pogoji: Izpolnjevanje 89. in 137. člena Zakona o osnovni šoli. Začetek dela 1. avgusta 1990.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev razpisni komisiji v osmih dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh.

SVET OŠ DRAGOTIN KETTE NOVO MESTO

razpisuje dela in naloge

— RAVNATELJA

Kandidat mora izpolnjevati tele pogoje:

- biti mora specialni pedagog, usposobljen za delo z duševno prizadeto mladino in imeti:
- višjo ali visoko izobrazbo
- opravljen strokovni izpit
- najmanj pet let ustrezne specialne pedagoške prakse
- organizacijske sposobnosti za vodenje šole.

Ravnatelj bo imenovan za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijave na razpis v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Dragotin Kette Novo mesto, Ulica Milke Šobar 25, z oznako »za razpisno komisijo«. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v roku 30 dni po preteku razpisa.

Svet
PTT SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA LJUBLJANA, p. o.
Ljubljana, Celjska 16

razpisuje v skladu z določili samih aktov dela in naloge:

— INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA

— RAVNATELJA PTT SŠC

Pogoji:

- ustrezna visoka izobrazba, opravljen strokovni izpit in pridobljena pedagoško-andragoška izobrazba
- najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu
- ustvarjalnost in organizacijske sposobnosti.

Poleg pogojev, določenih z zakonom in navedenih v razpisu, bomo pri izbiri kandidatov upoštevali celotno strokovno znanje in osebnostne lastnosti v skladu z merili za izbiro kadrov po Družbenem dogovoru o oblikovanju in uresničevanju kadrovske politike na območju ljubljanskih občin ter sposobnosti za organiziranje in vodenje dela ter poslovanje in usklajevanje delovnega procesa. Navedena dela in naloge razpisujemo za štiri leta. Kandidati naj pošljejo prijave z opisom dozdajšnjega dela in dokazila o izpolnjevanju pogojev na naslov: PTT SREDNJEŠOLSKI CENTER LJUBLJANA, Celjska 16, Ljubljana. Prijave naj pošljejo v zaprtih ovojnica z oznako »za razpisno komisijo«. Sprejemamo jih 15 dni po objavi razpisa. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa o imenovanju.

VIO LAŠKO

Po sklepu delavskega sveta,

razpisuje

Tozd **OSNOVNA ŠOLA MARJANA NEMCA RADEČE**

dela in naloge

— RAVNATELJA

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli, in imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu. Mandat traja 4 leta. Pričetek dela je 1. 9. 1990. Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili v 15 dneh po objavi razpisa na naslov VIO Laško TOZD osnovna šola Marjana Nemca Radeče s pripisom »za razpisno komisijo«. O izbiri bodo obveščeni v 60 dneh po končanem razpisu.

MLAKAR & CO AVSTRIJA

POSEBNA UGODNOST PRI NAKUPU NAD 2.000 DEM 5% POPUSTA PRI NAKUPU NAD 3.000 DEM 7% POPUSTA

OHIŠJA	DEM	MEHKI DISKI	DEM	TELEFAKSI	DEM
XT baby	239	5.25" 360 Kb	170	Sanfax 200 sanyo	2.790
AT baby	245	5.25" 1.2 Mb	180		
mini tower	340	3.5" 720 Kb	199		
tower	460	3.5" 1.44 Mb	241		

OSNOVNE PLOŠČE	TRDI DISKI
XT 4.77/10 MHz	Seagate 20 MB/65 ms
AT 286-12 MHz	Seagate 30 MB/65 ms
NEAT 286-16 MHz	Seagate 40 MB/28 ms
386-SX-16	Seagate 60 MB/28 ms
386-20 MHz	Seagate 80 MB/28 ms
386-25 MHz	Seagate 120 MB/28 ms
386-25 MHz, 32 K CACHE	
386-33, 64 K CACHE, 1 Mb RAM	
486-25 MHz	

MONITORJI	TISKALNIKI
14" monohromatski	Star LC-10
Multisync 720x480	Star LC-15
VGA 800x600	Star LC-24-10
15" A4 full size VGA	Laser Sharp JX 9300

DISKALNIKI	MIŠ
HDD XT MFM	Genius 6-plus
HDD XT RLL	
FDD/HDD AT MFM	
FDD/HDD AT MFM 1:1 Longshine	
FDD/HDD AT RLL	
DTC-7280 AT MFM 1:1	
DTC-7287 AT RLL 1:1	

SCANNER	MODEMI
Geniscan GS-4500	2400 int.
A4 & paper feeder	2400 ext.

PRENOSNI RAČUNALNIKI
Laptop LCD AT chicony

Na zalogi tudi druga oprema.

Posebni popusti za vzgojno-varstvene organizacije, osnove in srednje šole!

IBM KOMPATIBILNI RAČUNALNIKI

XT 10-21	AT 386 SX-41	AT 486-25-81
cene v dinarjih	cene v dinarjih	cene v dinarjih
21.900	32.000	99.000

XT 4.77/12 MHz, 640 K RAM, 20 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"

AT 286-12-41 26.000

AT 286-12 MHz, 640 K RAM, 40 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"

AT 286-NEAT-16-41 30.000

NEAT 286-16 MHz, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"

Garancija 2 leti!

MLACOM d.o.o. Celovška 185 61000 LJUBLJANA

Tel. (061) 556-484, Faks (061) 556-485

IZ STARIH LISTOV

Katerih napak naj se učitelj pri vzgoji šolske mladine izogiba?

Z ozirom na pedagoški učitelj takt bi bila napaka, ko bi učitelj preveč govoril. Prepogosto in mnogo govorjenja jemlje učiteljevim besedam moč in veljavo. Tudi si otroci vsega, kar uč in priporoča, ne morejo zapomniti ter se ga naveličajo poslušati in postanejo za njegove besede malomarni. Vrh tega postanejo otroci vsled vzgleda sami nehote bebetavisti in brezmišelnji. Poznal sem gostobesedne otroke, a po njih spoznal tudi njih roditelje, še predno sem dosti občeval z njimi. In ker ima sedanjji svet tako več besed nego moštva, treba se je učitelju te napake posebno izogibati in otroke napeljevati, da bodo več mislili in delali, nego govorili.

Učitelj ne bodi previhravast. Ako bi učitelj pri govorjenju nekako vnet z rokama mahal, kakor da bi s tem hotel svojim besedam več veljave dati, ako bi se z vsem životom sem in tja kretal, po šolski izbi prehitro hodil, ali celo z nogo ob tla in z roko ob mizo udarjal, tedaj bi ga učenci od početka začudeno in plašno gledali in opazovali, pozneje pa se mu za hrbtom posmehovali. Tako kretanje se ne ujema z resnobo in veljavo učiteljevo.

Učiteljski tovariš 1890, str. 17-18

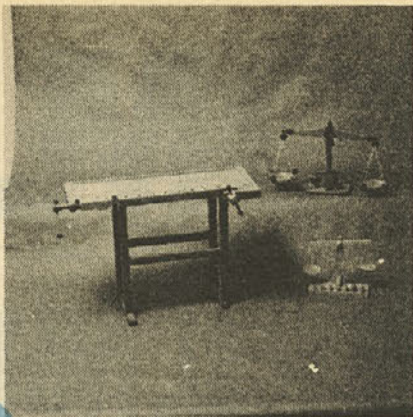
Učitelj ne bodi do šolske mladine predomač in prešaljiv. Prav je, da se vzgojitelj k otrokom skloni, a ne, da bi se med nje ponižal, ampak da bi jih k sebi povzdignil in ročne storil za višji namen. Učitelj, kateri bi se tako spozabil, da bi se z učenci katerikrat pokratkočasil, izgubil bi v njih očeh tisto veljavo, katero mora kot njih voditelj imeti, da ga slušajo. Vsled take njihove slabosti bi mu oni s časom takorekoč čez glavo vzrastli; postali bi svojeglavni in trmast in on bi s kaznijo ne dosegel tistega, kar bi bil dosegel z vedno resnim, a vendar ljubeznivim vedenjem proti njim.

Učiteljski tovariš 1890, str. 20

IGRAČKA
MALČI HREN
IZDELOVANJE IGRAČ
salon Gradaška 22a
61000 LJUBLJANA
tel.: 261-682

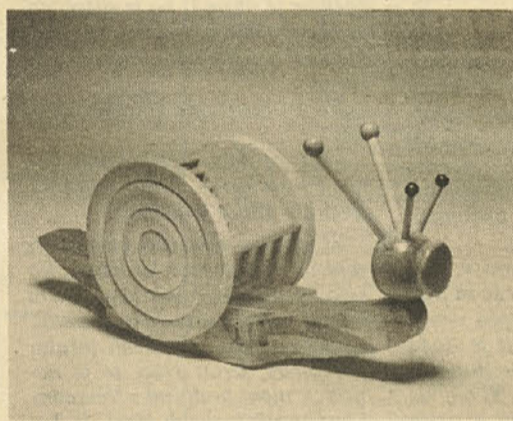
MH-igračka iz leta v leto širi in dopolnjuje svoj proizvodni program, da je čedalje obsežnejši in bolj privlačen. Na pobudo pedagogov iz vrtca so se lotili tudi izdelave mizar-ske mizice, ki je namenjena razvijanju tehniške kulture pri najmlajših. Zelo priljubljena je tudi sestavljiva igračka Stika-staka, vlak s štirinajstimi vagoni, gugalnik, kuža, Človek ne jezi se ipd.

MH-igračke bo kmalu mogoče kupiti v trgovini Pionir v Čopovi ulici in novi trgovini na Zvezdarski ulici v Stari Ljubljani, kjer pripravljajo še eno zanimivost: pred trgovino bo otroško igrišče, opremljeno z igrali, ki jih izdelujejo v podjetju Malči Hrenove.

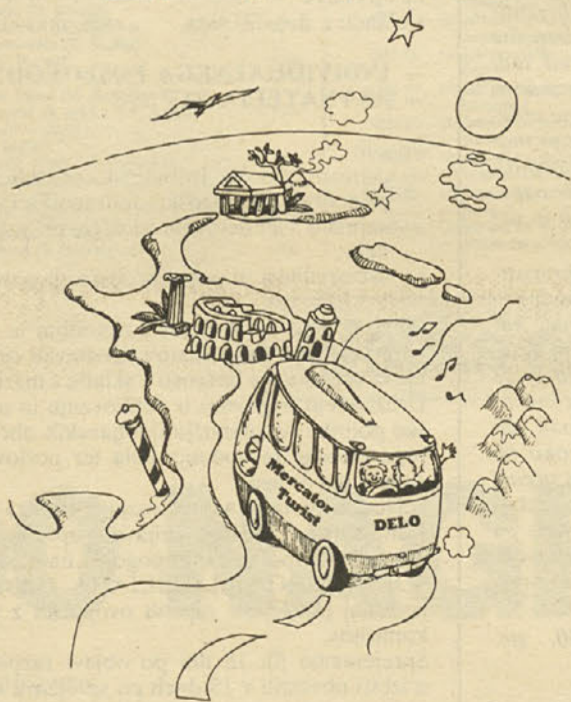
Kar vidite na fotografijah, je le del bogate ponudbe Malči Hrenove, ki že več kot desetletje oskrbuje naš trg z zanimivimi igračami. Te niso le lepe, ampak tudi kakovostne, saj so doslej prejele že šest nagrad iz Ulma, kjer so bile izbrane med najboljšimi svetovnimi igračami, zlato plaketo mesta Celje in dve zlati zibki s tamkajšnjega sejma Vse za otroka, dve srebrni tabli z mednarodnega sejma učil v Beogradu in še druga priznanja.

Vse MH-igračke so lesene. Po takšnih v vrtcih zmeraj radi segajo. Tudi Malči Hrenova ima les še posebno rada, saj prihaja iz okolja, kjer je obdelava lesa že družinska tradicija.

MH-igračke ustvarja in izdeluje približno petdeset zaposlenih in pogodbenih delavcev. Tudi ljudje z zmanjšanimi delovnimi sposobnostmi (zaradi invalidnosti) so se povezali s tem že uveljavljenim zasebnim podjetjem, ko so jih povabili k sodelovanju in jim omogočili tudi zaposlitev.

Z DELOM NA ZAKLJUČNI IZLET

Srednješolci! Osnovnošolci!

Vsak novi naročnik, ki ga boste pridobili za časopis Delo, bo vašemu razredu prinesel **10 kilometrov** vožnje v udobnem turističnem avtobusu po Jugoslaviji, z doplačilom pa lahko tudi v tujino.

Razred, ki bo zbral največ naročnikov, bomo še posebej nagradili z **enotedenskim zaključnim izletom po antični Italiji** v organizaciji Mercator Turista.

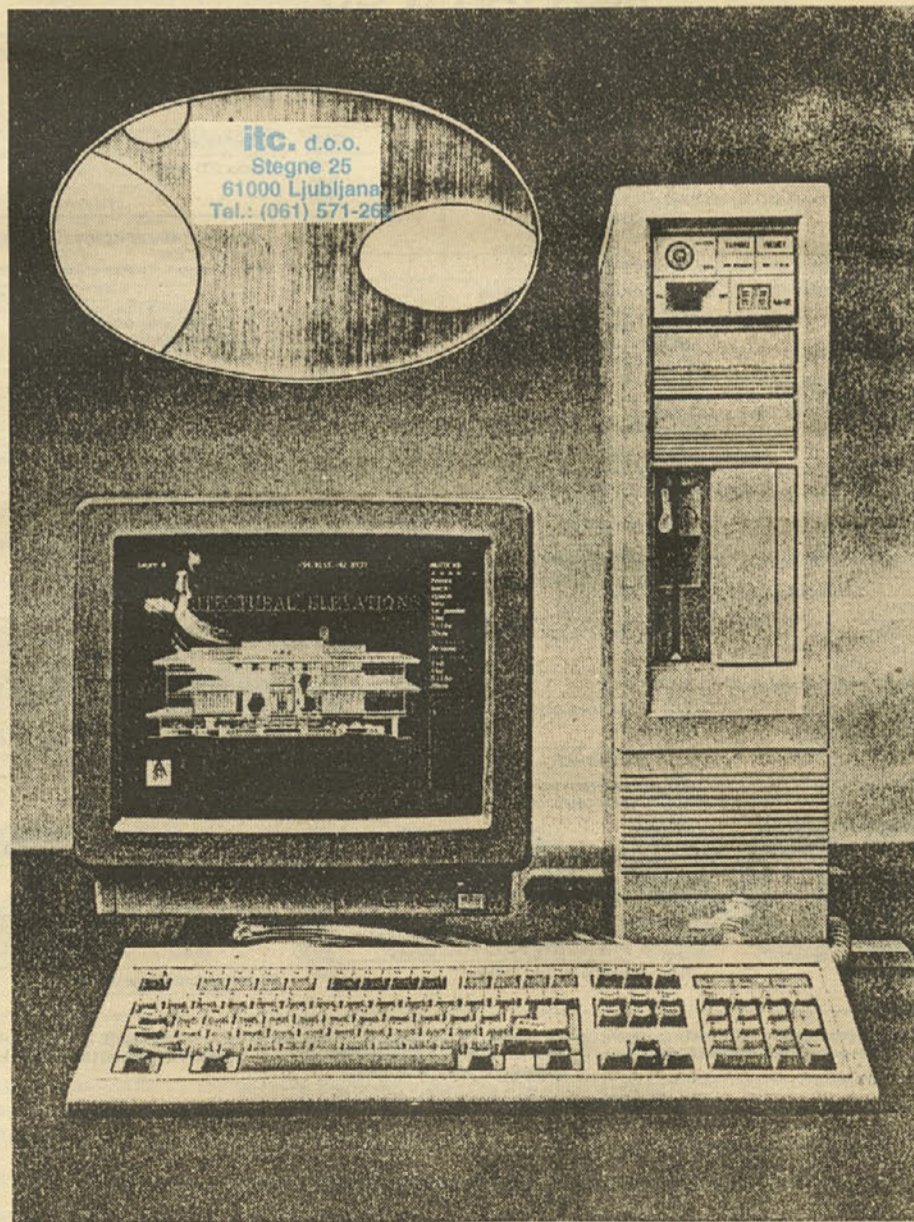
Akcija traja do konca aprila.

Pri poverjenikih na vaši šoli boste dobili naročilnice za pridobivanje **NOVIH NAROČNIKOV DELO**. Njim boste izpolnjene naročilnice tudi vrnil. Na podlagi teh bomo vašemu razredu pripisovali pridobljene kilometre. Rezultate akcije bomo občasno objavljali v Delu.

Morebitna dodatna pojasnila dobite v najbližji podružnici Dela ali neposredno v propagandi Dela, tel. (061) 315-366, int. 26-54.

Nabirajte kilometre - zapeček je za omahljivce.

DELO ali ne - to zdaj ni več vprašanje - DELO je potovanje!

ITC - 486 SISTEMI
ITC - 386 SISTEMI
ITC - 286 SISTEMI

24 MESECEV GARANCIJE
VSE IZOBRAŽEVALNE ORGANIZACIJE V R SLOVENIJI
OPROŠČENE CARINE IN DAJATEV